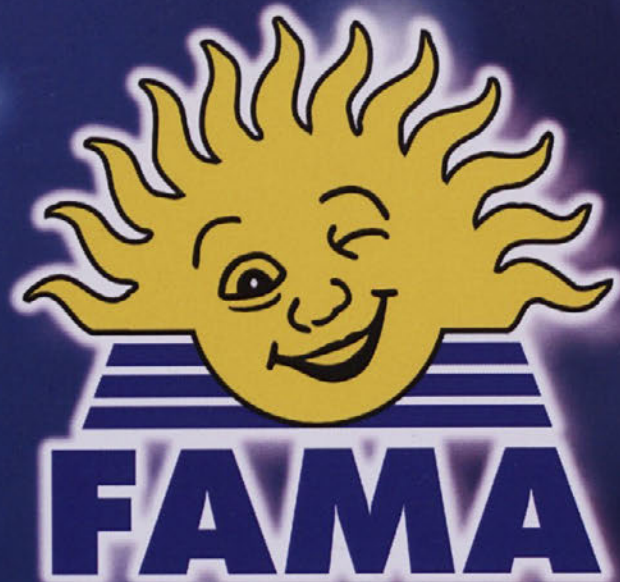

COLSKI ČASNIK

december 2018

Iz vsebine:

- colske korenine
- 100-letnica konca 1. svetovne vojne
- utrip kraja
- leto 2018

*Vesel Božič in
srečno Novo leto!*

31. Colskemu časniku na pot

Težko je biti otok v morju negativizma

Po čem si bomo zapomnili leto, ki odhaja? Veliko je bilo dogodkov, zgodb in utrinkov, tudi osebnih, ki bodo ostali zapisani. Zagotovo tudi po tem, da je nizko padel nivo medsebojnega komuniciranja. Danes je očitno dovoljeno vse, zavore so popustile, svoboda govora se ne ustavi tam, kjer se začne dostojanstvo posameznika. Sledimo liderjem, jih posnemamo, jih poskušamo doseči ali celo preseči in tako ujeti drobec njihove pozornosti. In se naslajamo nad tem, ko so nas morda opazili in se nam zviška cinično nasmehnili. Kajti zanje smo še vedno predvsem ovce, najbolj ubogljivi in vodljivi takrat, ko se, rečeno v prisposodbi, koljemo med sabo. Ko tekmuje v želji, da bi za trenutek stopili na njihov oder, ko se ob nekaj deset klikih počutimo pomembne in se celo povzpne iz črede, a hip zatem pademo še globlje v začarani krog, v katerem nas vrtijo.

Pri vsem tem je najbolj zanimivo, da postajamo ravnodušni in dvigujemo lasten prag tolerance in se obenem naslajamo nad negativizmom. Bojan Kodelja, idejni vodja vseslovenskega projekta Ne-odvisen.si,

v intervjuju na straneh letošnjega časnika pravi, da je dandanes prav negativizem najbolj pereča zasvojenost. Osrečuje nas samo še nesreča drugega. Nahujskan, negativen, jezen človek je idealen potrošnik, obenem pa sta negativen posameznik in družba izjemno rodovitno polje za različne nastavljalce drugih oblik zasnivanja, še dodaja Bojan, ki s projektom potuje po Sloveniji in v šali pravi, da ima v enem letu več nastopov kot Modrijani.

No, v decembru so ga zagotovo prehiteli. Pa ne samo oni, ampak tudi številni drugi bendi, ki bodo popestrili prednovoletne zabave. Pozabimo vsaj v tem času na pasti negativizma in med obljubami, s katerimi se bomo podali v dvatisočdevetnajsto, naj bo tudi poskus iskanja pozitivnih stvari v svetu, s katerim potujemo skozi čas in prostor.

Časnik, ki ga držite v rokah, smo zapolnili s pozitivnimi vsebinami. Na Colu in v okolici imamo še vedno dovolj takšnih zgodb, v manjših skupnostih jih je lažje ustvarjati, osebno komuniciranje še vedno prevladuje nad digitalnim. Z osebnimi stiki ohranjamo prvinski odnos, ki ga drugod vse bolj odriva svet ničel in enic.

Sveta, v katerem živimo, oziroma pasti moderne dobe smo se dotaknili tudi v treh intervjujih: s strokovnim direktorjem Psihiatrične bolnišnice Idrija Markom Pišljajem, z že omenjenim Bojanom

Kodeljo in z zasebno psihoterapevko Saro Štefančič. Spomine na mladost na Colu nam je predstavil Boris Samec, vodja reprezentance v gozdarskih spretnostih. S ponosom smo zapisali nekaj misli Ivana Preglja – Iva Brjaškega, človeka, ki je soustvarjal novejšo zgodovino Cola in se je poleti žal tragično poslovil. Spomnili smo se stote obletnice konca prve svetovne vojne, ki je globoko zaznamovala tudi naše kraje. Pozitivni pa sta zgodbi uspešnega glasbenika, profesorja trobente in člana Ansambla Nanos Andreja Kobala, športne uspehe žanjeta Marko in Petra Tratnik. Slednja je dobitnica letošnje colske gartrože.

Colski časnik je zbirka zgodb, intervjujev in fotoreportaz ter je pravzaprav nekakšen letni almanah dogajanja v našem kraju in v okolici. Tudi v letošnjem smo s fotografskim aparatom zabeležili poudarke, ki bodo ostali zapisani in bodo morda nekoč prijeten spomin na leto, ki mu štejemo zadnje ure. Marsikateri utrinek, ki je danes zelo svež, se bo z nalaganjem let in desetletij izgubil med milijoni in milijoni megabajtov podatkov. Ker v njem ni neomejenega prostora, bo zagotovo izginil tudi iz našega spomina. In tudi zato je Colski časnik pomemben: v papirni in digitalni obliki v neskončnosti časa ohranja dogodke, ki se nas dotaknejo in zaznamujejo. Tudi ob vstopu v četrto desetletje izhajanja. Hvala vsem, ki ga soustvarjate z nami.

sandi škvarč

Colski časnik, 31. številka

Izdaja društvo Trillek,
društvo za ohranitev starih običajev
Col 78, 5273 Col
www.trillek.si
drustvo.trillek@gmail.com

Urednik in avtor idejne grafične
zasnove: Sandi Škvarč

Večina fotografij je last društva
Trillek, izjeme so posebej označene.

Lektorica: Meta Škvarč

Oglasno trženje: društvo Trillek
Oblikovanje in prelom: Andraž
Humar

Naklada: 350 izvodov

Tisk: Copigraf Faganelj d.o.o.

Datum izida: 30. december 2018

KAZALO

Na žalost se še vedno soočamo s predsodki	2
Sprejel sem izziv in postal učitelj	7
Najbolj pereča zasvojenost je negativizem	12
Poglavitna težava današnjega časa je osamljenost	20
Ali res nikoli več?	24
Nemi pričevalci morije	30
Ogromno prostega časa in še več potrpežljivosti	31
Lenart Gerlevičev in Janez Šenkov sta preživela veliko vojno	32
Ad Pirum: skrita arheološka oaza	34
Stara pošta vas vabi	39
Najbolj pomembno je, da znaš poslušati svoje telo	40
Vsak glasbenik mora strmeti k popolnosti, čeprav je nedosegljiva	45
Kdo bo pa krave pasel?	50
Rižota za funkcionarje	52
Ježki in medvedki se imajo lepo	53
Kljub očitkom se je krajevna skupnost dobro razvijala	56
Poetični spomin na mladost na Križni Gori	62
Spomladi državne, jeseni lokalne	64
Col ima danosti tudi za razvoj turizma	66
Proslava, Bubin tek, Colska, glasbeni oder	68
Nov obetaven začetek	77
Leto skozi fotografski objektiv	78

Marko Pišljar, strokovni direktor Psihiatrične bolnišnice Idrija

Na žalost se še vedno soočamo s predsodki

Docent. dr. Marko Pišljar je doktor medicine in specialist psihologije. Mladost je preživel na Colu, kjer je bila njegova mama zaposlena na pošti, oče pa je bil poslovodja v trgovini. Po gimnaziji je odšel na študij na Medicinsko fakulteto v Ljubljano, kjer je diplomiral leta 1983. Po opravljenem strokovnem izpitu je delal v Zdravstvenem domu Idrija kot zdravnik splošne medicine, leta 1987 pa se je zaposlil v Psihiatrični bolnišnici Idrija.

odvisnosti od alkohola in duševnih motenj pri bolnikih z epilepsijo.

To je kratka predstavitev Marka Pišljarja na spletnem portalu www.epsihologija.si, v intervjuju je o svoji življenjski in poklicni poti spregovoril obširneje.

Otroke so nas učili, da moramo starejše in neznance vikati, saj nismo skupaj krav pasli. Se torej lahko midva tikava, saj sva, ko si bil kot osnovnošolec v varstvu pri Gerlevički, večkrat gnala krave napajat na studenec? V spominu mi je ostalo, kako so nama nekoč krave zbežljale med kolono vojaških tovornjakov, ki je peljala iz Podkraja.

Mamo Gerlevičko in vse Gerlevičeve imam v najlepšem spominu, saj sem preživel pri njih svoja rosna leta in številne urice v šolskem obdobju. Takrat še ni bilo vrtcev. Ata in mama sta bila v službi in sta uredila varstvo pri Gerlevički. To je bil topel dom in znala je odlično pripovedovati pripovedke. Spominjam se, kako je v ponvi pražila surovo kavo in potem je zadišalo v kuhinji ... Ker so imeli nekaj krav in malo kmetijo, smo seveda sodelovali pri domačih delih, pri košnji ali grabljenju listja in paši živine. Spominjam se pašnika vrh Drag in kresa na večer pred sv. Janezom.

Z bratom Mihom sva bila pri Gerleviču kot IZLET STREŽNIKOV NA SVETO GORO. Z LEVE: EDO ŠKVARČ, JOŽE RUŠT, MARKO PIŠLJAR, FRANKO PETROVČIČ, IVAN ŠTEFANČIČ IN ZADAJ STOJAN KRIŽAJ.

doma in sva se še vrsto let pozneje rada usedla za mizo ob štedilniku pri mami na pogovor.

Povej nam kaj o sebi: od kod pravzaprav prihaja družina Pišljar, si bil ti rojen na Colu?

Mama in ata sta se spoznala v Godoviču, kamor je mamo zanesla službena pot poštarice. Po poroki leta 1955 sta se preselila na Col, kjer sta oba sta dobila službo, Marica na pošti, Miha pa v trgovini. Leta 1956 se je rodil brat Miha, čez tri leta sem privekal na svet jaz, po sedmih letih pa sestra Martina. Miha je svojo najdražjo polovico, ženo Marijo, srečal v Žagolju pri Tratniku, Martina pa si je ustvarila družino s Silvestrom Peljhanom in živi na Colu.

Kakšno je bilo odraščanje in druženje z vrstniki, se spomniš kakšnega posebnega dogodka, ko ste mulci kakšno ušpičili?

Stanovali smo v zadružnem domu kot še nekaj drugih družin. V domu je bila tudi trgovina, pošta, gostilna, urad kmetijske zadruge, sprva tudi pekarna, pozneje pa nekaj razredov šole in kulturna dvorana. Zame so bili najpomembnejši vrstniki, med njimi prvi prijatelji: Edo Škvarč, Barbara in Srečo Praček ter Majda Štefančič. Odkrivali smo okolico doma in ustvarjali v nanosih žagovine na žagi za

Specializacijo iz psihiatrije je leta 1990 opravil v Ljubljani. V bolnišnici je nadgrajeval svoje znanje in delal na področju zdravljenja odvisnosti od alkohola in psihoaktivnih substanc ter postal vodja gerontopsihiatričnega oddelka.

Pozneje je zaključil dvosemestrski podiplomski študij klinične nevrofiziologije – področje elektroencefalografije. Leta 1994 je pod mentorstvom prof. dr. Mira Denišliča dokončal magistrski študij. Dolgoletne izkušnje, uspešno delo in pozitivna naravnost so ga leta 1999 pripeljale do položaja namestnika predstojnika bolnišnice, od leta 2005 pa s soglasnim imenovanjem sveta Psihiatrične bolnišnice Idrija opravlja funkcijo predstojnika bolnišnice.

Je član Republiškega strokovnega kolegija za psihiatrijo, svoje znanje posreduje kot predavatelj na Visoki šoli za zdravstvo v Izoli ter vrsto let sodeluje v skupinah za pomoč svojcem in bolnikom z demenco.

V svojem strokovnem in raziskovalnem delu se je posvetil predvsem zdravljenju duševnih motenj starejših oseb, področju

zadružnim domom. Igrali smo se ujetnike in toč, tancali in kradli svet ter vozili šine po dvorišču. Danes bi vzgojitelji rekli, da smo bili gibalno zelo aktivni. V letih pred osnovno šolo se je krog prijateljev širil na vrstnike, ki so bili doma okrog cerkve in šole, med njimi so bili Janko Žgavec, Ivan Štefančič, Stojan Križaj – Koko. Bili smo prava naveza, gradili bunkerje in se preizkušali v izdelavi lokov. Posebno spretni smo bili z drobnimi fračami na elastiko in kovinskimi kljukicami, ki so nam jih učiteljice med poukom vztrajno odtujevale. To je bil čas, ko je bil v zadružnem domu nabavljen prvi skupni televizor in smo gledali svetovno prvenstvo v nogometu v Rimu.

V kakšnem spominu ti je ostalo obiskovanje osnovne šole? Bi lahko s časovne oddaljenosti rekel, da je imelo nek poseben čar, ki ga današnje generacije ne doživijo več?

Moj prvi spomin na šolo se navezuje na vpis v prvi razred. Izkazati sem se moral z ročno spretnostjo, in sicer z vezanjem vezalk na čevljih in kratko pesmico. Zanimalo jih je tudi, če se veselim šole. V prvem in drugem razredu smo imeli najboljšo učiteljico, Anico Gorenjšček. Bila je odličen pedagog in hkrati skrbna mama. Nikoli ne bomo pozabili, kako je poskrbela za sošolce, ki so bili najbolj oddaljeni in so prišli v šolo tudi v najhujši zimi. Francelj Koren in Francelj Pregelj sta pešala eno uro od doma na Križni Gori do šole in tovarišica učiteljica jih je najprej preoblekla ter posušila obleko in obutev.

Imeli smo dobre učitelje, ki so znali v nas zbuditi zanimanja in vrednote, ki so nas ponesle v življenje. Posebno mesto v višjih razredih je imela učiteljica

PRAZNOVANJE OB ZAKLJUČKU OSMEGA RAZREDA, STOJIMO Z LEVE PROTI DESNI: SILVO TRATNIK, JOŽICA SREBOT, DAMIJANA VIDMAR, IRENA RUDOLF, FRANKA VRABEC, ANICA MIKUŽ, MARICA BAJC, DORA KOVŠKA, VOJKO VELIKONJA, DAMIJANA KOBAL, JURIJ KOREN, FRANČELJ KOREN. ČEPIJO: TONE KOBAL, JOŽE RUŠT, ALBERT BAJC, MARKO PIŠLJAR, FRANČELJ PREGELJ, JANKO ŽGAVEC, IVAN ŠTEFANČIČ.

matematike in razredničarka Janja Kete. Vnesla je obilo ustvarjalne energije, bila blizu našim mladostnim potrebam, pa vendar z distanco vzgojitelja.

V teh letih je šola zgradila igrišče, primerno za igranje rokometu. Podlaga je bil leš, navkljub skromnim zmožnostim pa so nastali pogoji za razvoj ekipnega športnega dela. Igrali smo v občinski šolski rokometni ligi, v naslednjih letih pa je colski rokomet ponesel v boljše klube nekaj izjemno dobrih igralcev.

Med učitelji mi je v posebnem spominu ostal Franc Odar, učil je zgodovino in zemljepis. Za mladino so bile zanimive

njegove prostočasne aktivnosti. Med drugim se je ukvarjal tudi z lokostrelstvom in dvigovanjem uteži. Poskušal se je celo v metanju kladiva. Rekviziti so bili vsi narejeni doma, pa tudi izvedba aktivnosti ni šla vedno po predvidenem načrtu. Spominjam se enega od poskusov, ko je ob dolgem in posrečenem metu kladivo pristalo kar na strehi kulturnega doma.

Si bil priden učenec, si imel kakšne predmete raje od drugih?

Šola mi ni delala težav in običajno je bilo vse v redu, če smo sami naredili domačo nalogo. Zanimali so me naravoslovni predmeti, predvsem kemija. Vedno pa sta me pritegnila tudi literatura in filozofija.

Kakšne pa so bile takrat otroške želje ob pogledu v prihodnost? Si se morda videl tudi v poklicu, ki ga opravljaš?

Kot otrok sem bil prepričan, da bom postal trgovec. Pomagal sem v trgovini in pakiral

SOŠOLCI V ČETRTEM RAZREDU OŠ COL, OD LEVE PROTI DESNI, ZAČENŠI OD ZADAJ: FRANČELJ PREGELJ (ŠMONOV), DAMIJANA VIDMAR, ANICA MIKUŽ, EMIL MIKUŽ, FRANČELJ PREGELJ, FANI KOVŠKA, SILVO KOVŠKA, LILIJANA SAMEC, DARKO BAJC, DARKO KOVŠKA, MAGDA ŽGAVEC, JANKO ŽGAVEC, JOŽE LAMPE, FRANČELJ KOREN, JOŽICA PREGELJ, MARKO PIŠLJAR, JOŽE RUŠT, ANČKA PREGELJ, JURIJ KOREN, MARJAN MIKUŽ, IVAN ŠTEFANČIČ. UČITELJICA IVICA PRESEL.

sol. Atovi sodelavki Dora in Pepca sta mi bili pravi vzornici. Ob koncu osemletke nisem imel pravega mnenja o svojem poklicu. Razredničarka je predlagala, da se je smiselno vpisati v gimnazijo, odločil pa se bom pozneje.

Kako je sicer šla tvoja pot izobraževanja po končani osnovni šoli, kdaj je dozorela ideja za študij na Medicinski fakulteti?

Po končani osnovni šoli na Colu, v tem času smo se preselili v Godovič, sem se vpisal v Gimnazijo Jurija Vege v Idrijo. Spremembe so bile velike, mesto je zaznamovalo živo srebro in rudarji ter pokrajina, zaprta v sotesko. Pa vendar je bil to čas novih prijateljstev, sošolcev in aktivnosti. Za medicino sem se odločil v zadnjem letniku gimnazije. Blizu mi je bilo delo z ljudmi, privlačila pa me je tudi misel, da bi zdravil in pomagal bolnim. Zanimivo je, da se je istočasno za enako pot odločal moj sošolec Francelj Koren, ajdovski maturant. Leta 1977 sva postala študijska kolega na Medicinski fakulteti v Ljubljani, v naslednjih letih pa tudi cimra v študentskem domu. Po koncu študija sva celo vojaški rok tedanje jugoslovanske vojske služila skupaj v Beogradu, v zadnji polovici pa vsak na svojem koncu slovenske meje.

Ste se v tistem obdobju z družino preselili v Godovič?

V Godovič smo se preselili, ko sem imel 14 let, v počitniškem avgustu po zaključenem osmem razredu. Starša sta načrtovala gradnjo hiše. Iskala sta parcelo, najprej na Colu, vendar tu ni bilo možnosti. Socialistična politika je novogradnje načrtovala v Ajdovščini. Takrat se je pokazala možnost za gradnjo

v Godoviču in odločila sta se za vrnitev v očetov rojstni kraj. Zame, najstnika, je bila preselitev v drugi kraj težka preizkušnja. Prvo leto sem se vsako nedeljo vračal na Col k svojim prijateljem, počasi pa sem se vživel v novo okolje in nov krog znancev.

Svoja občutja, ki me povezujejo z rojstnim krajem, sem morda najbolj izčrpno opisal v pesmi Vedno zapuščam svoj rodni kraj – vedno se vračam domov.

V tvoji biografiji preberemo, da si na Medicinski fakulteti diplomiral leta 1983 in postal zdravnik splošne medicine v Zdravstvenem domu v Idriji. To je bil obet drugačne kariere od sedanje?

Imel sem kadrovsko občinsko štipendijo in se zaposlil v Zdravstvenem domu v Idriji. V tedanjem obdobju se je bilo obvezno zaposliti za dve leti kot splošni – danes družinski – zdravnik. Delal sem v Idriji in Cerknem ter dobro spoznal ljudi in teren obširne občine. Posebno zahtevna sta bila urgentna in dežurna služba, saj smo bili za celo občino ponoči na razpolago samo zdravstveni tehnik, šofer reševalec in zdravnik.

Morda sem to kje prebral ali slišal. Menda sprva nisi bil navdušen, ko ti je bila ponujena služba v psihiatrični bolnišnici?

Predstojnik psihiatrične bolnišnice v Idriji primarij Jože Felc je pogosto vabil mlade zdravnike v bolnišnico, saj jih je vedno primanjkovalo. Tudi mene je dosegel njegov klic, pa sem si najprej vzel pol leta časa za premislek. Duševne motnje in človeška duša so me zanimali, imel sem pa obilo pomislov ob prvih izkušnjah s psihiatrijo, ki smo jih dobili kot študentje medicine, in slabih bivalnih razmerah v bolnišnicah.

Nova služba v psihiatrični bolnišnici mi je bila velik izziv. Osebe me je lepo sprejelo in imel sem veliko podpore pri študiju. Poleg tega sem imel srečo in možnost, da sem 25 let delal skupaj z odličnim psihiatrom in pisateljem Jožetom Felcem. Od njega sem se naučil občutljivih diagnostičnih pristopov do pacientov in pogosto reševanja pomembnih etičnih vprašanj, ki so spremljale zdravljenje duševnih motenj. Bil je izjemno razgledan in odličen sogovornik.

V naslednjih letih so se bivalne razmere PEVSKA DRUŽINA PIŠLJAR NA KORU CERKVE V GODOVIČU: ZA ORGLAMI JE SESTRA MARTINA PELJHAN, OB MARKU ŽENA IRENA IN HČI ŠPELA.

Ko zaslišim veter,
se mi utrne spomin bližine doma.
Burja je zmagovala borovje mojega otroštva,
danes je nežen dih skritega veselja,
darovane bližine.

Pogled na Vipavsko dolino
razprt v neskončnost obzorja
in skrivnostno veselje noči,
morda slutnjo morja v daljavi,
na sotočju vročih dni
in vrtincu vetrnih snežink,
kot takrat v zavijanju burje
zastaja dih domačnosti.

Na pobočju skope Gore,
v zavetrju rešiljk in borovja,
v sozvočju upornosti in iskrivega pogleda,
v objemu besede in vrtincu pesmi,
v obnebu dobrih ljudi,
je moj dom.

v bolnišnici zelo izboljšale, leta 1994 je bila prenovljena prva stavba v Psihiatrični bolnišnici Idrija, leta 1997 pa so bili obnovljeni že vsi oddelki. Bolnišnica je s prenovo bivalnih in terapevtskih prostorov ter strokovnim napredkom danes veliko bližje bolniku, ki išče pomoč v hudi duševni motnji. Bolnišnica nudi več specializiranih programov zdravljenja, poleg obravnave nujnih psihiatričnih stanj tudi zdravljenje odvisnosti, imamo psihoterapevtski oddelek in oddelek za duševne motnje v starostnem obdobju. Pogosto pa so nad urejenostjo bolnišnice pozitivno presenečeni tuji obiskovalci in udeleženci različnih strokovnih izmenjav.

Verjetno se tudi po dolgoletnem službovanju v tej ustanovi še kdaj pa kdaj srečaš s kakšnim predsodkom in stereotipom v povezavi z zdravljenjem duševnih bolezni?

Predsodki na področju duševnega zdravja so še vedno premočni in še dodatno hromijo ljudi pri odločanju za iskanje pomoči pri specialistu za duševne motnje, psihiatru ali psihologu. Povsem naravno je, da če si zlomiš roko, greš takoj k zdravniku in kirurgu ter dobiš mavec. Nasprotno pa ob hudi depresiji in samomorilnih mislih še vedno ne pomislimo, da gre za življenjsko ogrožajoče stanje, ki potrebuje nujno ukrepanje.

PEVSKA DRUŽINA PIŠLJAR NA KORU CERKVE V GODOVIČU: ZA ORGLAMI JE SESTRA MARTINA PELJHAN, OB MARKU ŽENA IRENA IN HČI ŠPELA.

Si na začetku kariere psihiatra moral tudi sam opraviti s kakšnimi notranjimi zavorami v tej smeri?

Razen opisanih zagat pri odločanju nisem imel posebnih skrbi. Že prva leta med specializacijo psihiatrije sem svoje zanimanje usmeril tudi v klinično raziskovalno področje nevrofiziologije, v zadnjih letih pa predvsem starostne depresije. Kot docent poučujem na Fakulteti za vede o zdravju v Izoli in na Fakulteti za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije v Kopru.

Velja, da so duševne bolezni v porastu? V šali bi lahko rekli, da psihiatrom dela ne bo zmanjkalo. Kako se v resnici to odraža pri vašem delu?

Klasičnih duševnih motenj, kot so psihoze, kjer pacient doživlja na primer preganjalne blodnje (prepričani so v njihovo realnost) ali sliši glasove in kjer je potrebno bolnišnično zdravljenje, ni več kot v preteklosti. Pogostejše pa so depresivne in tesnobe, ki so pogostejše odraz dolgotrajnega stresa, obremenitev in izgub ali so pridružene drugim telesnim boleznim ali zlorabi različnih drog. Opisane duševne motnje in stiske se pogosto lahko zdravijo ambulantno, zato smo v zadnjih letih na Primorskem povečali predvsem dostopnost do psihiatrične ambulante v vsakem zdravstvenem domu.

Se že ukvarjate tudi z zasvojenostjo s sodobnimi komunikacijskimi pripomočki ali je ta »bolezen« še vedno zgolj v vele mestnih džunglah?

Danes je cel svet globalna vas. Čeprav se Slovenci soočamo z visokim deležem škodljivega pitja alkohola in odvisnostjo od alkohola, se je v zadnjih letih, podobno kot vremenska otoplitev, pojavila problematika t. i. nekemične odvisnosti, predvsem odvisnost od interneta, spletnih igraric itd. V bolnišnici imamo sicer predvsem terapevtske programe za zdravljenje odvisnosti od alkohola, vendar se zlorabe pogosto pojavljajo istočasno pri isti osebi in jih je potrebno obravnavati istočasno.

Zelo laično vprašanje: splošni zdravniki in tudi specialisti za posamezna področja imajo številne metode in pripomočke pri postavljanju diagnoze in zdravljenju. Zdi se, da je vaše edino pravo orodje zgolj pogovor s pacientom.

V psihiatriji ostaja in bo ostalo najpomembnejše diagnostično orodje pogovor s pacientom. S pogovorom prepoznavamo bolezenske znake in simptome, s pogovorom se približamo njegovemu razpoloženju, čustvom in njegovi stiski ter razumevamo njegove karakterne lastnosti.

Se pa danes poleg natančnih laboratorijskih pregledov poslužujemo tudi obetajočih slikanj možganov. Nove tehnologije, kot so magnetno resonančno slikanje in pozitronsko emisijsko tomografsko slikanje, omogočajo natančen prikaz sprememb v možganih tudi pri nekaterih duševnih spremembah po poškodbah, nevroloških in starostnih obolenjih.

Splošni zdravniki verjetno tudi hitreje vidijo rezultate svojega dela, ko popusti bolečina, ko pade temperatura, ko se zmanjša oteklina ... Je vaše delo iskanje rezultatov na dolgi rok?

Zdravljenje duševnih motenj pogosto zahteva določen čas, da se utišajo težave, na primer depresija ali tesnoba. Pogosto je potrebno jemati zdravila v določenem obdobju, da bi bila dovolj učinkovita in da ne bi prišlo do ponovitve. Hkrati pogosto s psihoterapijo pomagamo okrepiti človekove obrambne mehanizme ali razrešimo konfliktno situacijo v odnosih. Take pozitivne spremembe pa zahtevajo trud in čas.

Se morda premalo zavedamo, da lahko drobna težava, ki jo poskušamo odmisli in pomesti pod preprogo,

sčasoma preraste v veliko? Kot sem nekje prebral: v iztegnjeni roki lahko brez težav nekaj minut držimo kilogramsko utež, če bi jo morali nekaj ur, bi imeli resne posledice ...

Bolj pogosto se ne zavedamo, da se prepuščamo dolgotrajnim ali celo dolgoletnim obremenitvam, danes bi rekli stresu, na katere se ne zmoremo več prilagoditi in odreagiramo z eno od duševnih motenj.

V ZDA in še kje po svetu je osebni psihiater nekaj takega kot osebni zdravnik, zobozdravnik, frizer ... Smo pri nas še daleč od tega?

Pri nas se na žalost še vedno soočamo s predsodki ob soočenju s psihičnimi težavami in tudi psihiatrična služba je stigmatizirana. Marsikdo se težko odloči za zdravljenje odvisnosti od alkohola, češ, kaj bodo ljudje rekli. Ne pomislijo pa, da so bili poprej pijani vsem na oči, vključno s hudimi stiskami, ki so jih prizadejali svojcem ali svojemu zdravju. Po zdravljenju ugotovijo, da bi se morali odločiti za zdravljenje in spremembe že veliko prej.

Pogosto za zmanjšanje predsodkov in strahov pred zdravljenjem omenjamo pozitiven in veliko bolj sproščen odnos do iskanja pomoči v ZDA, kjer je normalno ali celo moderno, da imaš svojega psihiatra ali psihoterapevta. Dobra znanka iz Argentine se enostavno ni mogla načuditi, s kakšno težavo se pri nas odločamo, preden poiščemo pomoč, in dodala: »Če imata v Argentini zakonca težave, bosta poiskala terapevta.«

BISERNA POROKA MAME MARICE IN OČETA MIHA. Z LEVE: MARKO, ŽUPNIK BORIS ČIBEJ, MARICA, MIHA, MARTINA IN MIHA ML.

Se je težje soočiti s pacientom, ki ga poznaš, ki je morda celo tvoj znanec ali prijatelj, kot pa s popolnim tujcem, ki pride v ordinacijo?

Načeloma velja pravilo, da svojega bližnjega ne moreš zdraviti. Vendarle pa lahko tudi najbližjim ob stiski nudim nasvet, pogovor in prvo pomoč, predvsem pa usmerim in poiščem najboljšo obliko pomoči in psihoterapije. Za pogovor o osebnih vsebinah pa je edino pravilno, da jih поделиš z neodvisno osebo – terapevtom.

Je to delo, ki ga odnašaš domov, se z njim zbujaš ali znaš preklopiti?

To je služba, ki se ne konča ob 15. uri, kot je vsako delo z ljudmi, na primer v šolstvu ali socialni. Na splošno sem v mladih letih lažje odklapljal in nisem čutil tako velike obremenitve. V zadnjih letih je breme službe večje in potrebujem več dopusta. Sicer imamo tudi v službi več možnosti podpore in razgovora o zahtevnih zapletih ali odnosih. V veliko podporo mi je žena Irena, ki dobro pozna obremenitve v službi in preusmerja pozornost na druga področja življenja. Pomagam si tudi s tekom. Od mladosti dalje sem vključen v pevski zbor, petje pa mi predstavlja obliko ustvarjalnosti, sprostitev in druženja.

Spet primerjava s splošnimi zdravniki, ki lahko velikokrat že po zunanjih znakih vidijo za kakšno bolezen gre. Laično razmišljam, da imate tudi psihiatri sposobnost postaviti diagnozo na daljavo, ko recimo v družbi, v trgovini, na potovanju ... zgolj z opazovanjem ocenite kakšno »izstopajočo« osebo.

Nimam navade in ne ocenjujem ljudi po strokovnih merilih izven svoje ambulante, pa saj tudi ni potrebno. Dejstvo, da smo ljudje različnih karakterjev, kar pa ne štejemo med duševne motnje, pa le dopolnjuje pestro mavrico značilnosti odnosov in našega skupnega bivanja.

Po drugi strani pa seveda hitreje prepoznam bolezensko dogajanje. Pred leti smo bili na letalu iz Mehike priča, kako se je neki moški zapletal v odnose s potniki in osebjem. Sprva smo mislili, da je vinjen, v naslednjih urah pa je bil vse bolj živahen, poln energije in vse bolj konflikten. Njegovo vedenje bi lahko opisali kot manično, nasprotno depresiji. Bil je tako naporen, da ga je moral stevard nazadnje vkleniti k sebi na stol, pa je še kljub temu spotikal mimoidoče potnice.

Začutite morda kdaj celo nelagodje, ko se kje predstavite in si morda vaš sogovornik misli, sedaj bodo pa moje besede in obnašanje pod strokovnim drobnogledom?

Ne, nimam izkušenj, da bi se sogovorniki čutili nelagodno. Če je dobro vzdušje na predavanjih ali srečanjih, poslušalci ali študentje izkoristijo in povprašajo o njihovih odprtih vprašanjih.

Kako je s tistim znamenitim kavčem v ordinaciji? Ga imate res ali nastopa samo v šalah?

Nimam kavča v pisarni, imam pa več foteljev. Pogosto povabim na pogovor svojce. Ukvarjam se z duševnimi motnjami v starosti in z odvisnostjo od alkohola, v obeh primerih pa je potrebno sodelovanje svojcev.

Pa poznaš kakšno nedolžno šalo na račun psihiatrov in bolnikov?

Nevrotiki gradijo gradove na nebu. Psihotiki v njih živijo. Psihiatri pobirajo najemnino.

Ko se je novi pacient udobno namestil na kavč, je psihiater začel s terapevtsko seanso: »Ne poznam vaših težav. Ali bi prosim začeli kar na samem začetku?«

»Seveda,« odgovori pacient, »v začetku sem ustvaril nebesa in zemljo ...«

Vrniva se še enkrat na Col. Če se danes, v zrelih letih, ozreš nazaj, ti je mladost v našem kraju dala kaj, kar ti je pozneje prišlo prav v življenju in tudi v poklicu?

Pri svojem poklicu in delu z ljudmi mi je bila kot popotnica dana sproščena odprtost do ljudi. Komunikacija in odnos z drugim, ki ga ustvarjaš kot terapevt bolj aktivno, je danost, ki ti je prirojena, in veščina, ki jo pridobiš z vzgojo. Empatije se naučimo že v prvih mesecih življenja

v svoji družini in v odnosih z najbližjimi. Življenje na Colu, na Gori ter med ljudmi odprtega srca in besede me je naučilo sproščene odprtosti in zaupljivosti, kar je odločilnega pomena pri ustvarjanju zaupnega odnosa.

V čem se je Col najbolj spremenil, odkar ne živiš več tukaj, kaj si najbolj in najprej opazil oziroma kaj opažaš ob obiskih? Tudi pri ljudeh?

Col in Colčani so mi ostali blizu zaradi prijateljstev, ki smo jih ohranili. Pa tudi Martinine in Silvestrove družine, saj povezave preko njih, otrok in sorodnikov postajajo vse močnejše, predvsem pa žive.

Col se je razširil in številnih mlajših, verjetno tudi priseljenih, ne poznam. Prepoznavam pa živahno življenje v društvih in v župniji. Vedno me je navduševala zborovska tradicija mešanega zbora in moškega pevskega zbora Razpotje ter bogato ustvarjalno delo prof. Jožeta Trošta.

Kaj bi kot »zunanji opazovalec« svetoval Colčanom, da naredijo, spremenijo, popravijo v svojem kraju?

Menim, da je predvsem pomembno, da ohranjajo vse tisto, kar Colčane zaznamuje, svojo identiteto, življenjsko energijo in odprtost.

Že dolgo ne živiš več tu, pa vseeno. Si ohranil kakšno colsko narečno besedo ali si se navzel idrijske govornice?

Vedno sem bil ponosen na colsko narečje in se ga tudi nisem trudil spremeniti. Vipavski naglas se je še bolj ohranjal, ker imam ženo iz Vipave. Drugi verjetno v moji govorici slišijo tudi kakšno idrijsko besedo in naglas, kar pa tudi ne škodi.

spraševal je Sandi Škvarč

Boris Samec, trener reprezentance v gozdarskih spretnostih

Sprejel sem izziv in postal učitelj

Boris Samec oziroma Božo Robrski za tiste, ki smo skupaj odraščali. Življenje ga je že pred mnogimi leti odpeljalo na postojnski konec, kjer je poklicno pot gozdarja nadgradil v pedagoško smer. Prav tako je naredil korak navzgor tudi na področju tekmovanj v gozdarskih spretnostih, saj je postal trener naše reprezentance. Skratka, še en nekdanji sokrajan, ki je izstopil iz povprečja in ponesel v svet tudi kanček naše vasi.

S SESTRO LILJANO NA »SPODNJI CESTI«, KOT SMO VČASIH REKLI CESTI POD POKOPALIŠČEM.

Že dolgo je, odkar si se preselil s Cola. Mlajši krajanj te ne poznajo: povej kaj o sebi.

Rodil sem se na Colu, doma, kjer sem preživel najlepša leta. Spomini na otroštvo so mešani, bilo je veliko slabih, pa tudi dobrih stvari. Ena od neprijetnih je ločitev staršev, ko sva ostala sama z mamo, saj se je odselila tudi sestra. Človek ob takšnem dogodku zapade tudi v kakšne čudne situacije, ampak bili so tudi lepi trenutki, povezani predvsem s športom.

Od kod sicer izhajajo tvoji starši?

Mama je bila od tam, kjer smo živeli, oče je bil doma iz Žapuž. Od Robrskih se je en brat oženil k Mejakovim, ena teta je živela v Peruju, ena v Črničah. Bila sta še dva brata, eden je umrl za tifusom v Zagrebu, drugega pa so ubili, ko je v času informiroja bežal čez mejo.

Zakaj se je sicer pri vas reklo pri Robrskih?

Kot vem, zaradi tega, ker naj bi se oče mojega starega očeta tja priženil z Roba nad Malim Poljem in s seboj prinesel tudi ime, ki se je prijelo.

Sta bila otroštvo in odraščanje na Colu prijetna? V kakšnem spominu ti je ostalo obiskovanje osnovne šole?

Nisem bil ravno najbolj priden, morda tudi ne dovolj prizadeven. Vseeno pa se mi zdi, da so bili takrat lepi časi, čeprav vsi spomini niso najlepši. Po osemletki na Colu sem se odločil za poklic gozdarja in se vpisal na gozdarsko šolo.

Kdo so bili takrat tvoja generacija?

Moji letniki so Franko Mejakov, Pavle Krašovcev, Bogdan Mikletov, Damijan Nacetov ... Med puncami pa Silvana Troštova, Jolanda Pračkova, Lidija Čukova z Malega Polja, Irma Tomaževa ...

Zagotovo ste si privoščili kakšno mladostniško potegavščino. Ste bili z vrstniki generacija nagajivih mulcev?

Kot vsaka generacija. Zase lahko rečem, da sem bil med bolj nagajivimi in takrat so bili takšni časi, da je v šoli padel tudi kakšen vzgojni ukrep. Spomnim se dogodka v drugem razredu, ko smo se igrali koline. Jaz sem ležal na mizi, okrog mene so bili klavci, ki so me držali. Ko je prišla učiteljica oziroma tovarišica, kot smo jo klicali takrat, je prišla metrsko ravnilo in sem jih dobil po zadnji plati ...

Šport pa seveda roket, kajne?

V tistih časih je bil za nas roket prvi šport, že takrat, ko je bilo v zgodnjih sedemdesetih zgrajeno nekdanje igrišče iz leša. Zanimiva so bila tekmovanja med razredi oziroma s sosednjimi šolami. Pravi

lokalni derbiji.

Ti si bil vratar in igralec?

Ja, bil sem roketna dvoživka: rad sem zabijal gole, veselilo me je tudi branjenje in sprva se nisem mogel odločiti. Nazadnje je prevladalo igranje, vendar pa morda nisem naredil dovolj v to smer. V sedmem razredu so me poslali na roketni kamp v Sečo in naredil sem izpit za vaditelja rokmeta in v osmem razredu sem treniral šolsko dekliško ekipo.

Ali danes lahko povemo, da smo šli kdaj tudi v šolsko zbornico pogledat kakšen test za kontrolko?

Mislím, da lahko ... Včasih je bil dostop do zbornice bolj enostaven: nekje po 13. uri, ko so učiteljice že šle domov in so bile čistilke po razredih, smo šli kdaj pobrskat med papirji, kaj nas čaka naslednji dan ...

Kako je prišlo do selitve na postojnski konec? Je bil odhod s Cola čustven ali si se brez težav vklopil v novo okolje?

Pravzaprav sem kar nekako zbežal, nisem se primerno poslovil od prijateljev. Enostavno sem se odselil in si začel ustvarjati življenje v Gorenju. Ko se danes

V DRUGEM ALI TRETJEM RAZREDU OŠ COL: PRVA VRSTA OD LEVE PROTI DESNI: LIDIJA ČUK, BOGDAN ŽEJN, MARICA KOVŠKA, MARTA PREGELJ. DRUGA VRSTA: JURIJ KOBAL, IVICA KOVŠKA, IRMA BIZJAK, FRANC ČUK. TRETJA VRSTA: SILVANA TROŠT, PAVLE BAJC, JOLANDA PRAČEK, FRANKO PETROVČIČ. ZADAJ: BORIS SAMEC IN DAMIJAN BAJC.

BORIS SE JE ODLOČIL ZA POKLIC GOZDARJA. OPRAVLJAL GA JE 17 LET, NATO JE SPREJEL PEDAGOŠKI IZZIV.

ozrem nazaj na to epizodo iz življenja, sem prepričan, da bi jo lahko naredil drugače ...

Si se hitro ujel v novem okolju?

Takrat sem se iz GG Tolmin preselil v GG Postojna. Kmalu po prihodu sem začel z obnavljanjem hiše in s tem nekako nadomestil nekdanje prijatelje in spomine na Col. Veliko sovaščanov je bilo mojih sodelavcev, pomagali smo drug drugemu in tudi na ta način sem se hitreje vključil. Kakšne posebne klope nisem dobil, več ali manj smo bili vsi sodelavci.

BORIS V NAJSTNIŠKIH LETIH, PRED RNEJCOVO HIŠO. V OZADJU SMREKA, KI JE NEKOČ RASLA PRED NEKDANJO HIŠO EDA PUCA, KJER JE DANES ŠOLSKO DVORIŠČE.

Kaj pa so rekli fantje, ker si jim vzel punco?

(smeh) Kaj naj rečem. Še vedno je kar nekaj fantov, ki so sami. Ni bilo kakšnih zamer, tudi nagajali mi niso. Smo se pa večkrat dobili na balinišču in tam sem dal za kakšno rundo.

Saj res, takrat si tudi balinal in to ne s komerkoli, ampak z Jožetom Požarjem.

On je bil moj sosed, sedaj ne živi več tukaj. Zelo dober balinar, bil je tudi svetovni prvak in kdaj pa kdaj smo se dobili na balinišču.

V Postojni si se lotil tudi novega izziva, ko si poklic gozdarja nadgradil v pedagoško smer. Je bil to nepričakovani zasuk v tvoji poklicni karieri?

S šole so me poklicali in mi predlagali, da bi prišel delat k njim. Verjetno je odločilo to, da sem bil vedno zelo zanesljiv in kvaliteten pri delu v gozdu. Ko sem šel na razgovor k ravnateljici, mi je bilo hitro jasno, da bom moral, če se bom odločil za ta izziv, ob delu obiskovati še šolo. Program usposabljanja je predvideval pridobitev pedagoško-andragoških znanj in uspešno opravljen strokovni izpit. Ko sem prišel domov, sem si rekel: »Boris, to pa ne bo zate.« Na stara leta se bo težko spraviti h knjigam. Takrat sem bil star 36 let in odločitev ni bila lahka, a sem se po tehtnem premisleku odločil, da izziv sprejemem. Nenazadnje nisem imel kaj izgubiti, saj bi lahko, v primeru, da mi ne bi

uspelo, šel nazaj v gozd. Tako smo se na SGG Postojna tudi dogovorili. In nazadnje mi seveda ni ostalo drugega, kot da se zakopljem v knjige ...

In kako je potekalo tvoje izobraževanje?

V osnovi sem imel poklicno šolo. Za zaposlitev na postojnski šoli sem moral dokončati srednje strokovno izobraževanje, na ljubljanski Pedagoški fakulteti pa sem nato opravil še pedagoško-andragoško usposabljanje, pogoj za zaposlitev v državni službi je bil tudi strokovni izpit. Dobil sem naziv učitelj praktičnega pouka, formalno je to peta stopnja izobrazbe.

POSTAVNI COLSKI ROKOMETAŠI NA NEKDANJEM ASFALTNEM IGRIŠČU POD ŠOLO: JANKO ŽGAVEC, LUČO TROŠT IN BORIS. NA SEBI IMAJO PRVE DRESE ROKOMETNEGA KLUBA COL, KI JE BIL USTANOVLJEN LETA 1976.

Kakšno pa je tvoje delo? Je to, preprosto rečeno, učenje žaganja z motorno žago?

Izobražujemo na področju gozdarstva, ki je zelo širok pojem. To počnemo na dveh nivojih: na srednjem poklicnem in srednjem tehničnem. Imamo več modulov, ki se razlikujejo od letnika do letnika. V prvem je gojenje gozdov in njihova funkcija, v drugem sečnja in v tretjem spravilo lesa, tako da zajamemo celoten postopek in vse procese dela v gozdu. Na tehnični smeri je praktičnega pouka manj, gre bolj za spoznavanje s procesi, dodatno pa se izobražujejo na področju trženja lesa.

Kje potekajo tvoje ure, v razredu ali v naravi?

V naravi. Le ko je slabo vreme, imamo kabinetne vaje. Če je huda zima, gremo na Kras, kjer imamo delovišče. Okrog 95 odstotkov mojega dela poteka v naravi, v gozdu.

Koliko let si bil sicer klasičen gozdar?

Sedemnajst let, imam pa tudi štiri leta beneficirane delovne dobe. Pravzaprav sem že izpolnil pogoje za upokojitev. Če pogledam nazaj, moram reči, da sem izbral lep poklic, ki sem ga obvladal in delal z veseljem.

In ohranil vse prste ... Si jo odnesel brez poškodb?

Imel sem eno manjšo nesrečo na Predmeji, ko sem si poškodoval nogo, drugače pa nič resnega.

To sprašujem, ker me zanima tvoje mnenje o tem, zakaj je toliko nesreč v gozdu in pri delu z motorno žago.

Vedno, ko pride do težje nesreče, si prizorišče in okoliščine ogledajo strokovnjaki in pripravijo poročilo. Velikokrat gre za podcenjevanje, saj si vsak misli, da pač drevo odžagaš, potem pa tečeš stran, če je potrebno. Včasih je kriva tudi slaba varovalna oprema, čeprav se tudi temu segmentu posveča vse več pozornosti. Včasih pa gre tudi za, preprosto rečeno, psihofizično stanje človeka, sploh če so posredi prepovedane substance in od tu po navadi izvira podcenjevanje, o katerem sem govoril. Gozd zahteva celotnega človeka, ki zna pravilno odreagirati v izrednih primerih. Zadnje čase izobraževanje ne poteka več samo v šolah, ampak učimo tudi odrasle in varnost se počasi izboljšuje.

Je ob toliko pripomočkih, kot jih ima sodoben gozdar, delo še tako naporno, kot je bilo nekoč, je klasično garanje že

S TEKMOVANJI JE OBISKAL CELOTNO NEKDANJO JUGOSLAVIJO, POTOVAL JE TUDI V TUJINO.

povsem nadomestila tehnika?

Za tiste, ki smo bili zaposleni na GG-ju ni bilo slabo poskrbljeno. Imeli smo sistematske preglede, delali smo s sodobno opremo, osem ur dnevno in bili vsak dan doma, saj nismo odhajali na kakšna oddaljena delovišča. Danes je sistem dela malce drugačen, z močnimi obrtniki, ki zaposlujejo gozdarje, ti pa delajo od deset do dvanajst ur dnevno. Ni enostavno, saj se proti koncu delovnega dne poveča utrujenost, pade koncentracija in morda so današnji gozdarji v malce slabšem položaju, kot smo bili mi pod okriljem gozdnih gospodarstev. Strojna sečnja in spravilo lesa sta resda olajšala delo, ampak stroji potrebujejo primerne terene, medtem ko morajo na težje prehodne predele še vedno delavci. Iz tega zornega kota so morda za klasične gozdarje danes razmere za delo težje kot nekoč.

Greva k tekmovanjem. Že kot aktiven gozdar si tekmoval v gozdarskih spretnostih. Bi izpostavil kakšen uspeh?

Nekaj jih je bilo. Imam nekaj drugih in nekaj tretjih mest na državnih prvenstvih. Takrat smo najprej tekmovali na nivoju republike, najboljših šest se nas je uvrstilo še na državno prvenstvo. Potovali smo po Jugoslaviji, saj so bile tekme v Črni

gori, na Kosovem, v Srbiji, v hrvaških Delnicah ... Moram pa priznati, da nisem bil preveč navdušen nad tekmovanji, saj me je v tistem obdobju še vedno bolj zanimala žoga. Vse skupaj je bilo bolj kot nek dodatek rokometu. Sem pa bil zraven tudi zato, ker mi cel mesec ni bilo treba na delo, saj smo se kar intenzivno pripravljali na tekme.

Tekmovalci ste potovali na vse konce sveta. So bila potovanja zanimiva, je bilo tudi kaj časa za turizem?

Tekmovanje je po navadi trajalo dva dni in priložnost smo seveda izkoristili tudi za potepanja. V Črni gori smo tako obiskali Durmitor, bili smo v kanjonu reke Tare, na Šar Planini, bili smo na Žabjaku, v Nišu smo si ogledali Čele kulo ... Vedno smo si vzeli nekaj časa za ogled lokalnih naravnih in drugih znamenitosti.

Kdaj si se začel ukvarjati s treniranjem tekmovalcev in z vodenjem reprezentance?

Leta 1989 sem bil na državnem prvenstvu na Igmanu, kjer se je že čutilo napetost med posameznimi republiškimi ekipami. Slutili smo, da bo začela Jugoslavija razpadati in ko se je to zgodilo, so za nekaj let zamrla tudi naša tekmovanja. Šele leta 1998 smo v Postojni začeli znova in pripravili državno tekmovanje, na katerem sem vodil ekipo naših dijakov. Kmalu smo šli tudi na prvo tekmo v tujino, na Slovaško, kjer so se pomerile kmetijske in gozdarske šole iz Slovaške, Avstrije in

ŠE EN UTRINEK Z DELA V GOZDU. Z LEVE: FRANCE TROŠT, MILE KOVŠČA IN BORIS.

GOZDARSKO REPREZENTANCO JE BORIS PRVIČ VODIL ŽE LETA 2002. LETOŠNJE LETO JE BIL ENO USPEŠNEJŠIH, SAJ JE EKIPA POD NJEGOVIM VODSTVOM NA SVETOVNEM PRVENSTVU V LILLEHAMMERJU OSVOJILA PETO MESTO. MED POSAMEZNIKI JE BIL JANEZ MEDEN (DRUGI Z LEVE) TRETJI, INES FRANČEŠKIN (PRVA Z LEVE) PA PODPRVAKINJA MED DEKLETI. TRETJI Z LEVE JE ROBERT ČUK.

Slovenije. To so bili zametki današnjih evropskih tekmovalcev dijakov in študentov.

Kdaj pa si prevzel reprezentanco?

Leta 2002 sem prvič vodil reprezentanco na prvenstvu v škotskem Lockerbiju. Takrat smo tekmovali še v gozdu, smo se bolj skrivali, bi lahko rekli, medtem ko danes skrbimo za več promocije s tekmami bližje urbanih središč. Od takrat naprej sem ves čas v reprezentanci, v kateri imam vlogo trenerja. Imamo tudi vodjo ekipe, ki skrbi za logistiko, potovanja in administrativne zadeve, medtem ko jaz skrbim za tekmovalno plat. V vseh teh letih sem izpustil le prvenstvi v Belorusiji in na Poljskem.

Je dovolj zanimanja med mladimi dijaki in gozdarji za tekmovalna, je težko sestaviti ekipo na šoli?

Zanimanje je. Šolska tekmovalna in vodenje ekipe sem sicer leta 2012, ko smo imeli v Postojni evropsko tekmovalno, predal svojemu nasledniku. Vseeno je bilo moje delo odgovorno, saj je bilo veliko prevoza, ko smo s kombiji potovali tudi daleč na sever Evrope. Posebnega izbora za šolsko ekipo nismo delali. Sestavili smo jo iz dijakov tretjega letnika tehnične smeri, nenazadnje tudi zaradi splošnega znanja oziroma znanja jezikov. Po navadi se je prijavilo od deset do petnajst fantov in s selekcijo smo sestavili ekipo. V zadnjem času, ko so naši rezultati vse bolj odmevni, je tudi zanimanja več.

Kakšno je pravzaprav tvoje delo v reprezentanci, svetuješ in pomagaš predvsem najmlajšim?

V reprezentanci je malce drugače, saj se vanjo uvrstijo že narejeni tekmovalci. Izberemo šest najboljših in izmed njih, tudi s kakšno dodatno tekmo, sestavimo ekipo treh, ki gre na prvenstvo. Kot rečeno, gre za močne karakterje, izdelane osebnosti in jaz jim lahko zgolj svetujem. Ob tem je potrebno upoštevati tudi različne karakterje posameznikov, saj nekemu odgovarja takšen, drugemu drugačen prijem. Pri vseh je čutiti veliko željo, pojavijo pa se psihološke težave, saj marsikdo prej pregori zaradi pritiska kot zaradi samega znanja. Vsi bi bili radi uspešni in včasih se prav zaradi te vneme zalomi.

Ali spada Slovenija med najboljše na svetu v teh spretnostih ali vendarle v kakšnem elementu (oprema, strokovno delo ...) zaostajamo?

Razlike med nami in svetom tudi na tem področju niso več takšne, kot smo jih morda čutili nekoč. Tudi naši vrhunski tekmovalci imajo recimo žago, ki jo uporabljajo samo za tekme in z njo ne delajo. Poleg tega najboljši žage dobijo v tovarnah, narejene so prav za tekme in po tej plati so tekmovalci izenačeni.

V čem se te žage razlikujejo od običajnih?

Imajo višje število obratov, imajo drugačne sablje, drugačne so verige, ki jih

tekmovalci morda brusijo pod različnimi koti, prilagajajo njihov korak. Poleg tega nekateri raje uporabljajo večoktansko gorivo. V osnovi imajo sicer tekmovalci podobne žage, le da jih z drobnimi popravki in namestitvami prilagodijo svojemu načinu rokovanja.

Kaj je po tej plati pokazalo letošnje svetovno prvenstvo v Lillehammerju, kjer se je izkazala tudi vaša dijakinja Ines Frančeškin?

V posameznih disciplinah smo se prebili do medalj, v skupnem seštevku smo bili peti, medtem ko smo se v preteklosti uvrščali okrog desetega mesta. Glede na to, da nastopa okrog trideset reprezentanc, smo ves čas v prvi tretjini. Med posamezniki je izstopal Janez Meden s skupnim tretjim mestom, drugi je bil v podiranju. Ines Frančeškin pa je bila seveda naša zvezda, saj je postala podprvakinja.

Je sploh prvo dekle, ki je nastopilo v reprezentanci?

Vsa tekmovalna potekajo pod okriljem IALC (International Association of Logging Championships, op. a.), mednarodnega združenja gozdarskih tekmovalcev. To je krovna organizacija, ki se sicer pretežno ukvarja z novimi tehnologijami, z boleznimi gozdov in tudi s klimatskimi spremembami oziroma njihovim vplivom na dogajanje v gozdovih. Letos so nam prvič omogočili, da smo lahko na tekmo pripeljali tudi predstavnico ženskega spola. Odločili smo se za Ines, ki je za šolo tekmovala na tekmovalnem Alpe Adria, kjer je osvojila drugo mesto, in se nato izkazala tudi na svetovnem prvenstvu.

Letos ste prvič tekmovalje predstavili na Colu. Ste bili zadovoljni z odzivom gledalcev, je bilo prizorišče sredi vasi primerno?

Organizacijsko je bilo dobro izpeljano, prizorišče primerno, tudi gledalcev je bilo veliko.

Želimo promovirati naša tekmovalna. Spomnim se svojih začetkov, ko smo tekmovali v gozdu in ni nihče vedel za nas, razen tega, da je morda kdo slišal nekaj več hrupa. Želimo se torej pokazati ljudem, nastop pred gledalci pa je dobrodošel tudi za same tekmovalce, da se prilagodijo na tekme v tujini, kjer je vedno okrog nas veliko ljudi. Tam te lahko hitro izda trema. Tako jaz kot trener kot tudi tekmovalci si želimo, da je čim več

občinstva, še posebej zato, ker je pri nas tekem malo in je vsaka taka izkušnja zelo dobrodošla.

Bi sam kaj spremenil pri tekmovanjih? Zdi se, da sta predvsem precizni in natančni rez malce neatraktivna za gledalce.

Z USPEHI NA GOZDARSKIH TEKMOVANJJIH JE PRIŠLA TUDI MEDIJSKA PREPOZNAVOST. BORIS IN INES STA BILA AVGUSTA LETOS GOSTA V NOČNEM PROGRAMU RADIA SLOVENIJA.

Na sami tekmi res ni kaj veliko videti. Še posebej zaradi tega, ker sodniki merimo desetinke milimetra, ki so pomembne za rezultat, medtem ko je to za gledalca precej nezanimivo. V Avstriji, na tekmovanjih Husqvarna Cup, so vpeljali tudi dodatne, bolj atraktivne discipline, kot so valjenje hloda s cepinom, sekanje oblice in podobno. Pri nas jih zaenkrat še nismo vpeljali, da pa bi pridobili še več gledalcev, jih bomo morali počasi dodati. Seveda pa se v disciplinah, ki smo jih predstavili na Colu, medijo tudi na svetovnih prvenstvih in te so tudi mednarodno priznane.

Kako dolgo še na čelu reprezentance, glede na to, da se približuje upokojitvi?

Letos sem še bil, ne vem pa, kako bo v bodoče. Zagotovo bomo sedli skupaj in se pogovorili, ko se bomo ponovno dobili na državnem prvenstvu. Kljub temu, da sem na pragu upokojitve, še vedno čutim nek izziv, nenazadnje tudi zaradi naslednjega svetovnega prvenstva, ki bo v Srbiji.

Že veš, kaj boš počel, ko boš v penziji?

Zaenkrat se še ne vidim kot upokojenec in še hodim v službo. Ampak prišel bo dan, ko se bom moral odločiti in zagotovo si bom

poiskal kakšno zadolžitev. Če drugega ne, me čakajo nekatera obnovitvena dela v hiši. Bom pa, kot rečeno, poskusil hoditi v službo, dokler se bom počutil zdravega.

Col redno obiskuješ. V čem se je najbolj spremenil, odkar ne živiš več tu?

S Cola sem odšel leta 1985. Vidi se, kako se vas razvija. Zagotovo je svojevrsten doprinos tudi to, da se veliko ljudi odloča za študij na fakultetah in so iz svojega zornega kota pripravljene kaj narediti za domači kraj. Mislim, da je urejen ter zgleden in lahko rečem le, da se je v tem času spremenil v pozitivno smer.

Opaziš kakšne spremembe tudi pri ljudeh, smo danes kaj drugačni oziroma smo drugačni kot v Gorenju, kjer živiš sedaj?

Mislim, da je razlika očitna. Gorenje je vas, ki stagnira, če ne celo propada. Veliko hiš je praznih, v mnogih živi en sam človek. Na Colu je nataliteta precej boljša, več je mladih, ki jih pri nas ni. Šele v zadnjem času se situacija malce izboljšuje, vseeno pa je še vedno precej več starejših kot mlajših ljudi.

Smo si značajsko podobni?

Vsi živimo na koncu Kraške planote in življenje je podobno težko tu in pri vas. Morda ste Colčani malce drugačni, nenazadnje tudi zato, ker ste večja krajevna skupnost. Tudi mi smo sicer precej stvari, kot so vodovod, optika in

telefon, naredili z udarniškim delom, vendar pa je naša težava prav v tem, da smo majhna vas v krajevni skupnosti, ki jo sestavljajo še Predjama, Bukovje in Belsko. Včasih se je težko uskladiti in pride do nesoglasij in v tem pogledu so morda med nami razlike.

Na Col kot obiskovalec zagotovo gledaš drugače kot takrat, ko si živel tu. Bi kaj spremenil, popravil, naredil drugače?

Ko sem bil nazadnje na Colu, sem videl, da ste podrli staro hišo, ki je kvarila izgled vasi. Kakšne obvoznice pa verjetno ne potrebujete ...

In še eno vprašanje, ki ga zastavljamo našim sogovornikom: ti je življenje na Colu dalo kaj, kar si s pridom izkoristil v svojem poklicnem in siceršnjem življenju na postojnskem?

Mislim, da ja. Še posebej veliko sem dobil v obdobju, ko je naša generacija odrasla. Bili smo prijatelji, pomagali drug drugemu, živeli eden za drugega. Kako pomembno je to, spoznaš šele, ko prideš drugam in vidiš, da brez tega ne gre. Če hočeš nekaj ustvariti, rabiš pomoč drugih, moraš pa jo tudi vračati. Treba je znati uživati v lepih trenutkih in obenem sprejeti slabe. Tega sem se navadil že na Colu.

Si ohranil kaj colskega narečja ali ti bolj vleče na postojnsko?

Govorim mešanico obojega. Včasih mi uide kakšna colska beseda, pa me čudno pogledajo. Ampak važno je, da se razumemo ...

Pri nas si bil Colčan, tu v Gorenju pa si ...

... Podgurec. Mi smo Podgurci. Je pa ob tem zanimivo, da na Colu tem krajem pravijo na Pivškem, pa čeprav je Pivka zelo daleč. Ko sem se kdaj ustavil v gostilni v Podkraju in povedal, da grem v Gorenje, so rekli: »O, ti pa hodiš vasovat na Pivško.«

spraševal je Sandi Škvarč

Bojan Kodelja, vodja vseslovenskega projekta Ne-odvisen.si

Najbolj pereča zasvojenost je negativizem

Ni ravno Colčan, niti ni iz naše krajevne skupnosti, je celo iz druge občine. Vendar pa ga lahko brez zadržkov štejemo med sokrajane, saj je pri nas stkal prijateljstva in vezi, ki trajajo. Otroštvo in zgodnjo mladost je namreč preživel tik za mejo med našo in črnovrško krajevno skupnostjo oziroma med ajdovsko in idrijsko občino. Čeprav se je sprva odločil slediti očetovemu poklicu in postati mizar, ga je življenska pot zanesla v medijske vode in na področje tržnih komunikacij. Ko pa je pred desetimi leti zastavil projekt Ne-odvisen.si, se je začela izjemna zgodba, ki traja. Bojan Kodelja je človek, ki polni dvorane in šolske telovadnice po Sloveniji. Ne s humorjem ali glasbo, tudi ne s političnimi parolami, ničesar ne prodaja, nikogar ne obsoja, ampak nastavlja ogledalo današnji družbi, prepredeni s pastmi, ki vodijo v številne oblike zasvojenosti. Bojan ne pozablja, da je korenine pognal pri nas, mi vemo, da je še eden od nekdanjih sokrajanov, ki je presegel lokalne okvire uspeha.

Tvoji vrstniki te poznajo, prav tako tudi večina starejših. Kako pa bi se predstavil našim mlajšim sokrajanom, kakšna je tvoja vez s Colom?

Več kot polovica moje družine, sorodnikov in prijateljev prihaja s Cola, zato me ta kraj povezuje s koreninami. Mlajšim bi se najlažje predstavil ob pomoči njihovih staršev ali morda starejših bratov in sester. Na tem mestu risati svoj portret mi je neugodno, saj sem enak med enakimi. Četudi sem dobil mesto v tem časopisu, še ne pomeni, da se počutim kaj drugačnega. Če že morajo, naj namesto mene govorijo moje aktivnosti in delo, ki je v takšni ali drugačni obliki vselej izpostavljeno javnosti. Nič drugače ni tudi pri neodvisni zgodbi, ki jo pišem že od leta 2007.

Mladost si preživel na Strmcu oziroma v gostilni Pri Vodnjaku, v šolo si hodil v Črni Vrh. Si imel vseeno veliko stikov s Colom in Colčani, predvsem z vrstniki?

Strmec je nekakšen mejnik med Colom in Črnim Vrhom, oddaljenost od obeh krajev pa je ravno tolikšna, da mi je omejevala možnost druženja in odraščanja med vrstniki. V Črnem Vrh mi v osmih letih obiskovanja osnovne šole nekako ni uspelo vzpostaviti najstniške tovarišije, ker so me sošolci imeli za Colčana, zato mi je vsakodnevno odhajanje v šolo dobesedno predstavljalo pravo muko. Odraščanje v tem vmesnem prostoru me je tako velikokrat obkolilo z občutkom samote. Kot otrok in tudi kasneje v mladosti sem izkoristil vsako priložnost, da sem lahko smuknil na Col med sorodnike in prijatelje ter tako, sicer v presledkih in nekako »na obroke«, vzdrževal prijateljstva.

Kdo so bili tvoja klapa v osnovnošolskih letih?

Moja znana generacija s Cola, h kateri je vsak prispeval s svojim karakterjem in značajem, kar je zaokrožilo našo družbo in nas povežalo v bratovščino. Veliko sem se družil tudi z bratrancem Milošem Korenom, s katerim sva bila najboljša prijatelja. Spomnim se, kako

si je iz podobe pridnega, delavnega, odgovornega, vedno lepo počesanega fanta spremenil videz in si nadel podobo rokerskega najstnika, ko je nekega dne obul takrat izredno modne kavbojske škornje, tako imenovane štivale. Domači so zaradi tega skoraj padli v nezavest, krivda pa je seveda padla name.

Kakšen zanimiv utrinek iz tistega obdobja, ko ste zagotovo tudi kaj ušpičili? Si bil poreden mulc?

V spominu imam precej teh drobnih otroških porednosti. Za popisovanje vseh je v časopisu prav gotovo premalo prostora. Bil sem kot vsak otrok, ki išče pozornost in če je ne dobi, kakšno ušpiči. Če se temu reče porednost, potem me lahko označiš za »porednega mulca«, vendar brez kančka hudobije, poganjala me je zgolj otroška igrivost.

Kakšno je bilo sicer življenje na Strmcu? Predvsem pozimi je bilo verjetno kar »divje«, ko je snežilo in je pihala burja ...

Z zimo, burjo in mrazom sem hitro vzpostavil odnos na »ti«. Bolj kot

vremenske razmere me je na Strmcu iz dneva v dan okupiralo iskanje najrazličnejših oblik preživljanja prostega časa, saj sta bila starša vpeta vsak v svojo dejavnost. Voditi gostilno in mizarstvo v takem obsegu ni bil hec. Kot otrok sem se morda čutil malo v napoto, danes kot odrasel pa na vse skupaj gledam drugače.

Si takrat razmišljal, da bi postal gostinec, si tudi kaj pomagal pri strežbi ali v kuhinji?

Nikoli in nikdar! Prepričan sem, da me nikdar ne bo potegnilo v gostinsko delo. To bi počel le pod prisilo, saj imam do tega poklica odpor, ker nas je gostilna prikrajšala za marsikateri skupen družinski trenutek, sploh ob nedeljah smo le redkokdaj skupaj sedli h kosilu. V gostilni sem pomagal, kolikor je bilo nujno in mojim letom primerno, medtem ko sta sestri bistveno bolj »nasankali«.

Je pa bilo verjetno odraščanje v gostilni za otroka nekaj posebnega, saj se je vedno kaj dogajalo; imeli ste poroke, plese, veliko zabav, ljudi od vsepovsod ...

To drži. Od vsega tega mi je bilo najbolj všeč, ko so k nam prihajale različne glasbene skupine. Tako sem vsakič znova prišel na svoj račun, da sem lahko bobnal z njimi na odru. Tudi na ta način se je nabralo kar nekaj zanimivih dogodivščin in prijetnih doživetij.

Kako to, da je takrat pretehtala očetova obrt in si se odločil za poklic v lesni branži?

Prepričan sem, da so bili to enostavno

BOJAN IN RUDAN

LETA 1995, KO JE ZNAMENITO PLESIŠČE VELIKE ŽABLJE OBISKALA LA TOYA JACKSON, SESTRA MICHAELA JACKSONA, JE BIL SEVEDA TAM IN JO PROSIL ZA SKUPNO FOTOGRAFIRANJE.

časi oziroma kar moda, da so starši otroku položili poklic že v zibelko. V družini sem bil tretji otrok in edini sin, zato praktično nisem mogel ubežati uroku »ta bo pa mizar«. Poleg tega tudi šolski prostor takrat ni bil naravnat na to, da bi pri otrocih znal opaziti in prebujati talente, temveč je bil usmerjen izključno v podajanje znanja. Moj oče je bil in je še vedno izjemno dober in talentiran mizar, mama pa gostilničarka s pravim občutkom, kar pa še ni razlog, da bi postal podaljšek njenega poklica. Ne obstaja nikakršna garancija, da bodo otroci enako uspešni na področjih, kjer so se izkazali njihovi starši.

Kdaj je prišlo do selitve na goriški konec? Si se težko privadil na novo okolje ali ob vseh aktivnostih, ki so se ti odpirale, preprosto ni bilo časa za nostalgijo?

Komaj sem čakal, da zaključim osnovno šolo, tako mi selitev v nov kraj ni predstavljala nikakršnih težav. Dobro se spomnim petka, ko so nam v šoli podelili zaključna spričevala, naslednji dan pa sem se dobesedno za vedno odselil stran, v Rožno Dolino. Z navezovanjem novih stikov nisem imel težav. Zelo zgodaj, že pri 15 letih, sem začel delati na Ljudskem radiu v Stari Gorici, kar me je ekstremno veselilo in v meni prebudilo zelo močno željo po opravljanju tovrstnega poklica.

Kot srednješolec si se torej prvič поблиže seznanil z radijskim medijem. Povej kaj več o tej epizodi, ki ti je verjetno prišla prav tudi pri sedanjem delu.

Kot rečeno, sem že s 15 leti potrkal na vrata Ljudskega radija v Italiji in takoj zaznal, da me je poneslo na pravi kraj. Takrat bi moral opustiti šolanje v lesarski panogi in se preusmeriti, ampak za ta preobrat nisem imel poguma, bilo pa me je tudi strah, da bi na ta način prizadel očeta.

Se je takrat začelo drugačno življenje od prejšnjega v hribih nad Colom? Nenazadnje so bila blizu znana plesišča iz tistega obdobja: Bukovica, Zeleni gaj, Velike Žablje, v Novi Gorici se je vedno kaj dogajalo.

Sam sem se vrtel po nekoliko drugačnih plesiščih, saj sem večino vikendov

BOJAN IN VILI

V ZGORNJI VRSTI Z LEVE: MATEJ RUPNIK, ALEŠ KRAPEŽ, MILOŠ KOREN. ČEPITA BOJAN IN MARKO HLADNIK. MANJKA ROBERT LEBAN.

naučil biti kreativen, predrzen, pogumen, včasih tudi na račun norčevanja iz samega sebe. Zato je nastalo tudi nekaj glasbenih izdelkov, ki pa niso bili napoved moje glasbene kariere. Res pa prijatelji vedo, da se rad »pačim po Rudanovsko« in mi mestoma celo uspe ustvariti precej dobro kopijo. Vendar to ostaja le moj hobi, nekaj za dušo in morda tudi odsev otroške norčavosti, ki jo še vedno gojim v sebi. In upam si trditi, da je in bo stalnica mojega življenja.

Vseeno pa si imel skupino, s katero ste posneli Pop Design. Bili ste kar atrakcija. Povej kaj o tem.

Mladost je norost, ki skače čez potok tam, kjer je most. Ni šlo za glasbeno skupino, pač pa skupino šestih prismuknjencev, ki smo se nekega pusta odločili, da se našemimo v tako imenovano zasedbo Pop Design 2. Ker sem se zelo dobro poznal s člani originalne skupine, nam ni bilo težko dobiti njihovih oblačil in posneti stil: raztrgane kavbojke, usnjene jakne, rokavice in vse ostalo, kar je bilo takrat zaščitni znak Pop Designa. Poguma in norosti smo imeli dovolj, da smo ob dobrem repertoarju pozneje postali prava senzacija, kjerkoli smo nastopali. Spominjam se, da smo si na takrat zelo priljubljenem plesišču v Velikih Žabljah delili oder z izjemno popularno hrvaško skupino ET. A šele ko smo prišli na vrsto mi in zavzeli oder, je dvorana doživela pravi test potresne vzdržljivosti. S to atrakcijo smo bili potem aktivni še celo leto na različnih prireditvah in celo televizijskih prenosih.

In seveda, v drugi polovici devetdesetih let prejšnjega stoletja se je zgodila TV Primorka in oddaja Sobotni boom. Kako si se znašel v njej?

Takrat sem imel za seboj že kar nekaj let radijskih izkušenj, zato mi tudi nastopanje pred kamero ni delalo težav. Res pa je ustvarjanje televizijskih oddaj nekaj povsem drugega, saj zahteva drugačne priprave in vključenost večjega števila ljudi. Z dobrim sodelovanjem je ekipi uspelo spontano ustvariti nekaj, kar so gledalci sprejeli za svoje. To se mi zdi edini kazalec nečesa dobrega.

Takrat si bil zaradi nje zelo popularen, nenazadnje je bila svež in predvsem

preživel ob snovanju radijskih ali TV vsebin in kot spremljevalec različnih, takrat zelo popularnih, glasbenikov. Šele v poznem najstništvu sem tu pa tam zašel na omenjena priljubljena zbirališča mladih, vendar sem še vedno bistveno več časa posvečal radijskemu in televizijskemu življenju.

Si se tudi takrat še srečaval s klapo s Cola, ste žurali skupaj ali si na Goriškem navezal druge stike?

Klapa s Cola je nesmrtna. Čeprav sem živel v Novi Gorici, sem pogosto prihajal na Col, da smo se skupaj odpravili na kakšen potep. V Novi Gorici sem navezal različna prijateljstva, ampak ne tako tesnih kot s Colčani.

Prijatelji in znanci pravijo, da si vedno znal navezati stike z glasbeniki na koncertih in plesnih prireditvah. Prvi je bil verjetno Vili Resnik, potem Miran Rudan, nekje sem videl tudi fotografijo,

na kateri si z La Toyo Jackson ...

Radio je ponujal prostor, kjer mi je bilo vsak vikend omogočeno srečevanje in druženje z najrazličnejšimi glasbenimi skupinami in posamezniki iz sveta glasbe, kulture, umetnosti. Že zelo mlad sem tako vzpostavil dobre prijateljske odnose z raznimi znanimi obrazi. Mojo mladost pa je zaznamovala predvsem prijateljska vez z Miranom Rudanom, ki sem ga nekaj let redno spremljal na njegovih nastopih in skupaj sva prevandrala praktično celo Slovenijo. Sploh pa mi navezovanje stikov ne dela težav, četudi gre za sestro Michaela Jacksona.

Te je glasba mikala do te mere, da bi se ji tudi sam posvetil ali je bila zate zgolj zabava?

Celotno mladost in tudi pozneje sem sodeloval pri ustvarjanju različnih razvedrilnih radijskih, televizijskih ali prireditvenih programov. Tako sem se

BOJAN, SANDI IN JURE V ENEM OD SKEČEV V ODDAJI SOBOTNI BOOM NA TV PRIMORKI.

preprost način podajanja zabavnih vsebin. Postal si nekakšen »primorski Mario« ...

Ne verjamem, da sem bil ravno konkurenca Mariu, ker se razlikujeva že v tem, da še vedno ne znam uporabljati dvojine. Mislim pa, da smo kar vsi, ne samo jaz, čez noč doživeli res močno lokalno popularnost. Med nami se je vzpostavila zares neverjetna povezovalna in ustvarjalna vzajemna moč, tako s teboj kot s prijateljem Jurijem Škrlepom in vsemi ostalimi, ki so delali v ozadju. Ob takem vzdušju je bilo prav veliko veselje ustvarjati, karkoli smo pač takrat ustvarjali. Če danes pogledam nazaj, smo izstopali po spontanosti, nepreračunljivosti, iskrenosti, hudomušnosti in zaradi teh komponent so nas ljudje sprejeli v svoje domove.

Kakšno je sicer tvoje mnenje o televizijskem humorju? Manjkajo oddaje s preprostimi skeči, je preveč

umetno narejenega humorja?

Pravega humorja praktično ni več. Ustvarjati humorne vsebine je zelo težko in resno delo. Danes močno utripa humor v obliki satire, ki pa gre po moji oceni pogosto čez zdravo mejo dobrega okusa. Takšni formati mlajši generaciji zagotovo niso za zgled, saj dajejo nastavke miselnosti, da se lahko vsakomur reče karkoli. Na drugi strani pa velik delež humorja temelji na pojavnosti instant »zvezdnikov«, ki s svojimi skrbno načrtovanimi in zavestnimi dejanji poneumljajo tako sebe kot vse nas.

Zagotovo imaš svoje mnenje tudi o resničnostnih šovih in podobnih televizijskih vsebinah, ki vse bolj izpodrinjajo ostale. Bi lahko rekel, da je pač tako, da je treba ljudem ponuditi tisto, kar gledajo?

Mediji so proizvajalci informacij. Kot vsak proizvajalec ustvarja svoje produkte po predhodnih meritvah potreb kupcev, tako tudi mediji oblikujejo vsebine po izmerjenih

potrebah »kupcev«, torej gledalcev. Resničnostni šovi so skrbno zapakiran produkt, v ozadju katerih delujejo celi timi poznavalcev tega formata. Gledalci očitno kupujejo takšne vsebine oziroma z gledanostjo podpirajo razvoj tovrstnih televizijskih produktov. Ti vsebinsko temeljijo na čustvih in posameznikih, ki želijo biti za vsako ceno opaženi in so zato pripravljeni prestopiti vse družbene meje in poteptati vrednote. Zato mediji zavestno spodbujajo in iščejo po večini prav takšne pogumneže, ki si upajo do črte ali čez njo. Tako se v družbi ustvarja model ali trend, ki mladim sporoča, naj si upajo več, če hočejo biti opaženi. In to me skrbi.

Kako to, da se je na TV Primorki končalo obdobje oddaj Sobotni boom, katerega vrhunec so bile posebne terminske novoletne oddaje?

Ne vem. Takratna prepoznavnost ali popularnost mi ni stopila v glavo. Vedno sem se držal tudi tihega dogovora, ki sem ga sklenil sam s seboj, da se ustavi takrat, ko si na vrhu, kar se je zgodilo tudi s Sobotnim boomom. Tega že takrat nisem in tudi danes ne obžalujem. Mineva debelih 20 let od zaključka zadnjega Sobotnega booma, ki je pri ljudeh še po vseh teh letih ostal živ in prepoznaven.

Nekako po tvoji poti gre hčerka Anuša. Si jo ti navdušil za igralsko akademijo?

Ne. Nihče je ni navdušil. Živela je sebe, brez že prej omenjenih urokov prenašanja poklicev iz roda v rod. Skozi otroštvo in mladost ji je bilo omogočeno spoznati svoje želje ter se v njih preizkusiti in jih morda celo uresničiti v obliki poklicne poti. Tako jo je na igralsko akademijo ponesla velika ljubezen do tega dela, močna želja in vztrajnost, ki jo je krasila praktično že od prvega razreda osnovne šole. Čeprav sem po tistem nekako upal, da sprejemnega

IDEJA, KI JE POSTALA VSESLOVENSKA AKCIJA NE-ODVISEN.SI.

OSEM LET AKCIJE, 1060 DOGODKOV, VEČ KOT 320.000 OBISKOVALCEV. VEČ NASTOPOV KOT MODRIJANI ...

NABITO POLNA DVORANA ČAKA NA DOGODEK: GROSUPLJE, 14. MAREC 2012.

izpita na AGRFT-ju ne bo opravila, ker mi je zelo dobro znano življenje igralcev in medijsko izpostavljenih ljudi, je vendar tu zmaga velika strast in neizmerna želja. Zato mi je ob vsem tem preostalo samo, da sem jo na njeno poklicno pot pospremil z besedami: »Aplavzi dramskega igralca počastijo, odrska luč osvetli, notranje zadovoljstvo pa izpolni. Želim ti veliko tega. Rad te imam.«

Kar pa se tiče tvoje poklicne poti se je zdelo, da te nemirni duh ne bo pustil, da kot polagalec parketa ponikneš v medijsko senco. Je bil pomemben korak v smer ohranitve medijske prepoznavnosti revija Korak?

Čeprav se nikoli ne bi odločil za poklic mizarja, se z vsem ponosom, spoštovanjem in hvaležnostjo oziram v preteklost, da sem doživel številne izkušnje na različnih področjih, saj pravo znanje prinašajo izkušnje in ne teorija. Pogled v različne smeri me je obogatil z razumevanjem specifične dogodkov, delovnih procesov, celostne drugačnosti ter različnih potreb družbe in posameznikov. V vseh okoljih sem prejel ali slej, tako ali drugače, hote ali nehote, zdrsnil v neke medijske primeže. Tako je bilo tudi s strokovno revijo o zunanji ureditvi in talnih oblogah *Korak*, katere glavni urednik sem bil celih deset let, odgovorno uredništvo in celostno urednikovanje revije pa je skoraj devet let pripadalo prav colski rojakinji Ireni Štefančič (poročena Hribar), s katero sva zelo konstruktivno sodelovala in bila vseevropsko aktivna. V tem času sem ob delu nadaljeval študij na Lesarski šoli v Mariboru in ga uspešno zaključil. V takratni študijski zagnanosti sem se želel takoj preusmeriti in nadaljevati študij

na Fakulteti za družbene vede, smer komunikologija, kjer imam večino izpitov že priznanih, ampak ker moja primarna študijska smer ne spada v skupino družboslovnih, pedagoških in socialnih ved, bi moral opraviti še nekaj dodatnih izpitov, ki ... me še čakajo!

Si takrat z ustanovitvijo podjetja IMC (International Media Company) videl dolgoročno priložnost ustvarjanja na področju trženja, grafičnega oblikovanja in tiskarskih storitev?

Tudi ne. Podjetje, ki imam še danes, se ukvarja z oblikovanjem različnih komunikacijskih programov. Komunikacija ni samo tiskan katalog, letak, TV spot, radijska reklama in podobno, temveč je izmenjava informacij med komunikacijskim virom in sprejemnikom. Komunikacija je tudi stisk roke. Pri snovanju tovrstnih produktov so mi medijske izkušnje nudile izjemno oporo glede poznavanja teh okolij in izražanja kreativnosti, kar je na tem področju tako rekoč nujno oziroma

obvezno.

Bi lahko rekel, da se je leta 2007, ko ste v podjetju zastavili kampanjo Neodvisen.si zgodil največji, prelomen korak v tvoji karieri?

Življenje je kot knjiga, ustvarjeno iz uvoda, jedra in zaključka. Jedro v knjigi predstavljajo poglavja, v življenju pa različne situacije. Vsako obdobje je imelo svoj prelom in prineslo neko znanje in nova odkritja. Če gledam na celoto, bi kot pomemben prelom označil prvi stik z medijskim svetom, in sicer že na Ljudskem radiu, ker se mi vse od takrat življenje giblje znotraj teh koordinat. Tako mi leto 2007 predstavlja še eno poglavje v moji življenjski knjigi.

Kako je prišlo do ideje, kaj je bil vzgib, na kakšen način ste se je lotili?

Program smo zastavili nekoliko širše, povezali različne strokovnjake, institucije, znane osebnosti, od glasbenikov do športnikov, in se skupaj podali na pot. Ta vseobsegajoči pristop je pri ljudeh vzbudil zanimanje in prebudil radovednost. V enem mesecu smo izvedli kar 111 raznih dogodkov in aktivnosti in tako se je začel graditi trden povezovalni most med mladostniki in odraslimi ter med starši in šolo. Ta zaveza, ta gradnja mostu je še dandanes naše početje. Četudi se bo slišalo precej ezoterično, je duša skupni imenovalc celotne kampanje, ki se ga ne da razbrati, ampak enostavno začutiti.

Takrat so nekateri zamahnili z roko, češ še ena od mnogih podobnih akcij ozaveščanja, ki bo kratkega veka. Si čutil takšno vzdušje, je bilo tudi kaj polen pod noge?

V NOVI GORICI, 6. JANUARJA 2014.

30. dec. 2018

Trdno sem prepričan, da bom nekega dne to neodvisno zgodbo objavil v obliki knjige, saj vsebuje številne situacije, prigode, izkušnje, doživetja, začudenja, razočaranja in na drugi strani neizmerno veselje. Vse to se je in se prepleta še danes. Začetki so bili ekstremno težki, saj sem vstopil v prostor, kjer vladajo različni interesi, zamaskirani posamezniki, organizirane družbe in tudi velike korporacije, ki jim ni v interesu, da je človek neodvisen, da torej misli in se odloča s svojo glavo.

Kaj je vodilo, ki vas drži na sceni že več kot desetletje? In nenazadnje, kako to, da takšen projekt uspeva zasebniku in se je ne loti država s svojimi institucijami? Je prav tu tisti vzgib, da se težav malega človeka loti nek posameznik in ne inštitucije s svojim birokratskim pristopom?

Temeljno vodilo je vztrajnost. V osmih letih aktivnega vseslovenskega delovanja je za mano že več kot 1060 dogodkov in več kot 320.000 obiskovalcev. Ta vztrajnost te napaja predvsem iz naslova zadovoljstva mladih, odraslih in seveda tudi šol, saj pojem zasvojenosti oziroma razkritje manipulacij zasvajanja vnašamo na povsem drugačen način. Reden stik z mladimi nam omogoča razumevanje njihovega sveta, saj je le takšen pristop garancija za ustvarjanje razumljenih in sprejetih vsebin.

Država je zelo širok pojem in seveda ni res, da je država kriva za vse, temveč posamezniki znotraj njenih različnih institucij. Če imaš zagotovljen mesečni finančni vir, potem na taki poziciji lahko

DOPOLDNE PROGRAM ZA OTROKE, POPOLDNE ZA ODRASLE: VELENJE, 22. OKTOBER 2015.

zelo hitro stagniraš. V kolikor pa se moraš redno ukvarjati tudi z zagotavljanjem finančnih podpor oziroma sredstev, je zadremati prepovedano. Tukaj vidim glavno razliko med zasebnikom in tem omenjenim državnikom.

Zakaj sploh gre pri projektu Neodvisen.si? Kaj počnete, kakšne so vaše vsebine in načini dela?

Program z avtorskimi in inovativnimi pristopi tako mlade kot odrasle ozavešča o različnih pasteh zasvojenosti. A tu moram poudariti, da je poznati vse pasti zasvojenosti nično. Bistvo je znati pasti prepoznati. To pa je povsem nekaj drugega. A dobra novica je, da večšine prepoznavanja pasti zna in zmore osvojiti vsak posameznik, predvsem pa mladi. Tudi v trenutkih, ko so s pomočjo lastnega adrenalina, fokusirani v trenutno doživetje (glasbeni koncerti, potovanja,

zabave), znajo razumeti, da je to stanje visoko intenzivnih čustev, kjer se običajno sprejema odločitve, ki so tvegane. Način našega dela je direkten v obliki dogodkov, v zadnjem letu pa smo aktivirali še omrežje <http://omrezje.neodvisen.si>, kjer zopet z zgrajeno mrežo priznanih slovenskih strokovnjakov odgovarjamo na različna vprašanja, ki so običajno zamolčana.

Enkrat si mi zaupal, da imaš v enem letu več nastopov kot Modrijani.

S tem vprašanjem so me zamislili v oddaji Dobro jutro nacionalne televizije in takrat sem morda prvič resno pomislil, da to ni daleč od resnice oziroma, da to povsem drži. Kot sem že omenil, je za nami v osmih letih več kot 1060 dogodkov in šole zaradi zasedenih terminov na naša predavanja čakajo tudi po leto in pol.

Na predstavitvah govoriš o odvisnostih in pasteh, ki jih nastavljajo, in o posledicah, ki jih prinašajo. Katera je najbolj pereča danes?

Govorimo o zasvojenostih. Odvisnost je pozitivna, saj smo vsi odvisni denimo od vode ali zraka, nismo pa s tem zasvojeni. Zasvojenost pomeni, da nečesa ne potrebuješ za preživetje, pa vseeno to potrebuješ tako zelo, da ne zmoreš brez tega. Danes je zagotovo najbolj pereča zasvojenost negativizem. Osrečuje nas samo še nesreča drugega. In nahujskan, negativen, jezen človek je idealen potrošnik, obenem pa je negativen posameznik oziroma družba izjemno rodovitno polje za različne nastavljalce drugih oblik zasvajanja.

Kot moderator na dogodkih si zagotovo pod drobnogledom in se moraš verjetno paziti, da ne rečejo:

BOJANOV DRUGI DOM JE ODER, Z NJIM JE »ZASVOJEN« OD MLADIH LET.

»Najprej nam je pridigal, sedaj pa je zavil na pivo.« Ali pa: »Poglej ga, saj je ves čas na telefonu.«

Ma ne! Vsi smo samo ljudje in v nekem primežu take ali drugačne oblike zasvojenosti. Prav iz tega naslova program Ne-odvisen.si ne moralizira, nikakor pa ne usmerja prsta v zasvojence, kajti zasvojenost je resna bolezen in obsojati zasvojenca je krivično početje, saj pogosto ne poznamo vzroka ali razloga, zakaj je ta oseba padla v nek primež. Prav s to življenjsko frekvenco deluje program Ne-odvisen.si. Tudi vsi mi, ki program snujemo in izvajamo, smo ravno tako zmotljivi, mestoma nespametni in ljudje z napakami.

Program Ne-odvisen.si je prejel več nagrad, tudi sam si zaradi nje veliko v medijih. Naštevaj nekaj večjih tovrstnih poudarkov.

Nagrade so zgolj potrditev za sprejeto in dobro opravljeno delo, nikakor pa ne čutim potrebe, da bi navajal vse nagrade, ki sem jih prejel sam ali program Ne-odvisen.si. Uspešnost je namreč relativen in vseobsegajoč pojem. Pogosto bi morali biti nagrajeni tisti, ki jih javnost sploh ne pozna in opazi.

Kakšen je sicer Bojan danes, v najlepših štiridesetih? Te še zamika kakšen žur, kot ste jih doživeli v mladih letih, ti je žal, da nisi vztrajal kot TV voditelj ali celo, da si opustil poklicno ukvarjanje z lesom oziroma parketom

... Ničesar ne obžalujem. Kot sem že omenil, mi je življenjska pot nastavila najrazličnejše izkušnje in preizkušnje na resnično številnih področjih. Zelo modno je, da nas zadnje čase spodbujajo z različnimi sporočili, kot denimo »sledite svojim sanjam« ali »izpolnite svoje želje«. Tu gre za eno veliko past, ker nam družba vsiljuje sanje s pomočjo različnih kanalov: risanke, filmska industrija, različna verstva, oboževani idoli, resničnosti šovi ... Zato je modro najprej pogruntati, če so te sanje resnično tvoje!

Ni res, da je nekdo talentiran le, če nastopa pred štiričlansko komisijo v blišču luči. Mladim zaradi favoriziranja izstopajočih načrtno podtakovanih »talentov« zbijajo lastno vrednost in samozavest. Takšen posameznik si običajno zaradi poteptane ali neopažene lastne vrednosti poišče oporo izven sebe, na ulici, v alkoholu, pa

NA DOGODKIH SODELUJEJO RAZLIČNI STROKOVNJAKI, STALNI SODELAVEC JE DR. MIHA KRAMLI, VODJA AMBULANTE ZA ZDRAVLJENJE ZASVOJENOSTI. POGOSTO SO Z NJIM NA ODRU TUDI DR. VESNA VUK GODINA, SOCIALNA IN KULTURNA ANTROPOLOGINJA, »ZAPORNIŠKI DUHOVNIK« ROBERT FRIŠKOVEC, VARUHNJA ČLOVEKOVIH PRAVIC VLASTA NUSSDORFER IN DRUGI.

tudi drugih oblikah navideznih »pomagal«. Če bi se še enkrat vrnil v mladost z zdajšnjim pogledom, bi redno delal na tem, da bi v vsakem trenutku in različnih okoljih znal prepoznati razliko med lastno željo in tisto sprogramirano, vsiljeno, podtakovano s strani drugih, ki je običajno le zelo lepo zapakirana.

In še klasično vprašanje, ki ga postavljamo sogovornikom v rubriki Colske korenine. Kakšen si ti zdi Col danes, ko nanj gledaš iz Doline?

Col je zelo čist, popredalčkan in urejen kraj, do česar seveda ne pride samo po sebi. Delavnost, vztrajnost, zagnanost, pripadnost so zagotovo vrednote, ki opisujejo ta kraj. Antropologi skozi zgodovinski vidik preko tako imenovane zgodovinske tirnice Slovence že od fevdalizma označujejo za izrazito kolektivističen in k drugim orientiran narod, kar v praksi pomeni: »Naredil bom tisto, kar drugi menijo, da je prav.« Po mojem mnenju je v nas Colčanih ta lastnost še precej zakoreninjena.

Smo ljudje tu gor kaj drugačni kot tam spodaj, pa tudi drugod po Sloveniji, kjer se ustavljaš s kampanjo?

Slovenci se med seboj ne razlikujemo kot ljudje, različne so samo navade in kultura posameznih krajev.

Bo tvoj naslednji korak, če in ko se bo iztekla kampanja, v politiko, v glasbo, na televizijo, za radijski mikrofoni ali celo nazaj na parket?

O tem ne razmišljam. Držim se načela »tukaj in zdaj«. V okviru programa Ne-odvisen.si moja volja in energija še nista načeti, kar je zagotovilo, da bom s tem nadaljeval v taki ali še večji angažiranosti. Glasba je samo moj hobi in daleč od tega, da bi kdaj stopil na oder kot glasbenik, politika pa se spreminja v populizem, ekstremizem, hujškaštvo in vsebuje vse komponente resničnostnih šovov, kar me tudi ne zanima. Izkušnje s parketom pa mi omogočajo, da ob najmanjši skušnjavi vsakič znova ostajam realen in na trdnih tleh.

In da končava s parketom. Že dolgo te ni bilo na košarkarskem parketu. Lahko bi se nam spet pridružil, saj nam vedno kdo manjka, ko ob torkih sestavljamo ekipo. Vedno več jih je namreč odvisnih od kavča ...

S tem vprašanjem si želel predvsem vzbuditi slabo vest tistim, ki ostajajo na kavču in jih prebuditi, da se vnovič aktivirajo. (smeh)

Kar se pa mene tiče, bodo morali omenjeni košarkarski večeri do nadaljnjega ostati lep spomin, saj so dogodki in predavanja, ki jih izvajamo po slovenskih krajih, najpogostejše prav v poznih popoldnevih oziroma v večernih urah, torej takrat, ko se ti trudiš zadeti trojko ...

Spraševal je Sandi Škvarč

**PLESKARSTVO
FASADERSTVO**

KOBAL

Damjan Kobal s.p.

Podkraj 80a, 5273 COL

tel.: 05/ 366 87 64, fax: 05/ 366 87 63, GSM: 051/ 436 160
damjan.kobal@gmail.com

Penzion Sinji vrh

Kovk 10a

5273 Col

prenočišča/domača hrana/galerija

tel: 031836813 / 053649608

www.sinji-vrh.si

mail: sinji.vrh@gmail.com

www.instagram.com/sinji_vrh/

www.facebook.com/Penzion-Sinji-vrh-738700076277643/

Sara Štefančič je zasebna psihoterapevka

Poglavitna težava današnjega časa je osamljenost

Psihoterapija in sploh vse, kar je povezano z iskanjem duševnega zdravja, je še vedno precejšnja tabu tema. Izogibamo se je, ne želimo govoriti o njej, če pride do tovrstnih težav, jih poskušamo skriti. Mnogi jih celo pometejo pod preprogo. Z raziskovanjem človeške duše se človeštvo ukvarja od nekdaj, sodobna družba išče sodobne prijeme. Svoj pogled nanje nam je v intervjuju predstavila Sara Štefančič.

Kdaj je dozorela ideja za študij na Fakulteti za socialno delo? So te od nekdaj privlačile te tematike?

Za študij na Fakulteti za socialno delo sem se odločila ob koncu srednje šole. Od nekdaj so me zanimali ljudje, njihove življenjske zgodbe, načini razmišljanja in čustvovanja. Spomnim se, da sem že pri devetih letih natančno vedela, kaj bom počela, le da takrat tega nisem znala poimenovati psihoterapija.

Ob koncu srednje šole sem kolebala med socialnim delom in psihologijo (pri nas takrat ni bilo uradno akreditiranega študija psihoterapije) in sem se zaradi bolj praktične usmerjenosti socialnega dela odločila zanj. Po nekaj letih študija sem se vzporedno vpisala na Inštitut za psihoterapijo.

Povej nam kaj več o smeri, ki si jo izbrala.

Za študij psihoterapije sem se odločila, ker sem na matičnem faksu dobila zase premalo globinskega znanja. Veliko je bilo praktičnega dela z različnimi skupinami ljudi in ogromno uporabnih informacij o sistemskih vplivih na posameznika ali skupino (vplivu institucije, družbe, politike itd.), pogrešala pa sem globlje razumevanje delovanja posameznika. Kako osebna zgodovina vpliva na

posameznika, kako se določena vedenja ali čustva prenašajo iz roda v rod, od kod prihajajo naši občutki itd.

Tako sem želela dopolniti do takrat pridobljeno znanje. Izbrala sem Inštitut, kjer je bilo veliko poudarka na povezavi med psiho in telesom oziroma, kako se določena čustva shranjujejo v fizičnem tkivu in kako delamo z njimi.

Je bil študij dovolj kreativen, je ponujal dovolj znanja ali je bilo nujno tudi samostojno raziskovanje?

Oba študija sta bila ravno dovolj kreativna, da sem lahko nadgrajevala obstoječe znanje, hkrati pa sem prepoznavala, česa mi ne moreta nuditi in kaj je tisto, kar je pomembno, da razvijem sama. Znotraj socialnega dela je bilo to poglobljeno razumevanje posameznika, znotraj psihoterapije pa mi je umanjkal celostni vidik na človeka. Vedno bolj sem čutila primanjkljaj duhovne komponente pri razumevanju človeka in pri zagotavljanju njegovega zdravja.

Pozneje sem ta del psihoterapije, integracijo uma – telesa – duše, raziskovala dalje na študiju v Londonu.

Koliko ti je pri študiju pomagalo dejstvo, da si mladost preživela tako rekoč sredi travnikov in gozdov? Je bil morda kdaj tvoj pogled na kakšno tematiko drugačen od kolegov iz mestnih središč?

Ljudje, ki veliko časa preživijo z naravo čisto nezavedno pridobijo nekatere njene značilnosti in njen ritem. Vedo, da je za rezultat potrebno delo, hkrati pa poznajo

počitek. Narava zunaj vedno govori z naravo znotraj nas in nam ne dopušča, da bi zašli kam daleč proč od sebe. To so definitivno lastnosti, ki sem jih odnesla iz domačega kraja. Narava me je vedno spominjala na preprostost, pristnost in na to, kaj in koliko v resnici res potrebujem. Bolj, kot smo oddaljeni od tega, lažje lahko oblikujemo nerealne predstave o sebi, o drugih, o svetu ali o tem, kaj potrebujemo za kvalitetno življenje.

Nisem opazila konkretnih razlik v odnosu do specifičnih tem, sem pa definitivno opazila razliko v odnosu do avtoritete. Nam, mladim, z različnih vaških območij, je bilo zelo samoumevno »uboganje« in smo potrebovali kar delati na tem, da smo prepoznali, da imamo možnost in dovoljenje uporabljati svoj glas.

Si imela že ob študiju dovolj časa tudi za nadaljnjo raziskovanje, za stike s kolegi, za nove poglede na področju psihoterapije?

V času študija mi je časa vedno zmanjkovalo, a bolj kot zaradi urnikov in izpitov, zaradi študentskega dela. Psihoterapija je bila na zasebnem inštitutu in šolnina je bila veliko predraga, tako da sem bila v tistem obdobju ali na faksu ali v službi.

Sem pa, kolikor se je pač dalo, našla čas za stvari, ki so mi bile pomembne.

SARIN PARTNER SEBASTJAN SE UKVARJA Z ROKODELSTVOM. IZDELUJE RAZLIČNE USNJENE IZDELKE, LOKE, FLAVTE IN DRUGA TRADICIONALNA GLASBILA TER BOBNE. KUPCI SE LAHKO OGLASIJO V NJEGOVI DELAVNICI IN SAMI NAREDIJO SVOJ IZDELEK.

Imaš lepo urejeno spletno stran s svojo predstavitvijo. Kaj vse se skriva pod pojmom »celostna terapija«?

Celostna terapija obravnava človeka kot sistem, ki ima svoj kognitivni (miselni), čustveni, telesni in duhovni nivo. Predpostavlja, da za kvalitetno bivanje potrebujemo ravnovesje teh nivojev. Če se tu vrnem nazaj k vprašanju o naravi, ni takšna razlaga nič kaj novega za nekoga, ki je povezan z naravo. V naravi je namreč vse v ravnovesju in ko ravnovesja ni, pride do težav. Enako je znotraj človeka – če so moje misli sinhrono mojim občutkom in je moje ravnanje v skladu s sporočili moje duše, sem zdrav človek. Če je to ravnovesje zaradi katerega koli razloga porušeno, nastopi bolezen. Lahko je bolezen fizičnega tkiva ali psihe (tesnoba, osamljenost, nespečnost itd.). Znotraj terapije tako najdemo specifične vzroke, zakaj se je to ravnovesje porušilo in to zdravimo.

Kako poteka terapija, na kakšen način navežeš stik s pacienti oziroma z ljudmi, ki pridejo po tovrstno pomoč?

Ko so nekaj let nazaj delali raziskavo o tem, kaj znotraj psihoterapije res zdravi, je postalo precej očitno, da to, kar deluje odnos med klientom in terapevtom. Če je ta pozitiven, sprejemajoč in podporen, ima klient dovolj varno in podporno okolje, da začne uporabljati vse svoje vire moči, kompetence in talente ter posledično okreva. Psihoterapija je tako vedno kolektivna izkušnja, moja naloga pa, da prepoznam, česa je bilo v njihovi preteklosti preveč in česa mogoče premalo. Če je bila vzgoja popustljiva, brez mej, dodajam pravila in strukturo;

če je bila rigidna, spodbujam svobodo in sledenje impulzom. Vedno vzpostavljamo ravnovesje in vedno delamo za življenje znotraj klienta. Seveda je pomembno, da se s klientom »ujamemo«, do nekega klika znotraj odnosa mora priti že na prvi terapiji.

Zagotovo je to delo na dolgi rok in rezultati niso takoj vidni. Je to lahko tudi težava, ko se morda zadeva na začetku ne premakne naprej?

Poglavitna težava današnjega časa je osamljenost. Smo lažje in hitreje povezani kot kdaj koli prej, a pogosto te povezave niso dovolj dobre. Kot dovolj dober prepoznavamo odnos, v katerem smo lahko sprejeti popolnoma takšni, kot smo, kjer se lahko izražamo, smo slišani in razumljeni. Odnos, kjer smo vzeti resno. Ker je, kolektivno gledano, močan primanjkljaj takšnih varnih prostorov, ljudje pogosto poročajo o občutkih izoliranosti, osamljenosti, nerazumljenosti, izgorelosti ali utrujenosti. Res je, da je psihoterapija dolgotrajen proces in da naše čustvene rane niso pozdravljene čez noč, a kljub temu se učinek psihoterapije pokaže zelo hitro. Razbremenitev in olajšanje pride takoj, ko izrazimo svoje skrbi, težo, bolečo izkušnjo itd. – če smo seveda ob tem slišani in je ohranjena naša integriteta (nepokroviteljsko).

So tovrstne prakse še vedno neke vrste tabu tema, se ljudje bojijo odpreti nekemu, ki je, nenazadnje, popoln neznanec?

Težko bi rekla, da doživljam psihoterapijo kot tabu oziroma, da opažam takšno doživljanje pri svojih klientih. Seveda je to umetna situacija, nekdo načrtno pride, da

bo govoril o sebi in razrešil svoje težave. Ta odločitev za obisk veliko pripomore, da ljudje v prvih nekaj minutah kaj povedo ... Od tam naprej pa se začne graditi odnos, kar pomeni, da se pogovor razvija organsko in se teme odpirajo same od sebe. Zanimivo je to, da ko je nekdo res slišan in predvsem začuten, ta (na drugi strani), ki mu je to izkušnjo omogočil, ni več neznanec. Četudi je preteklo le 15 minut.

Kaj pa če se oglasi pri tebi kakšen znanec, je pristop drugačen, je pravzaprav zate v tem primeru težje?

Ne bi rekla, da je pristop kakorkoli drugačen, ker je terapija res prostor, kjer razvijamo svoje moči in talente preko spoznavanja svojih ranljivosti. Ranljivost pa je navadno tisto, kar ljudje na ulicah skrijemo. Zato četudi pride »znanec«, je v tem smislu popoln neznanec.

Ljudi, ki dobro poznamo, imamo osebne odnose z njimi ali so člani družine pa razumljivo ne moremo sprejemati v klasično psihoterapijo. To bi bil velik neetični kiks.

Bi nas moralo bolj skrbeti, da vedno več ljudi išče strokovno pomoč, ko se znajdejo v tovrstnih težavah? Bi lahko sami več storili zase v današnji naglici življenja ali nam, preprosto rečeno, tempo tega ne dovoljuje in se raje zatekamo k tabletam in drugim pomagalom?

Prav je, da se v javnosti govori o duševnem zdravju in o pomembnosti zdravlja duše in uma za zmogljivost

delovanja v vsakdanjem življenju. Prav pa je tudi, da se zavedamo, da lahko večino teh težav preprečimo, preden se pojavijo. Za začetek se začnimo pogovarjati. Raziskave kažejo, da imajo posamezniki, ki so dobro povezani znotraj družine in v skupnostih, v katerih bivajo, manj zdravstvenih težav.

Pomembno je, da se v javnosti vedno več govori o psihosomatiiki – kako psihična stiska vpliva na naša telesa in povzroča fizično bolečino ali bolezen. In prav tako, kot jo povzroča, jo lahko zdravi. Začnimo s pogovorom. Vsak pogovor, v katerem lahko iskreno izrazimo sebe, je zdravilen, ker nas pripelje bližje k sebi.

V tujini psihoterapija sodi pod zdravstvo in standardna praksa je, da lahko pacient izbira, ali bo svojo stisko zdravil z zdravili ali bo poskusil s pogovorom. V Sloveniji zaenkrat še čakamo ustrezní zakon, ki bi to področje uredil in bi tako lahko terapevti delali na koncesijo, obiske pa bi krila zavarovalnica. Osebnó srečujem drugi pol realnosti – ljudi, ki pridejo po pomoč pozno, po že neuspelem zdravljenju z zdravili ali pa se zanjo ne odločijo izključno zaradi visokih cen psihoterapevtskih storitev, ki so samoplačniške.

Kaj pa, ko se morda tebi zgodi tovrstne težave, jih znaš premostiti, je možna tudi avtoterapija ali velja, da je lažje pomagati drugim kot sebi?

Res je, da je lažje videti to, kar drugi pri sebi spregledajo, veliko težje pa videti to, kar sami spregledamo. In mogoče mi opaziti kaj pri sebi, ko je tako zelo skrito, vzame več časa, kot bi mi to vzelo pri klientu. Je pa moje duševno dobro počutje predpogoj, da lahko delam. In skrb zase veščina, ki jo iz dneva v dan negujem. Tu je res tako, da mora biti kovačeva kobilá najbolje obuta, ker v resnici zdravi odnos, ki ga oblikujem z ljudmi. Ta pa ne bi mogel biti zdrav, če jaz ne bi bila zdrava. Zato je veliko mojega časa namenjeno dobri skrbi zase.

Kot preventiva pa velja, da večina čustvenih težav ne nastane v nekem določenem trenutku, ampak nastajajo skozi daljše časovno obdobje. Če torej obudimo to, kar vsi znamo – čutiti svoje občutke – lahko prepoznamo težavo takrat, ko se začne pojavljati. Moji občutki me opozorijo, da se dogaja nekaj neprijetnega in če sem pozorna nanje, lahko težavo preprečim.

Greš tudi na običajni sprehod med ljudi, po opravkih, v trgovino ... z očmi strokovnjakinje in opazuješ pri ljudeh zanimivosti, ki so povezane s tvojim področjem?

Mojim klientom ne pomaga moja sposobnost diagnosticiranja njihovih težav, pač pa moja zmožnost čutenja njih, tam, kjer trenutno so. To, da jih čutim, daje njihovemu doživljanju potrditev in dovoljenje, da je. Tu se začne spreminjanje. Posledično je sposobnost čutenja sebe in soljudi zame edino smiselno orodje, ki ga je vredno vnašati v vsakdanje življenje. To pa kar počnem. Ko enkrat čutimo, pač čutimo – vse, kar je okrog nas. Mislim, da je to popolnoma enako kot v vsaki umetniški smeri. Ko enkrat vidiš lepo, boš lepo videl vsepovsod, ne samo v svojem ateljeju.

Lepota tega je, da ko enkrat jaz dobro čutim sebe in se sprejemam, enako pa počnem s tabo, začneš ti zraven naravno postopoma sprejemati vse dele sebe in tako se ta veriga nadaljuje. Tako zdravje producira zdravje.

Si morda razmišljala, da bi, potem ko te je študij odpeljal v Ljubljano, tam tudi ostala? Ali si vseeno načrtovala vrnitev domov?

Nikoli nisem kaj preveč marala mest v splošnem in tudi Ljubljana tu ni bila neka izjema. Kot dom sem vedno čutila naravo okrog Cola in jasno mi je bilo, da se bom prej ali slej vrnila nekam v bližino Trnovskega gozda. In moram reči, da je doma res lepo!

Pri vas doma pa imate še eno

dejavnost, lahko bi ji rekli tudi obrt. Za kaj gre?

Tako je, Sebastijan se ukvarja z rokodelstvom. Usmerjen je v to, da se med ljudi vrača rokodelstvo in nekaj poznane načine obdelave materialov. Sam je glasbenik in je začel z izdelovanjem različnih inštrumentov, pozneje pa je nekako začel izdelovati vse, kar je pritegnilo njegovo pozornost. Tako zdaj izdeluje različne usnjene izdelke, loke in lokostrelsko opremo, tradicionalne flavte z različnih koncev sveta, različne bobne in druga tradicionalna glasbila ter raznovrstne lesene izdelke. V njegovi delavnici je tudi odprt prostor, da ljudje pridejo in si pod njegovim mentorstvom sami izdelajo svoj izdelek. Res je pomembno spominjati se in ohranjati znanje in veščine, ki so bile od nekaj del naše zemlje.

Gre za dobro tržno nišo ali je težko prodreti s kakšno večjo proizvodnjo?

Tukaj je res poudarek na ročni izdelavi, na »vzeti si čas za vsak korak pri izdelavi«, gre za spoštovanje nekaj uporabljenih načinov pridobivanja materialov iz narave in dela z njimi. Kakršnakoli večja proizvodnja zato ne bi več sledila tej nameri. Zanimanja za izdelke in inštrumente je vedno več, odpira se tudi prodaja v tujino. Delujeva pa oba pri svojem delu z vizijo »prisotno, postopoma, preprosto«.

Kot vidimo, sta s partnerjem tudi ljubitelja psov. Je veliko dela z njimi?

Kot mlajša sem živela ob sosedovemu psu Runotu, večkrat je prišel na obisk in navadno nas je ob sprehodih vedno spremljal. Tudi v šolo je šel večkrat z mano, prav tako s sestro. Lepo je imeti

družbo živali. Je delo, seveda, ampak je vredno. Sedaj sta z nama dva mešanca, ena že starejša dama in najstnik, ki res potrebuje dobre meje.

Še klasično vprašanje, ki ga zastavljamo našim sogovornikom, ki so aktivni izven kraja: ali se trudiš, da ves čas zveniš povsem slovensko ali si tudi v Ljubljani ohranila kaj colskega narečja?

Verjetno bi se sedaj vsi, ki me poznajo s faksa ali me sedaj srečujejo pri delu, na široko nasmejali. Mislim, da razen zamenjave nekaterih res narečnih besed z bolj pravilno slovensko različico, nisem izgubila niti kančka narečja. Vedno mi je bilo tako zelo lepo, da mi to kar odgovarja. Moja okolica ga pa, očitno, dobro sprejema.

spraševal je Sandi Škvarč

GOZDARSTVO IN TGM STORITVE
GOZD-JACK
IVAN MIKUŠ S.P.
 GOZD 33, 5273 COL
TEL.: 041 312 807
 E-MAIL: JANKO.MIKUS@GMAIL.COM

- SEČNJA • SPRAVILO LESA
- ODKUP, PRODAJA LESA
- ODKUP NA PANJU • PREVOZI
- IZGRADNJA VLAK

100-letnica konca prve svetovne vojne

Ali res nikoli več?

Jeseni je minilo sto let, odkar se je končala prva od dveh velikih morij preteklega stoletja. Morija, ki se je naivno začela kot veselo fantovsko rajžanje z napevom »do božiča bomo že doma ...«.

Pa so morali miniti štirje božiči, preden so se, seveda le redki »srečneži«, lahko vrnili domov. Pa še med tistimi »srečneži« so bili mnogi, ki so tudi peti, nekateri tudi šesti božič preživel na poti proti domu.

Zapuščali so kraje nesrečnega imena, kraje, ki si jih nikoli niso želeli spoznati. A jih je usoda pripeljala točno tja; tja, kjer so videli in občutili neizrekljivo gorje, kjer so se še v smrti lahko zanesli na prijatelja, saj so ga lahko uporabili kot prsobran; kjer je smrt imela »bogato letino«!

Milijoni grobov so ostali posejani po poljih Evrope, milijoni telesnih in duševnih ranjencev in pohabljenecv so se spremenili v nemočne berače, ki so po ulicah takratnih velemest prosili vbogajme z besedo »Doberdob« ali pač ime katere druge človeške klavnice.

Neskončno število porušenih in požganih domov, razseljenih oseb je pričalo, da je človeštvo s svojo tehnologijo stopilo še korak naprej ... Pri načinu uničevanja materialnih dobrin, človeških življenj.

Razpadla so cesarstva, nastale so nove države, a še preden se je dodobra prijel

rek »nikoli več«, je že bilo posejano seme za novo morijo. Nove razbeljene glave so stopale na prizorišče. S še močnejšo tehnologijo. Rezultati so znani! In upam tudi, da poučni.

Veliko se piše in se bo še pisalo o veliki vojni. Posebej sedaj, ob okrogli obletnici njenega konca. Razčlenjevalo se bo vzroke in posledice, potek posameznih bitk, sporne in briljantne odločitve. Na tisoče knjig bo izšlo v spomin na veliko vojno.

Le malo kje pa se bo pojavilo vprašanje zakaj ... Zakaj je bilo potrebno pobiti milijone ljudi, razrušiti številna mesta in vasi, saj so se na koncu posvečene glave vseeno morale uvesti za mizo in se dogovoriti ...

Zakaj se ni slišalo glasu tistih, ki so po vsem trpljenju, ki so ga prestali, izjavili »nikoli več«?

In ali smo danes zopet blizu tega, da nam bodo razgrete glave spet prevpile glas razuma, ki pravi »nikoli več«.

DESETLETNICA OD IZIDA
KNJIGE FANTJE IN MOŽJE ...

Okrogla obletnica, le da z eno ničlo manj, pa bo prav tako v teh dneh, odkar smo na Colu izdali zbornik *Fantje in možje, pojdite domov, boste morali na vojsko! Col z okolico v času 1. svetovne vojne*. Zbornik, s katerim smo takrat obeležili 90-letnico konca prve svetovne vojne, je prinesel množico podatkov in pričevanj o dogajanju na Colu med veliko vojno. Šele sedaj, po desetletju od izida, se ob listanju zbornika zavem, kaj nam je takrat uspelo. Da smo naredili pravo stvar govori že dejstvo, da je bila celotna naklada razprodana v dobrih treh mesecih!

Po izdaji zbornika sem pridobil še nekaj fotografij iz tistega časa. Objavljamo jih sedaj, prav vse pa so bile posnete v Trnovskem gozdu ali vsaj na njegovem robu. Nekatere pa prav blizu Cola.

Naj te fotografije na skromen način obeležijo konec velike vojne in naj, navkljub svoji skromnosti, opominjajo na ves glas: »nikoli več«.

Lucijan Trošt

TRIJE OSLIČKI VRH AJNŠNITA. PO TOVORU SODEČ SO PRINESLI VODO ZA RUSKO UJETNIŠKO TABORIŠČE, KI JE STALO V BLIŽINI. RUSI SO USEK AJNŠNIT GRADILI V ČASU VOJNE PROTI ITALIJI. KO JE AVSTROOGRSKO VOJAŠKO VODSTVO SPREJEL ODLOČITEV, DA SE ZA VSAKO CENO ZADRŽI FRONTNO ČRTO NA REKI SOČI, SO VSE DOVOZNE POTI DO TJA POSTALE STRATEŠKEGA POMENA. MED DRUGIMI JE V TA RANG SPADALA TUDI CESTA COL-PREDMEJA. ČASOVNO BI IZKOP USEKA NAJBREŽ LAHKO UMESTILI MED JESENJO 1915 IN POLETJEM 1917. PRED TEM DATUMOM ZA REKONSTRUKCIJO CEST NI BILO KAKE VEČJE POTREBE, SAJ SO AVSTRIJCI Z ŽELEZNIŠKIMI POVEZAVAMI ŠE USPEVALI OSKRBOVATI ARMADO NA SOČI. PO TEM DATUMU PA SPET NI BILO POTREBE PO UREJANJU OMENJENE CESTE, SAJ SE JE FRONTNA ČRTA JESEN LETA 1917, PO USPEŠNEM OFENZIVNEM SUNKU NEMŠKO-AVSTRIJSKIH ČET, POMAKNILA DALEČ V FURLANJO. SERIJA NASLEDNJIH FOTOGRAFIJ PRIKAŽUJE UREJANJE TE CESTE.

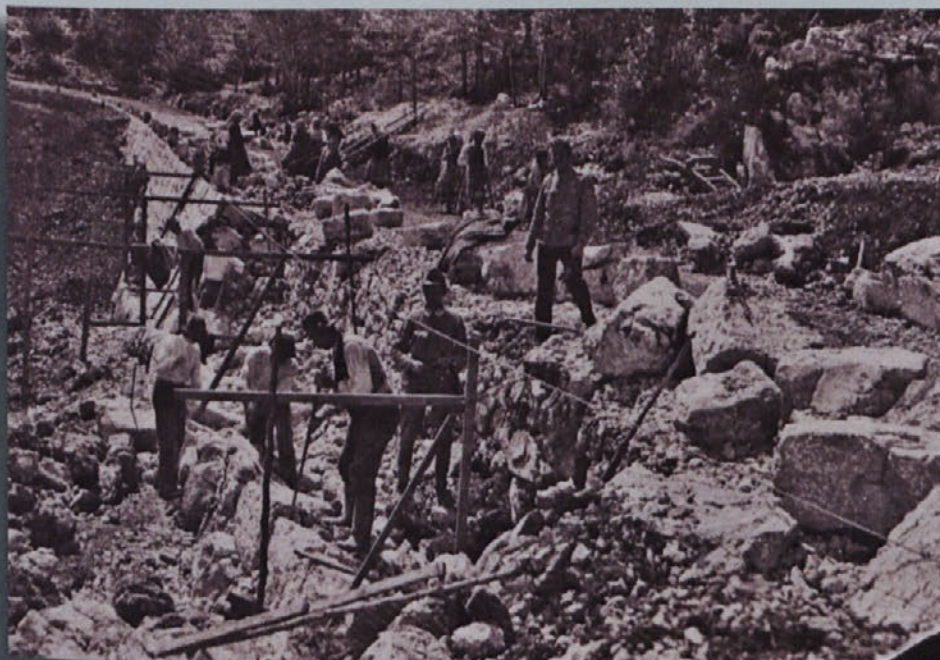

MED VEČJE GRADBENE PODVIGE JE SPADAL USEK AJNŠNIT. RUSKO TABORIŠČE JE STALO TIK NAD OMENJENIM USEKOM. FOTOGRAFIJA PRIKAŽUJE PROSTOR V TABORIŠČU, VERJETNO KUHINJO. OSLIČKI SO ŽE RAZTOVORJENI, OSEBJE, TAKO AVSTRIJSKI VOJAKI KOT TUDI RUSKI UJETNIKI, SE JE NASTAVILO PRED FOTOGRAFSKI APARAT. Z VELIKO VERJETNOSTJO LAHKO PREDVIDEVAMO, DA SO OSLIČKI VODO PRINESLI IZ OREŠJA.

30. dec. 2018

OB POMANJKANJU MOŠKE DELOVNE SILE, KI JE BILA VEČINOMA NA FRONTNIH ČRTAH ŠIROM PO EVROPI, SO PRIŠLA PRAV TUDI DEKLETA IN ŽENE. LEVA FOTOGRAFIJA JE NASTALA V BLIŽINI STARE ŠOLE NA KOVKU (POD BINČUŠEM), PRIKAŽUJE PA SKUPINO ŠESTIH DEKLET PRI VOŽNJI KAMENJA NA GRADBIŠČE PODPORNEGA ZIDU, KI SO GA ZIDALI V BLIŽINI. DESNA FOTOGRAFIJA PRIKAŽUJE DEKLETA PRI IZKOPU. MESTA NASTANKA FOTOGRAFIJE SE NE DA TOČNO DOLOČITI, LAHKO PA PREDVIDEVAMO, DA JE TUDI TA NASTALA NEKJE NA ZGORAJ OMENJENEM ODSEKU. AVSTRIJSKA DRŽAVA JE DELO DOMAČINOV PLAČEVALA, A KAJ, KO ZA PREJETI DENAR NISO MOGLI KUPITI PRAKTIČNO NIČESAR. OSKRBA Z OSNOVNIMI POTREBŠČINAMI JE BILA KATASTROFALNA, NA VELIKO JE CVETELA ČRNA BORZA.

GRADNJA PODPORNEGA ZIDU V BLIŽINI STARE ŠOLE NA KOVKU. DELO SO OPRAVLJALI MOJSTRI KAMNOSEKI, NADZIRALA STA JIH DVA AVSTRIJSKA VOJAKA. V OZADJU JE SKUPINA ŠESTIH DEKLET, KI SO PRAVKAR STRESLA TOVOR Z VOZIČKA – VEČJE KORETE. Z VELIKO VERJETNOSTJO LAHKO SKLEPAMO, DA GRE ZA ISTA DEKLETA, KOT SO NA ZGORNJI FOTOGRAFIJI. VSEH PET FOTOGRAFIJ, KI PRIKAŽUJEJO UREJANJE CESTE COL-PREDMEJA, MI JE POSLAL GOSPOD TOMAŽ BUDKOVIČ IZ BOHINJA.

PRI GRADNJI USEKA AJNŠNIT JE UMRLO KAR NEKAJ RUSKIH UJETNIKOV. PO PRIPOVEDOVANJU DOMAČINOV, OČIVIDCEV, SO UMRLE POKOPAVALI KAR MED ODKOPANI MATERIAL, S KATERIM SO ZASIPALI MANJŠO VRTAČO V BLIŽINI IZKOPA. V SPOMIN NA UMRLE STOJI SEDAJ NAD TO ZASUTO VRTAČO SPOMINSKO OBELEŽJE S PRAVOSLAVNIM KRIŽEM V BLIŽINI. DELEGACIJA RUSKE FEDERACIJE VSAKO LETO JESENI POLOŽI VENEC K SPOMINSKEMU OBELEŽJU. FOTO: ARHIV L. TROŠT

POČITEK ENE OD BREZŠTEVILNIH KOLON VOJAKOV, KI SO SKOZI TRNOVSKI GOZD ODHAJALI NA SOŠKO FRONTO. FOTOGRAF JIH JE UJEL PRI POČITKU V BLIŽINI PREDMEJE, POD JEKLENICO TOVORNE ŽIČNICE. NA DESNEM ROBU FOTOGRAFIJE SE V OZADJU VIDI POBOČJE ČAVNA.

ŠE ENA OD KOLON ODHAJA SKOZI TRNOVSKI GOZD NA FRONTO. KJE IN KDAJ JE FOTOGRAFIJA NASTALA, SE NE VE. V OČI BODE PRAH, KI SE JE NABRAL NA CESTI. NA PRVI POGLED DELUJE, KOT DA JE NA ČESTIŠČU SNEG. NEŠTETI VOJAŠKI ČEVLJI, OSKRBOVALNE KOLONE Z VPREGAMI VSEH VRST, TUDI PASJIMI, IN MOTORIZIRANE TRANSPORTNE KOLONE SO NASUTJE NA CESTAH SPREMENILI V PRAH. NALOGA VZDRŽEVALCEV CEST JE BILA, DA SO DNEVNO ODSTRANJEVALI PRAH IN VOZIŠČE NA NOVO NASULI. TAKO REKOČ SIZIFOVO DELO.

PREDMEJA TIK POD POSTAJO TOVORNE ŽIČNICE. NA POSTAJI STA SE ZDRUŽILI ŽIČNICA IZ AJDOVŠČINE IN ŽIČNICA IZ SMERI ČRNEGA VRHA. PO CESTI IZ AJDOVŠČINE JE PRAVKAR PRISPELA KOLONA S KONJSKO VPREGO. OSKRBOVANJE FRONTE JE ZAHTEVALO NEPREGLEDNE KOLIČINE RAZNOVRSTNEGA MATERIALA. POSLEDIČNO JE POMANJKANJE TRPELO CIVILNO PREBIVALSTVO.

NEZNANI KAPELI, KI STA SE NAHAJALI NA PODROČJU TRNOVSKEGA GOZDA. V ZALEDJU AVSTROOGRSKE FRONTE SO V ČASU BOJEV NA SOŠKI FRONTI POSTAVILI VELIKO BOLNIŠNIC. KOT POSLEDICA UMIRANJA V TEH BOLNIŠNICAH SO ZRAVEN ZRASLA TUDI POKOPALIŠČA. FOTOGRAFIJI PRIKAZUJETA OBELEŽJI, KI STA BILI VERJETNO POSTAVLJENI OB TAKIH POKOPALIŠČIH. ŽAL SE ZAENKRAT ŠE NE VE, KJE STA SE OMENJENI OBELEŽJI NAHAJALI. ITALIJANSKE OBLASTI SO PO KONCU PRVE SVETOVNE VOJNE IN PRIKLJUČITVI NAŠIH KRAJEV KRALJEVINI ITALIJI MNOGO TAKIH POKOPALIŠČ ODSTRANILE. MRTVE VOJAKE SO PREKOPALI NA VEČJA, SKUPNA POKOPALIŠČA, ZAPUŠČENA POKOPALIŠČA PA SO PONOVRNO POSTALA UPORABNA KMETIJSKA ZEMLJIŠČA. ENA OD TAKIH BOLNIŠNIC SE JE NAHAJALA V DOLINAH, KI SE VLEČEJO OD SPOMENIKA POD SINJIM VRHOM PROTI VRHU MALE GORE. PREDVIDEVAMO LAHKO, DA SE JE ZRAVEN NAHAJALO TUDI POKOPALIŠČE. MENDA JE BILA TISTA BOLNIŠNICA NAMENJENA PRETEŽNO VOJAKOM HRVAŠKE NARODNOSTI. FOTOGRAFIJE NA PREJŠNJI STRANI IN FOTOGRAFIJI KAPELIC MI JE, POLEG MNOGIH DRUGIH, POSLALA GOSPA ANKA VONČINA IZ IDRIJE.

SOTESKA HUDOURNIKA BELA KAKŠEN KILOMETER NAD VRHPOLJEM. V DNU STRUGE STA DVA AVSTRIJSKA VOJAKA, NA DESNI PA JE HIŠA PRI TEKCU, KJER SO IMELI MLIN. V OZADJU SOTESKE SE VIDIJO KAMNITE PREGRADE, ČEZ KATERE SE PRELIVA BELA. TE PREGRADE SO VIDNE ŠE DANES. VIR: ARHIV L. TROŠT

LESENA DRČA ZA SPRAVILO LESA NEKJE NA PREDMEJI. VOJSKA JE ZASE POTREBOVALA OGROMNE KOLIČINE RAZNOVRSTNEGA LESA. OD DESK, TRAMOV PA DO LESA ZA KURJAVO. ZA SPRAVILO LESA S TEŽKO DOSTOPNIH PODROČIJ SO UPORABLJALI RAZNE NAČINE. EDEN OD TEH NAČINOV SO BILE TUDI TAKE IN PODOBNE DRČE. VIR: ARHIV L. TROŠT

ZGODOVINSKI POSNETEK OBMOČJA, KJER JE DANES ZGORNJI COL. CESTA PROTI ČRNEMU VRHU POTEKA PO ISTI TRASI, V OZADJU ŽIČNICA (TELEFERIKA), KI JE POVEZOVALA COL IN ČRNI VRH. FOTOGRAFIJA JE BILA POSNETA 16. SEP. 1917 IN PRIKAŽUJE VOJAŠKI PREMIK PROTI SOŠKI FRONTI.

DANAŠNJI POGLED NA DEL COLA, KI GA JE NA PREJŠNJI FOTOGRAFIJI ZAJEL NEZNANI AVTOR V PRVI SVETOVNI VOJNI.

ŠE EN POGLED PROTI VASI S CESTE PROTI PREDMEJI, KI JE BILA POMEMBNA STRATEŠKA POVEZAVA SOŠKE FRONTE Z ZALEDJEM. TAKO GREBEN NA DESNI KOT ŽERIVŠE V OZADJU STA BILA TAKRAT NEPORAŠČENA.

OD SREDINE LETA 1915 DO KONCA VOJNE JESENI LETA 1918 JE BILA NA LETALIŠČU TAKRATNE AVSTROOGRSKE VOJSKE V AJDOVŠČINI STACIONIRANA 2. LETALSKA ENOTA. DA JE BILO LETALIŠČE ZGRAJENO PRAV MED VOJNO PRIČA ZAPIS, KI GA HRANIJO V GORIŠKEM MUZEJU IN GOVORI O TEM, DA JE BILO 23. NOVEMBRA LETA 1915 BOMBARDIRANO LETALIŠČE V IZGRADNJI. V VLOGI FOTOGRAFA V TEJ ENOTI JE BIL JOHANN FREUND, NEMEC IZ BAČKE, KI JE VESTNO DOKUMENTIRAL DOGAJANJE IN NAM ZAPUSTIL IZREDNO ZANIMIVA PRIČEVANJA O TISTEM OBDOBJU. V BLIŽNJI OKOLICI SO BILA ŽE V ČASU PRVE SVETOVNE VOJNE ŠE LETALIŠČA V VIPAVI, PODNANOSU, NA AJŠEVICI IN TUDI NA KRASU V DIVAČI IN SEŽANI.

TO PA JE POSTAJA TOVORNE ŽIČNICE, KI JE AJDOVŠČINO POVEZOVALA S PREDMEJO. ŽIČNICE SO BILE OB SLABIH CESTNIH POVEZAVAH POMEMBNE TOVORJENJU STRELIVA IN OPREME IZ ZALEDJA PROTI SOŠKI FRONTI.

CESTA COL-AJDOVŠČINA IN POGLED PROTI KOVKU IN DOLINI. PREVOZ Z AVTOMOBILOM JE BIL TAKRAT RAZKOŠJE. LJUDJE SO SE NA POT PODAJALI PEŠ, »ŽIVEŽ«, KI SO GA KUPOVALI V AJDOVŠČINI IN ŠE DLJE V GORICI, SO DOMOV TOVORILI NA VOZIČKIH, KI SO JIH NAJPOGOSTEJE VLEKLI SAMI. ŠELE V OBDOBJU POD ITALIJO JE ZAČELA OBRATOVATI AVTOBUSNA LINIJA MED IDRIJO IN GORICO.

Marko Bajc, solastnik muzeja Stara dama v Predjami

Nemi pričevalci morije

Jeseni je minilo sto let od konca prve svetovne vojne in okrogla obletnica je obudila številne spomine na eno največjih morij v novejši človeški zgodovini. Obležij, ki so nemi pričevalci takratnih dogodkov, je veliko tudi v naših krajih. Celovito sliko dogajanja pred sto leti ponuja Kobariški muzej, po zaslugi zbirateljev je tudi veliko zasebnih spominskih sob in manjših muzejev. Pred dobrima dvema letoma so ga uredili v Predjami, njegov solastnik je Marko Bajc iz Višenj.

V neposredni bližini Predjamskega gradu, ki je ena najbolj obiskanih turističnih točk na Notranjskem, je domačin Damijan Premrl poskrbel za obnovo podedovane in spomeniško zaščitene stavbe. Ob navezavi stika s podjetnikom Markom Bajcem iz Višenj, prav tako strastnim zbirateljem, se je rodila ideja o ureditvi muzeja o lovstvu in prvi svetovni vojni. Slednji se nahaja v nadstropju prenovljene domačije in že na prvi pogled prepriča z urejenostjo in predvsem z raznovrstnostjo zbirke. Stavbi v središču vasi Predjama, skozi katero se obiskovalci sprehodijo proti srednjeveškemu gradu, sta dala vsebino, ki je prijetna novost v tamkajšnji turistični ponudbi.

Damijan je torej na ogled postavil svojo lovsko zbirko, Marko predstavlja dolgoletno zbiranje premetov, povezanih s soško fronto.

Razstavljeno orožje, oprema in drugi eksponati so veliko več kot zasebna zbirka, kakršno si je uredil marsikateri ljubiteljski raziskovalec območja bojev na soški fronti. Je pravi muzej, z več vsebinsko zaokroženimi razstavnimi vitrinami. Poseben poudarek velja prikazu utrinkov iz življenja na fronti oziroma v njenem zaledju.

Ponudbo muzeja zaokrožajo prodajne police z domačimi kulinaricnimi izdelki in spominki, s čimer sta Damijan in Marko dodatno obogatila ponudbo Predjame, ki jo letno obišče preko sto tisoč obiskovalcev.

MUZEJ STARA DAMA SE NAHAJA NEPOSREDNO PRED ZNAMENITIM PREDJAMSKIM GRADOM.

MARKO: »ZA ZBIRANJE OSTANKOV IZ PRVE SVETOVNE VOJNE SEM SE NAVDUŠIL PRED 15 LETI. ZBIRKO STALNO DOPOLNJUJEM, JE PA TEŽKO NAJTI KAJ NOVEGA. OBISKUJEM SEJME PRI NAS PA TUDI V AVSTRIJI IN ITALIJI.«

Muzej Stara dama v Predjami je droben pomnik zgodovine, a prav tako prinaša pomembno sporočilo in opomin vsem, ki

danes rožljajo z orožjem. Naj ostane v vitrinah.

Sandi Škvarč

»ZAME JE ZBIRKA NEPRECENLJIVA,« PRAVI MARKO BAJC.

V VITRINAH NISO SAMO NAJDENI PREDMETI, DOMISELNO JE UREJEN TUDI PRIKAZ ŽIVLJENJA NA FRONTI IN V ZALEDJU. NA FOTOGRAFIJI JE KOVAČIJA.

30. dec. 2018

Zasebne zbirke

Ogromno prostega časa in še več potrpežljivosti

Tudi v naših krajih je nekaj vnetih zasebnih zbirateljev ostankov prve svetovne vojne. Nekateri so si uredili spominske sobe, v katerih urejajo svoje zbirke in jih tudi ponujajo na ogled. Priložnosti za najdbe na terenu z izkopavanji je, kot pravijo, vedno manj, saj so območja, kjer so potekali boji, že dodobra raziskana. Zato pa se je razvila živahna trgovina na sejmi, ne samo pri nas, tudi v sosednjih Italiji in Avstriji.

RADO ŠTEFANČIČ Z MALEGA POLJA JE GOZDAR. KO JE PRED MNOGIMI LETI, BILO JE KMALU PO OSAMOSVOJITVI, DELAL V GOZDU OB VZNOŽJU KRASA, JE OPAZIL ČLOVEKA, KI JE RAZISKOVAL Z DETEKTORJEM ZA KOVINE IN GA VEČ UR OPAZOVAL. KMALU SI GA JE NABAVIL TUDI SAM IN ZAČELA SE JE ZGODBA, KI JE PRIPELJALA DO LEPO UREJENEGA ZASEBNEGA MUZEJA.

ROBERT RIJAVEC IMA V SVOJI ZBIRKI TUDI OSTANKE IZ DRUGE SVETOVNE VOJNE IN DRUGE ZANIMIVE PREDMETE, POVEZANE Z ZGODOVINO VOJSKOVANJA. KOT PRAVI, JE POTREBNEGA OGROMNO PROSTEGA ČAS IN POTRPEŽLJIVOST PRI ISKANJU IN POZNEJŠEM ČIŠČENJU TER UREJANJU NAJDENEGA KOSA, PREDEN JE PRIMEREN ZA VITRINO.

Edo Puc, zapisovalec pričevanj krajanov

Lenart Gerlevičev in Janez Šenkov sta preživela veliko vojno

Edo Puc je že dolga leta vnet zapisovalec vsega, kar se dogaja na Colu in bližnji okolici. Zapisoval si je vse, svoja doživetja, spomine in tudi zgodbe, ki so mu jih pripovedovali drugi. Skozi desetletja se je nabrala osupljiva zbirka zapisov in pričevanj, ki so že sama po sebi velika vrednost, z leti pa še pridobivajo na veljavi.

Tudi sam sem se že večkrat obrnil nanj, ko sem potreboval kake podatke iz preteklosti, nazadnje, ko smo raziskovali zgodovino Razpotja. In takrat mi je namignil, da ima zapisano tudi nekaj o mojem starem očetu, nekaj iz prve svetovne vojne. Seveda takrat ni bilo časa za to, potem pa človek pozabi. Toda letos, ko obeležujemo stoletnico konca prve svetovne vojne in so spet oživel spomini na krute usode takratnih ljudi, sem se zopet odpravil k njemu. Po zgodbo o mojem starem očetu in mogoče še po kako drugo zgodbo, ki jo je napisal tisti kruti čas in je našla mesto v Edotovih zapisnikih.

zanimiva in pretresljiva, napisana pa tako živo in neposredno, da si zasluži objavo taka, kot je.

PRAVIM TI, TO JE BIL PEKEL

... Lenart je znal čudovito pripovedovati zgodbe iz prve svetovne vojne. Takrat so šli v vojno večinoma vsi colski fantje in možje, dosti se jih ni nikoli več vrnilo, ne iz soške ne iz ruske fronte. Komaj sem čakal, da se stric Lenart loti svoje resnične pripovedi. »Poslušaj fant, bili smo v Karpatih.« Moja ušesa so se napela, vse sem poslušal z odprtimi očmi in usti. Samo kako je on znal. »Veš, v Karpatih, tam, tam je bilo pa hudo. V jarkih smo ležali cele dneve, cele mesece, v dežju,

brez pokov in strelov, dan miru. Mraz nam je pošteno lezel v kosti, še posebej, ker se nismo smeli preveč premikati. Proti poldnevu so nam počasi začeli pripravljati kosilo; polne gavete smo podajali drug drugemu. Dobili smo meso, kruh in flašico ruma. Oh, kako je dišalo. Omamni vonj se je širil tudi v sovražni rov. Počasi pokuka iz sosednjega rova roka, nekaj maha, miga. 'Kaj je!' zakričim.

'Lačni, lačni, nič za jesti.'

'Mi imamo krompir, dobro meso in kruh, boš kruh?'

'Bi, bi.'

Natakem hlebec na bajonet in ga z zamahom puške vržem proti Rusu. Hlebec leti, pade na tla, se kotali in se ustavi par metrov pred ruskim rovom. Rus vidi, kriči:

'Njet streljati!'

'Njet,' mu odgovorim.

'Ali lahko?'

'Pojdi, pridi!'

Vsi smo nemo gledali. Lakota je Rusa prisilila, da je počasi in s strahom splezal iz rova do kruha, pobral ga je, pomahal z njim in se počasi odplazil nazaj v rov. Verjetno je strahoma čakal, kdaj bo kaj priletelo v hrbet ali glavo. Pa ni. Mi smo gledali svojega prijatelja, sotrpina, lačnega in ponižanega vojaka, ki je za kos kruha tvegaval svoje življenje. Za hlebec kruha, cel rov je onemel in se čudil. Dobrota, rojstvo, dete, dan miru. Tišina brez strela, vsi smo se čudili, nismo doumeli, da nam je božič in novorojeno dete prineslo mir. Seveda je bilo to odvisno tudi od nadrejenega oficirja, včasih mir, včasih pa so žarele cevi. Mrtvi, stokanje ranjencev, kričanje prestrašenih vojakov, pokanje, butanje granat in topovskih izstrelkov. Pravim ti, to je bil pekel.« Še dolgo sem bil z njim v otroški domišljiji, bil v rovih, streljal, čistil in pomagal hladiti cevi ...

DALI SO NAM RUM, DA SMO ŠLI S KORAJŽO V BOJ

Nekaj časa sva molče premlevala zgodbo, potem pa mi je pogled pritegnil še naslednji zapis, zgodba Janeza Šenkovega, ki se je boril na soški fronti. Tudi ta zgodba te ne more pustiti ravnodušnega ...

LENART ŠKVARČ V UNIFORMI AVSTROOGRSKE VOJSKE. LEVO IN DESNO STA SINOVA FRANCE IN LENART ML. V UNIFORMAH JUGOSLOVANSKE VOJSKE.
(FOTO: ARHIV LENARTA ŠKVARČA)

Ko sem ga obiskal, sva takoj sedla k računalniku. Nekaj klikov in na ekranu se je pojavil tekst, na začetku pa ime Lenart Škvarč. »E, vidiš, to je tisto, kar iščeva,« je rekel Edo in začel glasno brati. Pred mojimi očmi je zaživela podoba starega očeta, njegove delavnice, birštata in različnih žag in skobilčev. Edota pa so prevzeli spomini; glas se mu je vsake toliko zatresel, nastajali so premolki, toda bral je naprej, do konca. Zgodba je

mrazu, lakoti in obupu. Granate so pokale, tulile, zgrešile in zadevale, izstrelki iz pušk so sikali in piskali, ko so se odbijali od grudobranov; če je bil svetleč, si ga videl, kako se dviga in leti v širo no. Mrtveci so obnemeli, ranjenci stokali, kričali od bolečin, jokali in kleli. En dan smo bili zakopani v rovih z južne strani, Rusi pa v rovu kakšnih petnajst metrov od nas. Še dobro se spomnim, kot bi bilo danes, bilo je ravno na božični dan. Mir, tišina,

JANEZ FURLAN SE JE BORIL NA SOŠKI FRONTI.

(FOTO: ARHIV ALOJZA FURLANA)

... Tudi Janez Šenkov, cestar, je včasih pri Tratniku, na Dopolavori, ob kozarčku vina pripovedoval svoje zgodbe. Fantje smo radi prisedli k njegovi mizi in poslušali njegova doživetja. Pripovedi Janeza so bile resnične in ganljive. Ko je pripovedoval, si kar videl, kako se je vživel v tisti čas preizkušenj, strahu in trpljenja. Govoril je tako prepričljivo. Z njegovega obraza si lahko razbral in z njim tudi podoživljal strahote, ki jih je on doživel. »Veste fantje, jaz sem bil v polku Dalmatincev. To so bili dobri in korajžni fantje, bojevali smo se na hribu proti Sveti Gori (verjetno na Sabotinu op. a.). Naši so si izmislili in jo poimenovali Skalnica. No, sedaj je že dolgo spet Sveta Gora,

EDO PUC JE VNETH ZBIRALEC IN ZAPISOVALEC PRIPOVEDOVANJ O PRETEKLOSTI NAŠEGA KRAJA. PRED POZABO JE SHRANIL VELIKO ZGODB, KI SO JIH DOMA IN PO SVETU DOŽIVELI NAŠI SOKRAJANI.

kraj milosti, doživetij in posebnih energij. Za tiste, ki z globoko vero in zaupanjem hodijo gor pa tudi kraj tolažbe in čudežev. Marija je vedno radodarna. Jaz pravim, kdor rabi tolažbo, naj gre tja gor, če rabiš zdravnika, tam gor je, zaupaj in prosi Marijo. Le pojdi, boš videl.« Malo je premolknil, potem pa nadaljeval: »Hudo je bilo, naš general Borojevič nam ni dal miru. Več kot dvanajst velikih ofenziv je bilo. Z Dalmatinci sem bil verjetno več kot na tridesetih šturmi. Veste, na šturmi je bilo pa tako: bajonet si nataknil na gver (puško) in pa tudi šturm laterno, ker so bili šturmi večinoma ponoči. Prej so nam dali ruma, da smo šli v boj s korajžo. Veste, ta krajši šturm, nož na nož, je trajal manj kot petnajst minut, ta daljši pa je bil prava večnost, več kot pol ure krikov, kletvic, vzklikov mama mija, hropenja, vpitja

in joka in stokanja umirajočih. Marija me je obvarovala, mnogi moji prijatelji Dalmatinci so ostali tam, njihovi grobovi so razkropljeni na pobočju Svete Gore. Tam počivajo moji fantje, moji heroji. Glejte, čudež, hvala ti, o Marija, moja rešiteljica.« Gledali smo ga, kako je vse to podoživljal, gledali njegove orošene oči, ko je opisoval te resnične dogodke.

Težko si je predstavljati strah in grozo, ki so jo doživljali naši mladi fantje, ki so bili pahnjeni v vojno. Ti dve zgodbi nam nazorno in iz prve roke prikažeta kruti vojaški vsakdan in sta obenem samo dve drobni zgodbicici, dva utrinka v množici podobnih usod, ki jih je zaznamovala vojna. Edo, hvala vam za ti dve dragoceni pričevanji, prepričan pa sem, da se jih v vaših dnevnikih skriva še veliko.

Simon Škvarč

Srečno, zdravo in uspešno 2019 vam želi podjetje Biterra.

Daleč nazaj, blizu nas

Ad Pirum: skrita arheološka oaza

Ob spominu na 100-letnico konca prve svetovne vojne še pogled dlje v preteklost, ki je bila prav tako prepredena z vojskovanji oziroma z varovanjem življenja in imetja. V naših krajih je nekaj pomnikov, ki segajo v začetke našega štetja, ko sta si nasproti stala Vzhod in Zahod. Tako kot v mnogih naslednjih zaostrovanjih in vojnah. Zaokrožimo utrinke iz velike vojne še z nekaterimi iz časov, ko so bili ti kraji del Rimskega imperija.

»... na tako divjem, nenaseljenem in neudobnem kraju ... sredi najhujših divjin ...«, je pred 329 leti v *Slavi Vojvodine Kranjske* zapisal Valvasor. Ko se danes peljemo skozi hrušiške gozdove, imamo podoben občutek. Po vijugasti in vzpeti cesti prispemo na vrh prelaza, kjer se ne zavedamo, del kako pomembne zgodovinske točke smo. Smo sredi zelenih, jelovo-bukovih gozdov, ki v sebi skrivajo zakladnico bogate preteklosti. Na tako navidezno nepomembnem kraju vas bo odkrivanje skrivnostne Hrušice popeljalo do spoznanja, da so pozabljene stranske poti vedno najbolj zanimive.

BRANIK RIMSKE ITALIJE

Rimska državna cesta čez Hrušico je bila zgrajena v času vladarja Avgusta, konec 1. in začetek 2. stoletja, ko je osvojil Alpe in Ilirik.¹ To ni bila edina cesta, ki je vodila iz Italije na Balkan. Obstajala je še druga državna cesta, ki jo je zgradila rimska državna služba in je potekala iz Ogleja skozi Vipavsko dolino na Razdrto ter naprej proti Logatcu in Vrhniki. Cesta čez

¹ ILIRIK JE RIMSKA PROVINCA, KI JE OBSEGALA VEČJI DEL OSREDNJE SLOVENIJE IN ŠTAJERSKE. OBSTAJALA JE DO LETA 10 N. ŠT. NATO SE JE DELILA NA PANONIJO IN DALMACIJO.

TRDNJAVSKO OBZIDJE AD PIRUM. REKONSTRUKCIJO S SLIKOVITO GRAFIČNO ANIMACIJO JE PRIPRAVIL NARODNI MUZEJ V LJUBLJANI. NAJDETE JO NA YOUTUBE KANALU, NJEN NASLOV JE: REKONSTRUKCIJA TRDNJAVE AD PIRUM (HRUŠICA).

Hrušico pa je bila zgrajena z namenom, da se pot iz Ogleja čez Trst, Razdrto in Postojno do Emone skrajša za en do dva potovalna dneva. Kot najkrajša možna povezava med Italijo in Ilirikom je bila cesta zelo uporabljana. Od začetka je bila redno vzdrževana, varovana, opremljena s signalnimi stolpi, s poštnimi postajami, napajališči za živino. Pri slednjem je bil vedno problem, saj teren leži na kraškem svetu, kjer površinske vode ni. Namen gradnje ceste ni bil samo vojaški. Našteti

objekti, postavljeni ob cesti, so služili tudi potrebam civilnega prebivalstva, kot so trgovske karavane, tihotapci in državna pošta, ki je bila namenjena zgolj za državno administracijo.

Ob cesti so sčasoma začeli postavljati trdnjave, saj je Apeninskemu polotoku pretela nevarnost z vzhoda. Na Balkanskem polotoku so se namreč pogosto dogajali organizirani upori proti rimski okupaciji. Hrušica je pri tem igrala zelo pomembno vlogo, saj je bila zadnji branik severovzhodne meje rimske Italije.

Rimljani so cesto z utrdami zavarovali predvsem na Hrušici, vzhodno od nje pa so cesto ubranili s postavitvami utrd v Logatcu in na Vrhniki. Zahodno od Hrušice so strateško zavarovali Ajdovščino, kjer so zgradili Castro ad fluvium Frigidum (trdnjavo pri Mrzli reki). Čeprav trdnjava Castra ni neposredno povezana s postavitvijo obrambnega zapornega sistema, je zaradi svoje lege ob izjemno pomembni cesti, ki je iz Italije vodila čez Hrušico proti Emoni (Ljubljana), morala igrati pomembno logistično, oskrbovalno in poveljniško vlogo pri

LITOGRAFIJA OBZIDJA AD PIRUM, KOT SI GA JE ZAMISLIL TRŽAČAN ALBERTO RIEGER. LETA 1836 JO JE NATISNIL TRŽAŠKI TISKAR COLOMBO COEN.

gradnji širšega obrambnega zapornega sistema. Zaradi poteka ceste po pobočjih in ne po grebenastih vrhovih, je bila tu vedno možnost in priložnost za napad sovražnika. Zato najdemo v tem prostoru od omenjenega 1. stoletja do konca obrambne izgradnje v 4. stoletju (v času od vladarja Avgusta do Dioklecijana, 284–305) kontrolirano sistematično postavitve vojne cone. Razlog za krepitev postavitve vojaškega obrambnega organizma je bilo stopnjevanje vojaške napetosti, ki je prihajala iz vzhoda. V napetosti so bili vključeni notranjepolitični nesporazumi, sovražniki imperija od zunaj pa so to izkoristili v svoj prid. Zaradi neprestanih napadov in vpadov barbarov z željo po osvojitvi severne Italije, je iz Rima prišlo izredno povelje, da se med Celjem in Oglejem določi vojaško bazno središče, ki bi iz začasnega prešlo na stalno varovanje. Vzpostavil bi se tako rekoč stalni, utrjeni varnostni pas, ki bi se nadaljeval v širšo cono. Središče upravljanja tega pasu bi bilo na Hrušici (Ad Pirum), ki je bila ključna vstopna točka barbarov iz severovzhoda v

ZRAČNI POSNETEK OBMOČJA NEKDANJE UTRDBE Z VIDNIMI OSTANKI OBZIDJA. POSNETKE, NAREJENE Z DRONOM, NAJDETE NA YOUTUBE KANALU Z NASLOVOM: OBEN DROHNE - SLOWENIEN - AD PIRUM ARHEOLOŠKI PARK

MESTA NA ZNAMENITI CESTNI POVEZAVI OGLED-LJUBLJANA, KJER SO DELI OBRAMBNEGA SISTEMA CLAUSTRA ALPIUM IULIARUM.

severno Italijo.

Sčasoma so se želje rimskega imperija uresničile. Ad Pirum se je res razvil v pravo vojaško bazo s trdnjaskim značajem. Trdnjava Ad Pirum je postala del široko zasnovanega projekta obrambe celotne vzhodne meje poznorimske Italije, imenovanega Clastra Alpium Iuliarum, ki je segal od Reke v Kvarnerskem zalivu, preko Snežnika, Babnega polja, Rakitne, Pokojišča in Verda ter Strmice pri Vrhniki, do doline Bače v Posočju. Trdnjava je postala del obsežne vojaške cone, v kateri se je pojavilo še mnogo drugih vojaških obrambnih rekvizitov, kot so obveščevalne instalacije, preže, stražni stolpi, kasteli in tajno varovani vhodi. Poleg tega so v območje nanizali tudi kontrolno zaporne dolge zidove. Zaporni zidovi so zapirali vse pomembnejše prehode in pristope. Danes je mogoče od Kvarnerja do Posočja dokumentirati okoli 29 kilometrov zapornih zidov. Vsi pristopi na Hrušico so bili varovani z zapornimi zidovi. Poznamo zaporne zidove pri Črnem Vrhu in pri Godoviču. S postojnskega konca je bila pot varovana z utrdami pri Predjamskem gradu in pri Studenem. Odločilna vstopna linija pa je bila cesta iz Aquileie (Oglej) v Emona, ki je bila zaradi njene funkcije še dodatno varovana. To se je pokazalo s postavitvijo treh obrambnih pasov, ki si jih moral prečkati, če si želel priti preko Hrušice v Italijo. Prvi obrambni pas so zgradili pri Nauportu (Vrhnika). Sestavljen je bil iz kastela, opazovalnega stolpa in 10-kilometrskega zapornega zidu z vsaj 62 stolpi. Drugi, s kastelom, je sledil v Longaticumu (Logatec) pri Martinj hribu. Na Lanišću, kjer je bil postavljen zaporni zid z manjšo kontrolno trdnjavo, se je nahajal tretji obrambni pas.

TRDNJAVA AD PIRUM

Na vrhu hrušiškega prelaza (863 m. n. v.) je pred gradnjo trdnjave Ad Pirum obstajal civilni zaselek. Začetek obstoja zaselka arheologi datirajo v prvo polovico 2. stoletja. Domneve za obstoj postne postojanke na tem prostoru in v tem času ne veljajo, saj za to ni bilo odkritih nobenih dokazov. Intenzivnost poselitve se je povečevala od druge polovice 2. stoletja naprej. Naselbina pa je dobivala vedno bolj rimski pečat, kar pomeni, da je sodelovala z rimsko trgovsko mrežo.

Nato so v poznem 3. stoletju visoko in z obsežnim pregledom nad okolico zgradili trdnjavo Ad Pirum. Bila je ovalne oblike in se je organsko prilagajala terenu. Na severu je bila razpotečnjena do vrha hriba Listnik, na jugu pa do roba vzpetine za današnjim gostiščem. Obseg trdnjavskega obzidja je meril 582 metrov, širina trdnjave je znašala povprečno 75 metrov. Višina obzidja je segala do 6 metrov visoko, višina devetih obrambnih stolpov med obzidjem pa kar do 8 metrov visoko. Proti koncu 3. stoletja so bili dodani še obrambni zidovi, segajoči od trdnjave proti severu in jugu, zgrajeni z namenom preprečiti sovražnikov napad. Danes najdemo tu konzervirano obzidje.

Trdnjavo je varovalo dvojno vrata. Vzhodna vrata so vidna še danes, zahodna so zazidana. Širina vratnega krila je znašala približno 2 metra. Vrata so bila sestavljena iz dveh vratnih kril, z vmesnim prostorom, namenjenim kamnitemu nosilcu. Širina celotnih vrat je tako znašala okoli 6 metrov. Vzhodna in zahodna vrata so bila dodatno utrjena z dvema mogočnima stolpoma. Ovalna trdnjava je bila deljena s prečnim zidom, utrjenim s stolpom in stranskimi vrati, ki so povezovali oba dela. S tem se je območje delilo na dva dela; na spodnji, nižji del s cesto in objekti (štavno

POŠTNA POSTAJA S CERKVIJO SVETE JEDRTI NA VALVASORJEVI LITOGRAFIJI IZ LETA 1698. POSTAJA JE DELOVALA DO ZGRADITVE ŽELEZNICE LJUBLJANA-TRST, KI SO JO SVEČANO ODPRLI 27. JULIJA 1857

poslopje, postaja, nekaj stavb in barak, cisterna, skladišče) ter na zgornji, višji del nad cesto, ki je bil namenjen umiku in pribežališču pred napadom. Neposeljeno območje v zgornjem delu so izrabili tudi za pašo živine in stajo.

Posebej sta bila v utrdbi varovana oba dostopa (iz smeri Ljubljane in Ajdovščine). V tej skrbno načrtovani infrastrukturi je lahko hkrati prenočevalo 500 vojakov. V času vojnih napadov se je na Hrušici zbralo do 100.000 vojakov, ki so morali biti

zaradi številčnosti utaborjeni v dolini južno od trdnjave, kjer poteka stranska cesta na Razdrto, Predjamo in Šmihel. Dolina je bila na eni strani naravno varovana s hribom Bršljanovcem, na katerem je bil signalni stolp. Na drugi strani je bila varovana s trdnjavo. Med hribom Bršljanovcem in trdnjavo so Rimljani dodatno zavarovali območje z zapornim zidom, ki je bil utrjen s šestimi stolpi in je varoval zgoraj omenjeno cesto. Potekal je iz smeri južnega dela trdnjave (dvignjen

del za gostiščem). Debelina zapornega zidu je znašala kar 2 metra. Zanimivo je, da iz istega kota, iz katerega poteka ta zid, vodi še en krajši zid, dolžine 170 metrov, in se iz neznanih razlogov zelo hitro konča. Krajši zid prav tako vodi v dolino, vendar je pomaknjen bolj proti rimski cesti do Bukovja, Predjame.

Zaporni zid je prav tako potekal na severni strani trdnjave. Iz trdnjave se je vlekel po pobočju Listnika, prečkal cesto za Črni Vrh in nadaljeval linijo na Javorjev grič.

OD KOD IME AD PIRUM IN CLAUSTRUM ALPIUM IULIARUM?

Sedla na Hrušici se je prijelo ime Ad Pirum. Prebivalstvo si je ime razlagalo »Pri hruški«, kar je pozneje vodilo v ime Hrušica. Danes ne moremo resnično vedeti pomena imena Ad Pirum. Lahko pa zagotovo trdimo, da prvotni pomen »Pri hruški« ne drži, saj na tej višini hruška ne uspeva več. Iz besedne zveze Ad Pirum se je rodilo kar nekaj razlag tega imena. Ena od etimologij je, da naj bi šlo za grški izvor besede »pyr« – ogenj, ki je morda posvojena v ljudsko latinščino s pomenom grmada, signalni ogenj, kar bi se skladalo s trdnjavskim objektom, zgrajenim na prelazu ob vojaški cesti. To potrjuje tudi dejstvo, da poznamo iz tega časa več grških krajevnih imen v severnojadranskem krogu, na primer Polai (Pulj), Piranon (Piran), Neapolis (Novigrad v Istri), Aegida (Koper), Apsoros (Osor).

Antični geografi so prostor, ki se vleče od Karnijskih Alp do Kvarnerskega zaliva, imenovali Julijske Alpe. Še zlasti pa so tako imenovali prostor med Trstom, Oglejem in Ljubljano. Tako so poimenovali tudi obrambni zaporni sistem.

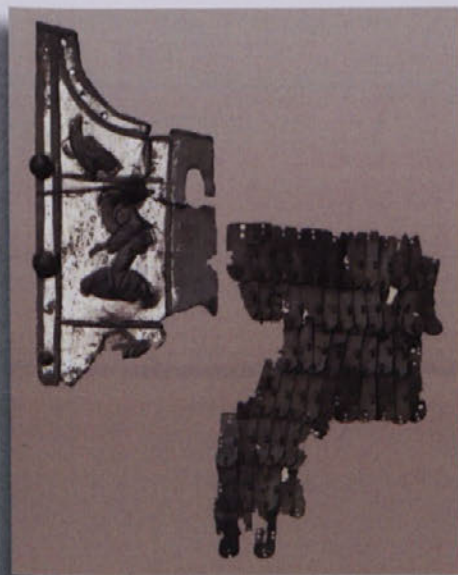
BOJIŠČE AD PIRUM

Obmejna lega Ad Piruma, oblika teritorija in administrativna delitev območja so pogojevali, da je ob določenih političnih vznemirjenjih v imperiju prišlo do nevarnosti in spopadov.

Politično vznemirjenje je nastopilo že v 1. stoletju. Takrat so rimske vojaške enote v že razpadlem Iliriku (današnji zahodni Balkan), organizirale državni prevrat in predale vrhovno oblast v imperiju poveljniku armade na Bližnjem vzhodu Titu Flaviju Vespazijanu. Hrušica in območje okoli nje je bilo popolnoma zastraženo. Prestregali so pisma sovražnikov in bili v

OKROG GOSTIŠČA STARA POŠTA SO VIDNI OSTANKI OBZIDJA, V NADSTROPJU JE MANJŠA ARHEOLOŠKA ZBIRKA, KI JO JE PRIPRAVIL IN UREDIL NARODNI MUZEJ.

DEL PARADNEGA OKLEPA RIMSKEGA KONJENIKA, KI JE BIL NAJDEN BLIZU UTRDBE. OHRANJENIH JE 73 BRONASTIH LUSK IN RELIEFNA UPODOBITEV ORLA, SIMBOLA RIMSKEGA BOGA JUPITRA TER PODOBA MINERVE, BOGINJE IN ZAŠČITNICE VOJAKOV.

pripravljenosti na napad. Naslednji napad, ki je bil organiziran s strani barbarov leta 169, se je fizično dotaknil tudi Hrušice. Barbari so bliskovito prodrli preko utrdbe Ad Pirum in nadaljevali proti Ogleju vse do Verone. Rimski imperator je takoj za tem vrnil udarec ter obvaroval Hrušico in Trojane.

Ad Pirum je bil deležen tudi hujših spopadov, zlasti v 4. stoletju. Takrat je vladal hud boj med Magnencijem, vladarjem oblasti v zahodnih provincah rimskega imperija, in Konstancijem II. vladarjem vzhodnega rimskega imperija. Ko je Magnencij poražen odkorakal iz bitke pri Osijeku, je za seboj pustil totalno uničenje vseh virov, ki bi ga Konstanciju II. pomagali izslediti. Utrdil se je v mejni coni med Ilirikom in Italijo, toda zaman. Konstancijeve enote so prebile trdnjavo Ad Pirum in jo zasedle. Ne smemo pa izpustiti enega najpomembnejših dogodkov v zgodovini človeštva, spopad med Evgenijem, vladarjem zahodnih rimskih provinc, in vzhodnim Teodozijem Velikem, vladarjem s sedežem v Carigradu. Med drugim je bil to spopad med poganstvom in krščanstvom. Leta 394 (dogodek poznamo pod imenom bitka pri Mrzli reki; mišljen je Hubelj pri trdnjavi Castra – Ajdovščina), ko je zahodni imperij prevzel Evgenij, ga vrhovni poglavar imperija Teodozij ni priznal. Vnel se je hud spopad za Teodozijev prost sesto iz

obrambne cone pri Ad Pirumu v Vipavsko dolino in naprej v Italijo. Pri vsem tem je pri Teodoziji zmagal nad Evgenijem pomagala tudi burja, ki je Evgenijeve vojake pometala po Vipavski dolini, na njih pa je burja nametala Teodozijeve vojake.

ZATON DELOVANJA TRDNJAVE AD PIRUM

Po ohranjenih zapisih in novcih, ki jih z začetka 5. stoletja na Hrušici ne najdemo več, ugotovimo, da po koncu 4. stoletja v trdnjavi ni bilo omembe vrednih aktivnosti. Kljub temu je tu še vedno potekal promet. Med 6. in 12. stoletjem ne najdemo nobenih zapisov, v katerih bi omenjali Ad Pirum. Zdi se, da je bila cesta v srednjem veku manj uporabljena zaradi težkega vzdrževanja v hribovitem svetu.

Arheologi so našli naslednje sledi življenja na Hrušici šele iz prve polovice 15. stoletja pri izkopavanju temeljev gotske cerkve sv. Jedrta na rimskem stolpu, ki je na jugu branil vzhodni vhod v trdnjavo. V njeni okolici, obdani s pokopališkim zidom, so bili odkriti grobovi s skeleti in ostanki lesenih krst. Glede na to, da je bila sv. Jedrt zavetnica popotnikov in romarjev, je več kot verjetno, da je bila zgrajena zaradi že ustaljenega prometa na cesti čez Hrušico. Izkopavanja so pokazala, da je bila cerkev zgrajena na ostankih manjše starejše cerkvene stavbe brez apside, datirane vsaj v 12. ali začetek 13. stoletja.

Današnja stavba, v kateri se nahaja gostišče, je bila zgrajena v 15. stoletju z namenom zatočišča za popotnike. V 16. stoletju je hrušiške gozdove kupila goriška plemiška družina Lanthieri. V Vipavski

dolini in Vipavi so imeli v lasti veliko zemlje. Družina je želela biti gospodarsko vpeta med Ljubljano in Gorico, zato je kupovala posesti, nadvse pomembno pa ji je pri tem služila cesta čez Hrušico. Zato so na mestu prvotne stavbe iz 15. stoletja zgradili pošto postojanko.

Pomen Gorice in Ljubljane je rasel zlasti v 17. stoletju, kar se je pogojevalo z rednim vzdrževanjem ceste čez Hrušico in vzpostavitev redne poštne zveze. Življenje na Hrušici iz 17. stoletja najbolje opisuje Valvasor, ki je Hrušico obiskal in upodobil. V začetku 18. stoletja je bila poštna postaja zaradi varnejše poti čez Planino in Postojno prestavljena na Razdrto. Grofje Lanthieri so v ta namen pošto postojanko spremenili v lovski dvorec, pozneje pa je bila v stavbi Lanthierijeva hrušiška gozdna uprava. S postavitvijo železnice in prihodom prvega vlaka v Trst v sredini 19. stoletja pa je cesta čez Hrušico popolnoma zamrla.

Po prvi svetovni vojni je del hrušiških gozdov od Lanthierija kupil lastnik žage v Ajdovščini Rizatti in stavbo uporabljal za lovsko letovišče. Obmejno območje je mejilo s Kraljevino SHS in se gospodarsko ni razvilo.

Do izravnave terena na zahodnem vhodu v rimsko trdnjavo je prišlo med leti 1935 in 1937, ko so Italijani z izkopanim materialom iz območja izravnali in uredili nekdanji strm klanec. Pred tem je bil teren podobno strm kot na vzhodni strani.

MUZEJSKA ZBIRKA AD PIRUM IN ARHEOLOŠKI PARK

V Hrušici, v nekdanji poštni postojanki,

AVTORICA ČLANKA LARA HVALA, UMETNOSTNA ZGODOVINARKA IN GEOGRAFINJA TER NEVENKA LUŠINA, UPRAVITELJICA GOSTIŠČA STARA POŠTA.

HRUŠICA S HIŠAMI, RAZTRESENIMI OB PROMETNI POVEZAVI, JE BILA V NOVEJŠI ZGODOVINI DOLGA LETA NEKAKŠEN ŽEP NA SKRAJNEM VZHODU AJDOVSKE OBČINE. ŠELE Z ASFALTIRANJEM IN UREDITVIJO CESTE DO KALC JE POSTALA BOLJ ZANIMIVA. DRUŽINA LUŠINA SI PRIZADEVA PRIVABITI V GOSTIŠČE STARA POŠTA TUDI VEČ POPOTNIŠKIH TURISTOV.

ima danes poleg gostišča prostor tudi arheološki muzej trdnjave Ad Pirum. V njem najdemo nekaj replik arheoloških izkopavanj, prikazano rekonstrukcijo trdnjave in objektov v njej. Ostale originalne izkopanine se nahajajo v depojih Narodnega muzeja Slovenije.

V prvi sobi muzeja nas veličastno pričaka Valvasorjeva upodobitev poštne postaje. Še bolj pa nam teknejo njegovi zanimivi zapisi o Hrušici. V drugi sobi muzeja najdemo železen ključ, sveder in nož, ki so povezani z vsakodnevnim življenjem. Kak kilometer stran od trdnjave je bil najden del paradnega oklepa rimskega konjenika. Na delu je ohranjenih 73 bronastih lusk in reliefna upodobitev orla, simbol rimskega boga Jupitra, in podoba Minerve, boginje in zaščitnice vojakov. Predstavljene so tudi železne osti kopja in nekaj kovancev. Če nam to ni dovolj, se lahko mirno sprehodimo po arheološkem parku, preberemo še nekaj zanimivosti o zgodovini trdnjave, se povzpemo na najvišjo točko trdnjavskega obzidja in si z višine ogledamo podobo Ad Piruma. V arheološkem parku lahko vidimo restavrirano trdnjavsko obzidje z ostanki obrambnih stolpov in prečni zid trdnjave.

Največje arheološke raziskave na tem območju so se pričele leta 1971. Raziskave sta opravljali ekipe iz dveh različnih držav. Slovenska ekipa Narodnega muzeja je delovala pod vodstvom ravnatelja Petra Peruja, ekipo Univerze v Münchnu je vodil arheolog Thilo Ulbert. Dela so se leta 1975 prekinila, upamo lahko, da se bodo nekoč nadaljevala. V južnem delu trdnjave (na strani, kjer se nahaja gostišče) je mogoče ugotoviti zaporedje treh gradbenih struktur. Gradbene strukture najstarejše stavbe v južnem delu trdnjave je možno datirati v 2. stoletje. Stavbo, grajeno iz lesene konstrukcije, je v drugi polovici 3. stoletja nadomestila večja kamnita stavba s centralnim ogrevanjem. V neposredni bližini gradbene strukture so našli še fragmente strešne kritine, kose malte in fragmente okenskega stekla. Na osnovi teh najdb je mogoče sklepati, da je

Stara pošta vas vabi

PRIČAKUJEMO VAS V ZELENI OAZI, KJER JE MESTO ZA SREČANJE S PRIJATELJI, MESTO ZA SMEH. KJER BOSTE SREČALI PRIJETNE LJUDI, HRANA VAM BO TEKNILA IN ŠE EN LEP DAN BO...

V GOSTILNI NUDIMO DOMA PRIPRAVLJENE JEDI: NJOKI, ŠTRUKLJI, SLADICE, JOTA, KOSILA, DIVJAČINSKE JEDI, JEDI PO NAROČILU, ŽAR IN TUDI NA VEGETARIJANCE NISMO POZABILI.

NA VOLJO JE:

- RESTAVRACIJA DO 60 OSEB
- NOV, UREJEN, VEČNAMENSKI KLIMATIZIRAN PROSTOR DO 100 OSEB (KRSTI, OBHAJILA, POROKE, BIRME, ABRAHAMI, OBLETNICE, PREDNOVOLETNE ZABAVE, AVTOBUSI)
- MOŽNOST NOČITEV, OGLED ARHEOLOŠKEGA MUZEJA, PEŠ IN KOLESARSKIH POTI
- BREZPLAČEN WIFI IN PARKIRIŠČE

ZA VSA DODATNA VPRAŠANJA, SMO VAM NA VOLJO NA ŠTEVILKI 031 624 390, NA FB STRANI GOSTILNA STARA POŠTA NA HRUŠICI, SPLETNI STRANI [HTTP://WWW.GOSTILNA-STARAPOSTA.COM/](http://WWW.GOSTILNA-STARAPOSTA.COM/) IN NA ŠTEVILKI (05 366 8444 OD 11.00 DALJE).

imela grajena kamnita stavba opečnato kritino, zastekljena okna, ogrevana pa je bila s hipokavstom (pri starih Rimljanih naprava za ogrevanje prostorov s toplim zrakom, op. a.). Najpomembnejši pokazatelji datacije izkopanin so zagotovo numizmatične najdbe, ki jih je bilo na Hrušici najdenih kar 1172.

Na severni strani trdnjave (okoli stanovanjskega objekta Bajčevih) so arheologi našli gradbene strukture petih stavb iz različnih obdobj. Sledove poselitve najdemo tik ob rimski cesti. Po pričevanju redkih drobnih najdb sklepamo, da je bila na tej strani ceste poselitev že konec 1. stoletja. V enem izmed odkritih objektov je bilo najdeno zelo dobro ohranjeno zогlenelo leseno bruno, ki je predstavljalo predelno steno stavbe z več prostori. Najmlajši, slabo razpoznavni objekt, naj bi nastal v drugi polovici 4. stoletja. Leta 1976 so v severnem delu našli cisterno in del peči za žganje apna, ki je služila takratnemu dograjevanju trdnjave in je postavljena v 4. stoletje.

Zgrajena je bila na mestu cisterne.

Večina ostalih izkopanin ima vojaške predispozicije, ki se prvič pojavijo ob koncu 3. oziroma v začetku 4. stoletja. Najdeno je bilo železno in bronasto orodje ter orožje (obrambno, napadalno, strelno, oklep). Na vojaško vsebino sta se nanašala tudi dva najdena oltarja, posvečena vrhovnemu rimskemu bogu Jupitru. Izkopali so velike količine drobcev kuhinjskega in pivskega posodja, amfore, oljenke, steklovine, opreme za konje, vozove in nekaj uvoženega afriškega posodja. Ostanki ognjišč, šotorišč, barak stalne posadke, cisterne, peči, apnenice, med drugim tudi ženske ogrlice, zapestnice, sponke govorijo o živahnem življenju v trdnjavi.

Z arheološkimi izkopavanji so pri vzhodnih vratih v trdnjavo odkrili temelje gotske cerkve sv. Jedrta, zavetnice popotnikov, romarjev. Malo globlje pod njo so se nahajali temelji starejše starokrščanske cerkve, ki je bila lesene konstrukcije, pravokotnega tlorisa. Morda bi jo lahko

datirali v pozno antiko, vendar dokazov za to ni.

Torej ni presenetljivo, da se tu človek vrne v preteklost in izkusi pomembnost tega kraja. Če mu tudi to ni dovolj ali povšeči, pa lahko mirno preide na kulinarčni turizem in uživa v domačih jedeh, pripravljenih v gostilni v stavbi nekdanje poštne postojanke. Zlasti interier in izraziti okusi divjačine nam dajejo občutek rimske preteklosti.

Lara Hvala

LITERATURA IN SLIKOVNO GRADIVO:

- ŠASEL, J., 1988. AD PIRUM. LJUBLJANA, OBZORJA MARIBOR, 26 STR.
- KOS, P., 2015. AD PIRUM (HRUŠICA) IN CLAUSTRA APIUM IULIARUM. LJUBLJANA, 131 STR.

Storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo ter pluženje cest.

LEON AMBROŽIČ s.p.
SANABOR 5, 5271 VIPAVA
GSM: 031 756 771

Gorska tekača in maratonca Petra in Marko Tratnik

Najbolj pomembno je, da znaš poslušati svoje telo

Brat in sestra Marko in Petra Tratnik iz Žagoliča pri Colu sta že vrsto let med najboljšimi gorskimi tekači v Sloveniji, veliko odmevnih rezultatov sta prinesla tudi s svetovnih in evropskih prvenstev. S tekom se ukvarjata ljubiteljsko, saj Petra kot maserka dela tudi pri znanem kineziologu Dušanu Mesesnelu, Marko pa v podjetju za geodetske storitve. Aktiven je seveda tudi na domači kmetiji in v gozdu in je tako rekoč ves čas v stiku z naravo. Za tekaški šport ju je navdušil pokojni stric Silvo, velik športni zanesenjak, po katerem smo na Colu poimenovali gorski tek na Javornik.

Marko, ti si se prvi podal med tekače, Petra ti je sledila pozneje. Kako to, da si se odločil za to garaško disciplino in te ni premamil rokolet, ki je bil na Colu od nekdaj prvi šport?

Saj sem bil najprej rokometaš. Igral sem ga že v osnovni šoli, pozneje sem bil kapetan ekipe v colskem klubu. Bili smo dobra generacija, ampak ko smo prišli na prag članske ekipe, bi se morali voziti na treninge v Ajdovščino ali v Sežano. Ob delu na kmetiji to ni bilo izvedljivo in posvetil sem se teku. Zanj me je navdušil pokojni stric Silvo.

Se spomniš prve tekmovalne preizkušnje?

Ja, to je bil Gradiški gorski tek, na katerega me je peljal Silvo. Imel sem petnajst ali šestnajst let. Tek je bil zelo uveljavljen in zraven so bili tudi reprezentanti v gorskih tekih. Osvojil sem prvo mesto v svoji kategoriji in kmalu zatem me je obiskal Edvin Kosovelj in me povabil, da bi treniral pod njegovim okriljem. Sicer sem obiskoval šolo v Novi Gorici, a vendar so bile okoliščine takšne, da se časovno in relacijsko nekako nismo mogli uskladiti. Vseeno mi je dal na začetku moje tekaške

UTRINEK S SNEMANJA REPORTAŽE ZA TV KOPER.

PRED DOMAČO HIŠO V ŽAGOLIČU, KJER JE NASTAL INTERVJU IN KJER JE TV KOPER POSNELA REPORTAŽO O NJIJU.

poti veliko koristnih nasvetov.

In tek je postal takrat tvoji prvi šport?

Takrat sem začel resneje teči. Mislim pa, da nisem nikoli vlagal v ta šport toliko kot drugi tekači, saj menim, da imam precej naravnih danosti.

Petra, si ti na tekaška tekmovanja sledila Marku, kajne?

Moja prva tekma je bil prvi Bubin tek leta 2004, potem pa sem se začela udeleževati tudi tekov v bližnji okolici. Res je, Marko me je nekako potegnil v ta šport.

Si bila tudi ti najprej rokometašica?

Tudi jaz sem bila nekaj časa rokometašica, saj je bil na Colu to šport, ki smo se ga lotili tako rekoč vsi.

Zakaj ravno tek, ki je tako garaška disciplina?

Vsak šport je po svoje naporen. Res je, da tek po obremenitvah sodi med zahtevnejše športe. Lahko rečem, da ti vzame najmanj časa. Zanj ne potrebuješ veliko tehničnih priprav, na treninge lahko greš praktično kadarkoli in si jih razporediš po svoje.

Si hitro začutila, da bi lahko bila uspešna tekačica?

Nisem razmišljala v tej smeri. Marko je bil že kot mladinec zelo aktiven tekač, jaz pa sprva nisem imela resnejših načrtov in treningov ter sem se veliko časa teku posvečala res le rekreativno. Pozneje, ko sem opazila, da dosegam vedno boljše

Petra Tratnik

Petra je pred lansko sezono enkrat nastopila na evropskem in enkrat na svetovnem prvenstvu. Obakrat v krajši disciplini gorskih tekov: gor-dol. Leta 2015, 2016 in 2017 je na Ljubljanskem maratonu zasedla 2. mesto. Zmagala je na lanskem Maratonu štirih občin v Podbrdu, ki je štel za državno prvenstvo. Bila prva na 50 kilometrski razdalji na Ultra-Trail Vipavska dolina. Lansko leto je bila četrta na svetovnem prvenstvu v gorskem maratonu v italijanski Premani. V letošnji sezoni je bila 3. na državnem prvenstvu v gorskem maratonu na Ultra-Trail Vipavska dolina, 13. na svetovnem prvenstvu v gorskem maratonu na Poljskem in 2. na Ljubljanskem maratonu na najdaljši preizkušnji.

Marko Tratnik

Marko je nastopil na devetih svetovnih prvenstvih v gorskih tekih, pred desetimi leti je bil na Novi Zelandiji 14. med mladinci. Pred dvema letoma je bil na svetovnem prvenstvu v gorskem maratonu v Podbrdu v točkovanju za državno prvenstvo tretji, lansko leto drugi. Prav tako je bil letos v isti disciplini 2. na Ultra-Trail Vipavska dolina. V letih 2016 in 2017 je tam osvojil 1. mesto na 50 kilometrov. Pred dvema letoma je zasedel 3. mesto med Slovenci na Ljubljanskem maratonu.

rezultate, sem se jim posvetila malo bolj organizirano. Ko dosežeš določeno stopnjo pripravljenosti in vidiš, da si v tem uspešen, te nekako povleče v to in hočeš doseči več.

Bi lahko rekli, da se je pri dekletih lažje prebiti v ospredje, ker ni tako ostre konkurence?

Gotovo je lažje, predvsem zato, ker se s tem športom ukvarja manj deklet.

Si se takoj posvetila gorskim tekom, te niso nikoli zamikali stadionski teki?

Nikoli. Ne spomnim se, kdaj sem

nazadnje sploh tekla na stadionu. Čeprav so intervalni teki tisti, ki ti dvignejo tekaško pripravljenost tako v ravninskem kot tudi gorskem teku me ti nikoli niso pritegnili. Gorski teki so bolj pripravna disciplina. Vedno grem na trening od doma: preprosto obujem copate in naredim to, kar si zamislim, poleg tega pa še uživam v naravi.

Marko, ko si dosegel višji nivo, je bilo vendarle potrebno tudi strokovno znanje. Ti je poleg novogoriškega tekaškega trenerja Edvina Kosovelja

pomagal še kdo?

Z Edvinom sva precej sodelovala. Res pa je, da po desetih letih ukvarjanja s tem športom sam najbolj veš, kaj ti najbolj ustreza. Trener ti lahko sestavi trening, ki pa je izvedljiv, če se ukvarjaš samo s tem, če, povedano po domače, prej in potem ves dan počivaš. Jaz pa imam tudi drugo delo in včasih moram trening enostavno prestaviti za kakšen dan, ker sicer telo ne bi vzdržalo vseh naporov.

Kako pa je s prehrano, si na tem področju zelo natančen? Verjetno je

NA LETOŠNJEM LJUBLJANSKEM MARATONU. MARKO JE BIL V VLOGI »PACE MAKERJA« IN PETRO »PRIPELJAL« DO DRUGEGA MESTA MED SLOVENSKIMI MARATONKAMI.

težko oditi na tekmo ali trening, če si prejšnji večer pretiraval s pico in pivom?

S tem se ne ukvarjam. Zgodi se, da za večerjo pojem tudi pico, pa še kaj drugega, in spijem pivo, pa grem vseeno brez težav naslednji dan na tekmo. Ne čutim, da bi imel zaradi tega kakšne težave. Nekajkrat je že naneslo, da sem bil pokonci do dveh, treh zjutraj, nato pa sem odšel na tekmo in bil ravno tako v ospredju.

Bi lahko torej rekli, da imaš pri prehrani največ rezerv?

Morda so tu res še rezerve, ampak ne želim drastično spremeniti svojih življenjskih navad. Verjetno bi moral za boljše rezultate popustiti tudi pri delu, ki mi pobere veliko energije, ampak želim ostati na nivoju zdravega kmečkega življenja. Nenazadnje sem še vedno ljubiteljski tekač.

Čeprav so nagrade vendarle neke

PO ZAKLJUČKU LETOŠNJEGA ULTRA-TRAILA VIPAVSKA DOLINA.

vrste magnet?

Če bi s tem športom ukvarjal samo zaradi nagrad, bi ga že zdavnaj opustil. Res je, da te uspehi potegnejo, ampak se ne vidim v vlogi lovca na nagrade in medalje.

Petra, si med študijem na Fakulteti za šport dobila kakšne smernice, ki ti pomagajo pri teku?

Nekaj osnov seveda dobiš, sicer pa, kot je že Marko poudaril, pomembno je znanje, ki ga dobiš ob nabiranju izkušenj. Najpomembnejše je, da spoznaš svoje telo, da se znaš poslušati. Vsak lahko na določen trening, pa naj bo to količina ali intenzivnost, odreagira drugače. Seveda pa pride marsikdaj prav tudi kakšen nasvet, ki ga izveš od drugih tekačev.

Gresta kdaj skupaj na trening?

Bolj poredko, ker težko uskladiš najine službene obveznosti. Med tednom se bolj malo vidiva, izkoristiva pa kakšno nedeljo, ko odtečeva daljši trening. Poleti greva

PETRA JE NA SVETOVNEM PRVENSTVU V GORSKEM MARATONU V PREMAMI V LOMBARDIJI OSVOJILA ČETRTO MESTO, KAR JE DRUGI NAJBOLJŠI IZID SLOVENSKEGA GORSKEGA MARATONA, MARKO JE BIL 27.

večkrat s kolesom, pozimi s tekaškimi smučmi. Pomembno je, da tek zamenjaš s kakšno drugo aktivnostjo in s tem telo malo razbremežiš.

Kako uspešno si na tekmah dodajala kilometre do svojega prvega maratona?

Stopnjevala sem jih postopoma, saj je sicer precejšnje tveganje poškodb. Najprej sem odtekla kar nekaj polmaratonov, nato pa sem treninge dolžin podaljševala in pred štirimi leti na Ljubljanskem maratonu prvič tekmovala na najdaljši preizkušnji.

Marko, si se tudi ti preizkusil na klasičnih cestnih maratonih?

BELPORT

NOTRANJA VRATA

BELPORT d.o.o.

Col 3/a,
5273 Col

tel: 041 377 561

www.BELPORT.si

NOVO

STEKLENA VRATA, STEKLENE
STENE IN STEKLENA DRSNA
VRATA

RES SANJSKA VRATA
PO VAŠIH ŽELJAH

SKI SERVIS

- popravila poškodovanih smuči in bordov
- obnova drsne obloge
- impregniranje smuči in bordov
- poliranje smuči in bordov
- **NOVO:** brušenje robnikov s **KERAMIKO**
- montaža / premontaža vezi

GSM: 041/ 387- 680

e-mail: Jimmy.skiservis@gmail.com

First Class
WINTERSTEIGER
Ski & Board Tuning

SWIX

HOLMENKOL
LICENSE TO WIN

Seveda, za seboj jih imam nekaj več kot Petra. Sedem sem jih že pretekel: dvakrat v Radencih, petkrat v Ljubljani. V letošnji sezoni sem predvsem v drugem delu precej zmanjšal količino treningov, zato sem spremljal Petro na Ljubljanskem maratonu. Pred dvema letoma sem dosegel osebni rekord in bil z dvema urama in osemintridesetimi minutami tretji na državnem prvenstvu. Moram pa poudariti, da je to čas, ki je dober le za prvenstvo Krajevne skupnosti Col. (smeh) V slovenskem merilu si res tretji, ampak ... Sem pa vseeno vesel tudi najboljšega dosežka s polmaratona – 1:11:14.

Po uvrstitvah si na maratonih uspešna tudi ti, Petra, lansko in letošnje drugo mesto na Ljubljanskem maratonu je vendarle dosežek.

Uvrstitev res ni pravo merilo. Morda tudi zato, ker ni prave konkurence. Gotovo sem uspešnejša v gorskih maratonih. Tudi po doseženih časih in rezultatih. Moji dosežki na cestnih maratonih se ne morejo primerjati niti z letošnjim, še manj

pa z lanskim rezultatom na svetovnem prvenstvu v gorskem maratonu.

In še klasično vprašanje o razliki med polmaratonom in klasičnim maratonom. Je res samo v glavi?

Nekaj moraš narediti tudi v nogah. Pomembno je predvsem, kaj se začne s telesom dogajati po tridesetem kilometru. Včasih je zelo dolgih tudi zadnjih pet. Ja, takrat je zelo pomembno tudi razmišljanje. Če nisi trmast in vztrajen, bi se ob težavah, ki te velikokrat doletijo, marsikdo tja po tridesetem, petintridesetem kilometru ustavil.

Tvoje tovrstne izkušnje, Marko?

Vsak maraton je težak, če greš z namenom, da se boš boril z uro in izboljšal

prejšnji dosežek. Prepričan sem, da lahko vsak teden odtečem maraton, v katerem bom za sedem minut slabši od mojega najboljšega časa, če torej ne grem na progo obremenjen z uro.

Ampak cestni maratoni imajo morda to prednost, da so ravninski, medtem ko gorski ponujajo tudi svojevrsten psihični izziv, ko se moraš po nekem spustu spet povzpeti za nekaj sto, ali celo tisoč metrov.

Tu je v prednosti Petra, ki ima za seboj več dolgih tekov, jaz si ne vzamem dovolj časa zanje in imam po navadi težave s krči. Če se jim uspešno izognem, sem zagotovo med vodilnimi spustaši v Sloveniji, ko pa dodam še dober vzpon, sem konkurenčen vsakemu.

FRIZERSKI SALON

Milka

Milka Črnigoj s.p.
Col 78, 5273 Col

NAJ NOVO LETO IZBRIŠE BRIDKOSTI STAREGA IN NAJ
VAS NAPOLNI Z UPANJEM IN RADOSTJO ...

tel.: 05 366 8379 - gsm:041 337 261 - milka.crnigoj@gmail.com

Po navadi tečeš svoj tempo, ali spremljaš nekoga, ki je boljši?

Vsi se poznamo med seboj, že na štartu vemo, kdo kam sodi. Razdalja je nazadnje tista, ki odloči, saj je marsikdaj zelo odvisno, kako v danem trenutku odreagira telo.

Marko, se pri dopolnjenih tridesetih letih že vidiš pri koncu resne tekmovalne kariere, ali boš še vztrajal?

Ne nameravam še končati, ne vidim pa več kakšnega posebnega smisla, da bi se moral za vsako ceno dokazovati. Mislim, da sem v tem športu dosegel veliko. Z leti se podaljšuje tudi čas, ki ga telo potrebuje za regeneracijo in po dveh službah, tisti redni in doma na kmetiji, se včasih zvečer vprašam, ali je res potrebno, da grem še na kak resen trening. Počasi torej popuščam z intenzivnostjo, kar pa ne pomeni, da sem v tem športu rekel zadnjo besedo.

Petra, tvoja prva disciplina torej ostajajo gorski teki?

Bolj so mi všeč, bolj se najdem v njih. Lanska sezona je bila odlična, pa tudi z letošnjo sem, čeprav se ji nisem tako posvetila, zadovoljna. Morda sem ravno v daljših gorskih tekih odkrila še nekatere rezerve pri sebi. Za prihodnje leto še nimam posebej razdelanih načrtov. Spomladi bom zagotovo odšla na vipavski trail.

Kaj pa je bilo drugače v zadnjih dveh sezonah, da sta bili boljši od prejšnjih?

V dveh letih po prvem maratonu sem več delala na dolžini, kar je zelo pomembno, poleg tega pa sem se nekoliko intenzivneje posvetila gorskim treningom. V lanskem letu sem se prvič preizkusila v daljših gorskih tekih in očitno odkrila tisto, kar mi najbolj odgovarja. Poleg tega pa se ti mora za dober rezultat na tekmii »poklopiti« še marsikaj drugega.

Si sama sestavljaš treninge?

Nimam trenerja in ne morem reči, da si sestavljam treninge vnaprej. Nekako si iz dneva v dan zamislim kaj in koliko bom odtekla. Poslušam svoje telo in naredim tisto, kar mi najbolj ustreza.

Ali na treningih kdaj pretečeta celoten maraton?

Se zgodi, da pretečeva tudi dolžino maratona, a ne gremo na tempo, zgolj na dolžino. Po navadi na daljših treningih pretečemo neke od 30 do 35 kilometrov.

Pa si morda, Marko, pomagaš tudi z elektroniko: z uro, merilcem utripa, imaš s seboj slušalke z glasbo?

Jaz niti ure nikoli ne vzamem s seboj oziroma le takrat, ko načrtujem tempo za maraton.

Kaj pa ti, Petra?

Uro imam na roki, ampak predvsem

zaradi merjenja dolžine. Ko se pripravljam za ravninske teke, je seveda pomembna tudi zaradi tempa. Pri gorskih tekih je skoraj ne rabim, morda zgolj zaradi tega, da imam okviren pregled nad premagano višino. Merilca utripa ne uporabljam, prav tako ne poslušam glasbe. To bi bil zame moteč dejavnik. Tečem zato, ker v tem uživam in ne zato, da bi z nečim, kot je poslušanje glasbe, pozabila na to, kaj počnem.

In še vprašanje o poškodbah. Je potrebno potrkati po lesu?

Res je, morava reči, da še nisva bila poškodovana, kljub temu, da sva pretekla veliko kilometrov.

Spraševal je Sandi Škvarč

PUŠKARSTVO
IN STORITVE
Hubert Pregel
Male polje 12, 5273 Col
tel.: 05 38 88 063, 041 432 514

TROVINA HUBERT
PE AJDOVŠČINA
Goriška c. 23b, 5270 Ajdovščina
tel.: 05 366 20 99

SREČNO 2019

LOVCEM PA DOBER POGLLED !!

Andrej Kobal, profesor trobente in član Ansambla Nanos

Vsak glasbenik mora strmeti k popolnosti, čeprav je nedosegljiva

Morda se spomnite zgodnjih novoletnih proslav v starem prosvetnem domu, na katerih so nastopali mladi fantje iz Višenj. S prevelikimi inštrumenti v rokah, a z iskrico v očeh, ki je vzplamtela v resno ukvarjanje z glasbo. Tudi na tistem odru so nastajali zametki Ansambla Nanos. Eden izmed fantov Andrej Kobal je naredil korak dlje in veselje do glasbe nadgradil z akademsko izobrazbo in postal profesor trobente. Željo po dodatnem znanju je izpolnil še s šolanjem za dirigenta pihalnega orkestra. V intervjuju nam je opisal svoje glasbeno odraščanje.

Nobenega dvoma ni, da ti je bila glasba položena v zibelko. Se spomniš prvih stikov z njo, ste morda najprej igrali doma z očetom in bratom?

Ja, res je. Glavni krivec, da me je glasba tako prevzela že v rani mladosti, je prav moj oče, ki je večkrat v roke prijel harmoniko, jaz pa sem mu z veseljem prisluhnil. Brat Boštjan je začel igrati na klavirsko harmoniko, jaz pa na bas oziroma bariton, ki sem ga privlekel s podstrešja. Prvih tonov sem se naučil kar sam, po posluhu. Ker mi je igranje postalo všeč, sem očeta prosil, da me vpiše v glasbeno šolo v Ajdovščino. In tako se je vse začelo ...

Zakaj ravno trobenta?

Takrat, leta 1988, na glasbeni šoli v Ajdovščini ni bilo oddelka za trobila kot takega in ni bilo možnosti za učenje

baritona. Zato so mi predlagali, naj vzamem sorodno trobilo – trobento, katero me bo v svojem oddelku pihal poučeval profesor Miroslav Paškvan, učitelj klarineta in saksofona, odlični glasbenik ter zdajšnji sodelavec in dober kolega. Ponudbo sem z veseljem sprejel.

Kdaj si začutil, da bi lahko bila glasba tvoj poklic in ne samo hobi?

V bistvu nisem nikoli preveč razmišljal o tem. Enostavno me je glasba prevzela in potegnila vase ter tako postala moj poklic.

Se je bilo po nižji glasbeni šoli težko odločiti za nadaljevanje glasbenega izobraževanja, si se morda odločal tudi o kakšni drugi smeri, da bi glasba ostala zgolj hobi?

Kot sem že povedal, nisem razmišljal o drugih možnostih oziroma o drugem poklicu. Imel samo en cilj, samo eno željo, ki me vodi še danes, in to je ukvarjati se z glasbo. Glasbena poklicna pot se mi je zdela samoumevna.

Si bil tudi po srednji glasbeni šoli

PROSLAVA LETA 1990, ANDREJ PRVIČ S TROBENTO. Z LEVE: HILARIJ, ANDREJ, BOŠTJAN IN DAMIJAN.

NA ODRU NOVOLETNE PROSLAVE LETA 1989. Z LEVE: BOŠTJAN IN ANDREJ KOBAL TER DEJAN BENČINA.

na razpotju ali si bil vseskozi trdno odločen, da greš na akademijo?

Ko si po uspešno opravljenem preizkusu sprejet na srednjo glasbeno šolo, si že odločen postati profesionalni glasbenik. Štiri leta mora dijak srednje glasbene šole vsakodnevno vaditi, da se pripravi za sprejemni izpit za Akademijo. Seveda se nekateri po srednji šoli odločijo tudi za drugo pot. Večina pa si želi nadaljevati šolanje na Akademiji za glasbo ali drugi visoki šoli za glasbeno umetnost. Tudi sam sem bil med njimi.

Kakšno je bilo študentsko življenje v Ljubljani? Si bil piflar, stalno v knjigah ali je bilo tudi dovolj časa za študentske žure?

S PROFESORJEM Z AKADEMIJE TIBORJEM KEREKEŠEM.

Moram priznati, da prva tri leta na akademiji nisem dosti žural, ker ni bilo časa. Uro trobente sem imel dvakrat tedensko pri strogem profesorju, tako da sem res vadil vsakodnevno in to mi je vzelo večino časa. Poleg tega pa je bilo veliko snovi in vaj tudi za ostale glasbene predmete, komorno igro in orkester.

Seveda pa sem si vzela čas tudi za druženje, posebno proti koncu študija in med absolventskim stažem.

Kje si sicer vadil trobento in predvsem kdaj? Ponoči pred izpiti verjetno bolj težko ...

Študentje Akademije za glasbo smo imeli možnost, da smo bivanje v Dijaškem domu

Ivana Cankarja v Ljubljani lahko podaljšali tudi v čas študija. To pa predvsem zato, ker so v tem domu posebne sobe za vadbo inštrumentov, tako imenovane vadnice. Potrebno je bilo zgodaj vstati, si izposoditi ključ in vaja se je lahko začela. Namesto ptičjega petja so nas velikokrat zbudili zvoki kakega zaspanega pozavnista ali violinista ... Lepo je bilo in z veseljem se spominjam tistih časov.

Se je kdaj zalomilo in si bil na tem, da opustiš vse skupaj?

Seveda so bili tudi taki trenutki, predvsem v času šolanja na srednji šoli. Ampak kjer je volja, tam je pot, pravi stari pregovor, tako tudi jaz nisem odnehal.

Si z diplomom v roki razmišljal, da bi nadaljeval šolanje v tujini, te je morda mikal preboj v opero, filharmonijo, v Big band RTV-ja?

O šolanju v tujini nisem razmišljal, ker so na Akademiji za glasbo v Ljubljani učili odlični profesorji trobente: Tibor Kerekeš, Stanko Arnold in Anton Grčar.

Tudi igranje v omenjenih orkestrih me ni preveč zanimalo, ker sem precej zgodaj, že v prvem letniku študija, začel s poučevanjem trobil v Godbeniški šoli v Prvačini, na Glasbeni šoli Vinka Vodopivca v Ajdovščini in na Glasbeni šoli v Ilirski Bistrici, kasneje tudi na Glasbeni šoli Sežana. Delo z otroki mi je bilo všeč.

Kakšen je tvoj uradni naziv?

Akademski glasbenik trobentar in profesor trobente.

ZASEDBA ANSAMBLA NANOS. STOJIJO Z LEVE: BOŠTJAN, MATEJ, DAMIJAN. ČEPIJO: DARKO, BOŠTJAN, TINA IN ANDREJ.

TROBILNO-PIHALNA SEKCIJA ANSAMBLA NANOS: ANDREJ IN BOŠTJAN.

Ti je všeč pedagoško delo? Ali lahko potegneš kakšne vzporednice z obdobjem, ko si bil sam učenec. Je danes pristop profesorjev drugačen?

Pedagoško delo mi je všeč, čeprav je velikokrat tudi naporno. Potrebna je vztrajnost, energija, pa tudi veliko potrpljenja, da učencu posreduješ določeno znanje, ki ga pokaže na raznih razrednih, internih in javnih nastopih, tekmovanjih in ob koncu šolskega leta na izpitih. To pa seveda zahteva vsakodnevno vajo. Večina otrok, ki hodi v glasbeno šolo, tudi štirikrat tedensko, poleg glasbene šole obiskuje tudi druge izven šolske dejavnosti, zato jim primanjkuje časa za inštrument. Zdi se mi, da v času mojega osnovnega glasbenega izobraževanja ni bilo toliko drugih možnosti, vsaj na vasi ne.

Živimo v času hitrih sprememb, tudi pri poučevanju trobil ni nič drugače. Z novimi, bolj kvalitetnimi metodami, posnetki, pripomočki, seminarji vrhunskih glasbenikov, internetom ... je dostop do znanja dosti hitrejši kot pred dvajsetimi leti. Je pa zanimivo, da niso še iznašli trobente, ki bi sama igrala ...

Kar pa se tiče odnosa oziroma pristopa učitelj – učenec pa mislim, da so imeli učitelji v mojem obdobju šolanja na nižji glasbeni šoli več avtoritete. Danes je pristop mehkejši, bolj prijazen.

Povej nam še kaj o mladinskem pihalnem orkestru, ki ga vodiš. Je to poseben izziv?

Vsekakor je to zame drugačen in prijeten izziv. Delo z orkestrom je nekaj posebnega zaradi zvoka, inštrumentov, dela s

30. dec. 2018

ANDREJ: "ZA BOBNE SEDEM, DA SI ODPOČIJEM ŽIVCE". S SKUPINO TNT JE OKTOBRA 2012 NASTOPIJAL NA KONCERTU GENERACIJ.

skupino, skladb. Po nekajletnem vodenju šolskega pihalnega orkestra na Glasbeni šoli Sežana in v Ajdovščini sem začutil potrebo po dodatnem izobraževanju. Opravi sem triletno šolanje za dirigenta pihalnega orkestra pri priznanem nizozemskem dirigentu in pedagogu Janu Cobru ter se izpopolnjeval pri slovenskem dirigentu Miru Sajetu. Pred leti sem na šoli ustanovil mladinski pihalni orkester, v katerem igrajo predvsem učenci višjih letnikov inštrumentov pihal, trobil in tolkal ter učenci, ki so osnovno glasbeno šolanje že zaključili.

Moja velika želja je, da čimprej nastane velik pihalni orkester.

Tvoji prijatelji in sodelavci pravijo, da si pri svojem glasbenem udejstvovanju perfekcionista. Nekateri so mnenja, da si morda celo preveč zahteven pri iskanju popolnosti, saj naj bi razliko med klasično in vrhunsko izvedbo slišali samo glasbeni eksperti. Celotni tvoj oče je ob neki priložnosti dejal: »Naš Andrej misli, da mora vse svoje učence spraviti v filharmonijo ...« Vse skupaj je lahko tudi pohvala tvojemu delu.

(smeh) Do sebe sem bil vedno zahteven, vedno se trudim dati svoj maksimum. In verjetno sem tak tudi pri svojem delu, posebno pri pouku. Tudi pri učencih se trudim, da jih motiviram in vzpodbujam, da dajo vse od sebe. Nekateri so seveda

bolj nadarjeni in marljivi od drugih, zato so tudi rezultati pri njih boljši. Mislim, da bi moral vsak glasbenik strmeti k popolnosti, čeprav je nedosegljiva, oziroma k čim boljšemu delu, vaji in nenazadnje izvedbi, ker je to pot do napredka.

S »kakšnimi ušesi« greste šolani glasbeniki na koncerte kot poslušalci? Iščete napake, razmišljate, kje bi sami naredili kaj drugače, naredili drugačen poudarek ...

Ne hodim in nikoli nisem hodil na koncerte z namenom iskanja napak, ampak ravno obratno. Zanima me glasba kot taka, pa naj bo to rock, jazz, pop ali koncert simfoničnega orkestra ali zbora. Enostavno se trudim uživati in se od dobrih izvedb ter izvajalcev kaj naučiti. Je pa normalno, da ima vsak poslušalec subjektivno, osebno mnenje. Nekateri koncerti ti nekaj dajo, spet drugi te pustijo hladnega ...

Kaj pa, ko si na odru ti in veš, da je v dvorani kakšen glasbeni ekspert, morda celo kakšen nekdanji profesor? Je kdaj kaj zadrege zaradi tega?

Včasih sem se v takih situacijah počutil malo nelagodno, z leti pa je ta občutek splahnel. Tudi glasbeni eksperti in profesorji delajo napake.

Kaj pa glasba, ki jo sam najraje poslušas, katera zvrst ti je najbolj blizu?

Seznam bi bil predolg. Poleg klasične glasbe, s katero se ukvarjam od mladih let, uživam ob poslušanju določenih zvrsti jazz, rocka, popa, pa tudi metal glasba dobi občasno mesto na mojem repertoarju. Zelo mi je všeč zborovska

ZA DIRIGENTSKIM PULTOM MLADINSKEGA PIHALNEGA ORKESTRA AJDOVŠČINA.

ANDREJ JE OPRAVIL TRILETNO ŠOLANJE ZA DIRIGENTA PIHALNEGA ORKESTRA. ŽELJA JE, DA BI NEKOČ DIRIGIRAL VELIKEMU ORKESTRU.

glasba, simfonični in pihalni orkestri, no, pa tudi Avenikovo glasbo zelo cenim. Vsaka zvrst je zame po svoje posebna in zanimiva. Trenutno me najbolj zanima orkestrska glasba. Uživam tudi v odkrivanju novih glasbenih zvrsti.

Še sedeš za bobne? Brez da bi koga užalili ... je bobnanje manj zahtevna glasbena zvrst, saj zahteva le ritem, medtem ko melodija in tonaliteta nista tako pomembni?

Občasno še sedem, ja. Da si odpočijem živce. Bobnanje blagodejno vpliva na stres! Nobeno igranje na katerikoli inštrument ni preprosto, če želiš doseči določeno kvaliteto igranja. Obvladati

ANDREJ JE AKADEMSKI GLASBENIK TROBENTAR IN PROFESOR TROBENTE. V GLASBENI ŠOLI S SVOJIMA UČENCEMA.

inštrument pomeni ogromno vsakodnevnih vaj, ponavljanja skladb v nedogled in tudi bobni oziroma tolkala niso nobena izjema. Kljub temu pa še vedno veljajo bobnarji za ljudi, ki se radi družijo z glasbeniki ... Hec, hec ... da me ne bo kdo preveč resno vzeli!

Še enkrat nazaj v mladost, k tvoji »vzporedni« glasbeni karieri. Kot sva rekla, ima korenine v narodnozabavni glasbi. Spomnimo se začetkov na novoletnih proslavah s prevelikimi inštrumenti. So spomini lepi?

Prvi nastopi v starem prosvetnem domu na novoletnih proslavah, spomini so zelo lepi, seveda.

Ker niste imeli imena, smo vas takrat, po znani risanki, krstili za Biskvitke, kar vam ni bilo všeč. Potem ste postali

Višenjski muzikantje, resna kariera se je začela z Ansablom Nanos. Ste imeli takrat visoke ambicije?

Še prej smo bili Trio Fluci, potem Biskvitki (Boštjan Kobal, Dejan Benčina, Kristjan Polanc in jaz). Pozneje se je zasedba razširila v kvintet s Hilarijem Rovanom na klarinetu in leta 1995 v Ansambel Nanos s pevcema Tino Harle in Darkom Likarjem, kitaristom Damijanom Lampetom in baritonistom Bojanom Planinščkom. Hilarija je zamenjal Boštjan Vendramin. Ambicij nismo imeli, vsaj na začetku ne. Želeli smo samo čim več igrati in uživati. Zaradi želje po prepoznavnosti ansambla pa smo se pozneje začeli udeleževati raznih festivalov, tekmovanj, koncertov, posneli smo zgoščenko. Takrat smo

ŽIVCEV SI NE ODPOČIJE SAMO Z BOBNANJEM, JE TUDI AKTIVEN REKREATIVEC. IGRA NOGOMET, POZIMI TEČE NA SMUČEH, POLETI GRE V HRIBE.

sodelovali tudi s priznanim harmonikarjem Alpskega kvinteta in komponistom g. Jožetom Burnikom, na kar smo zelo ponosni. Seveda so takrat zrasle tudi ambicije.

V narodnozabavni glasbi je vedno več ansamblov, v katerih igrajo akademsko izobraženi glasbeniki. Zagotovo več kot v rock in pop zasedbah. Mar to pomeni, da je moč z manj truda uspeti s popularno glasbo, z nabijanjem na bobne in kitare?

Mislim, da ne. Tudi v popularni glasbi je zadnje čase vse več akademsko izobraženih glasbenikov. Je pa to vsekakor zvrst, pri kateri ni toliko pomembno, da si profesionallec. Z ljubeznijo do glasbe, talentom, trudom, vztrajnostjo, predvsem pa s predanostjo se da v tej zvrsti doseči kvaliteten nivo. Pri nekaterih drugih zvrsteh to ni dovolj.

Mnogi se sprašujejo, v kakšni fazi je pravzaprav Ansambel Nanos. Ob poplavi zasedb frajtonarca – kitara – bariton se zdi, da je precej prostora za kvintete, kakršen je Nanos. Sploh na našem koncu.

Ansambel Nanos je trenutno v fazi »ponovnega prebujanja«. Po parih letih mirovanja smo pred kratkim začeli z vajami, učenjem novih skladb in pisanjem avtorske glasbe.

Kdaj boš ti spet prijel trobento v roke?

Upam, da čimprej. Delam na tem! Vsak dan jo imam v naročju ...

Prihodnje leto bomo obeležili 30-letnico prve Colske nedelje. Prvi nastopajoči je bil Ansambel bratov Benčina. Glede na sestavo, korenine in okolje, od koder prihaja, velja Nanos za nekakšnega naslednika Benčincev. Ste za to, da kot domači ansambel obeležite ta jubilej z nastopom?

V teh letih je na Colu in okolici delovalo veliko kvalitetnih skupin in ansamblov, zato se mi zdi vsekakor dobra ideja, da za 30-letnico igra ali nastopa katera od teh glasbenih skupin oziroma ansamblov. Če bo to Ansambel Nanos, super!

Kje se vidiš čez dvajset let, ko boš na pragu upokojitve, imaš še kakšne skrite glasbene želje ali načrte?

Še ne vem ... To je kar dolgo obdobje. A po moje v glasbi!

Spraševal je Sandi Škvarč

**Srečno
2019**

*Naj novega vam leta zarja,
prinese dneve brez viharja,
Izpolni dobre vam želje!*

(F. Levstik)

Bar 10

Kodelja Damijana s.p.
Col 78, 5273 Col
Tel.: 031-33 55 18

Bar10

**PUSTITE SE PRESENETITI
IN PRESENETITE
SVOJE GOSTE!**

**Naročite pogostitev
na vaši lokaciji,
po vaših željah
kar TUKAJ**

T 05 33 31 770, M 041 633 227

MLINOTEST

• PECIVO •
NOVA GORICA

VABLJENI V KAVARNO IN RESTAVRACIJO PECIVO, Delpinova ulica 16, Nova gorica

Nostalgichen utrinek

Kdo bo pa krave pasel?

Ko sem za letošnji *Colski časnik* pripravljaj prispevek o prvi svetovni vojni, sem med brskanjem po fotografskem arhivu naletel tudi na datoteko »Tone Malnarjev«. Kar malo sem se zdrnil, kako čas beži, saj bo v trenutku branja tega članka minilo že več kot leto, odkar nas je Tone zapustil. Za tiste, ki so ga bolj slabo poznali je deloval precej zadržano in nedostopno; posebnež, kar je nenazadnje tudi bil.

A če si pridobil njegovo zaupanje, je pred tabo stal povsem drug človek. Odprt, zgovoren, vedno pripravljen, da pogovor obrne na hecno stran. In velik ljubitelj domače glasbe. Znal je igrati na cerkvene orgle (kar je potrdil župnik Niko Štrancar, ki je svojčas služboval v Podkrajju), harmonij, harmoniko, doma izdelane citre ... Pa tudi harmonij, ki ga ima gospod Niko še sedaj, je Tone popolnoma na novo »preoblekel«.

Z bratom Ivanom (umrl je leta 2008) sta mi posredovala ogromno podatkov, ki sem jih nato uporabil v mnogih *Colskih časnikih*, zborniku o Colu med prvo svetovno vojno, v knjigi o Jošku Mažarju ... Marsikateri prispevek bi bil precej siromašnejši brez njunih zgodb.

Spomnim se, s kako otožnim glasom je govoril o kanjedolskem učitelju Pahorju, ki ga je kmalu po koncu druge svetovne vojne hotel poslati na glasbeno šolo v Ljubljano, a je oče prizadevanje učitelja odločno končal z vprašanjem: »Kdo bo pa krave pasel?«

Ko tako brskam po fotografijah, v spominu vidim Toneta ob grobu Joška Mažarja v Idriji, pa pri Kovaču na Vodicah, ko je Jože Kovačev začel delati prve citre; s kakšnim

JOŽE PUC – KOVAČEV Z VODIC JE PO PRIPOVEDOVANJU TONETA IZDELAL TROJE CITER. KO SEM JIH PRVIČ VIDEL, SEM KAR OSTRMEL NAD KVALITETO NJIHOVE IZDELAVE. VČASIH JE ZA »SVOJO DUŠO« IGRAL TUDI HARMONIKO, A TONETU TO NI BILO NAJBOLJ VŠEČ. »PRAV NIČ POSLUHA NIMA,« JE DEJAL, KO SVA SE VRAČALA K MALNARSKIM. (VIR: ARHIV L. TROŠT)

TONE OB ŠTEDILNIKU V MALNARSKI KUHINJI. KO JE TAKO NAVIHANO POGLEDAL IZPOD ČELA, SI LAHKO RAČUNAL, DA BO RAZDRIL KAKŠNO »ŽALTAVO«. TA IZRAZ IZ MARTINA KRPA NA JE POGOSTO UPORABIL V RAZGOVORU Z MANO. TAKO KOT BRAT IVAN JE ZNAL TUDI ON MARSIKAJ MODREGA IN PAMETNEGA POVEDATI. (VIR: ARHIV L. TROŠT)

Tone na prireditvi v šolski telovadnici. OŠ Col je predstavljala tematsko številko *Javorovega lista* »Ko zvoki in toni zazvenijo kot napev ...«. Tone je bil vabljen kot posebni gost. Takrat sem ga poskušal pregovoriti, da bi tudi on zaigral na citre, a mi na žalost ni uspelo. Našel je tisoč in en izgovor, tako, kot je Tone znal. Prepričeval sem ga, da mu bo kasneje žal, a se ni pustil pregovoriti. A le malo kasneje, ko sem ga peljal domov, je nekje pod Fratarsko rajdo rekel: »Ma škoda, da tudi jaz nisem kaj 'zafrajtonal'. Misliš, da bi bilo lepo?« Tone je na prireditvi dobil tudi šopek. Ko sva se peljala proti Vodicam, me je vprašal: »Kaj naj sedaj naredim s temi rožami?« »Ja, Tone,« sem mu odgovoril, »najboljše bo, če jih daš kakšni 'ofrti mamci'.« Nalašč sem uporabil njegov priljubljen izraz. Na ves glas se je zasmejal in čez čas bolj potihoma pripomnil: »O, ja, saj bi bilo fajn, če bi kakšno imel.« Ja, Tone je imel poseben, precej samosvoj odnos z ženskami.

(Vir: Arhiv L. Trošt)

veseljem mi jih je pokazal in na njih zaigral narodno Tam dol na ravnem polju, kako sva šla k Zorici za Križno Goro po sir. Pa nestrpnost in pričakovanje njega in Ivana, ko sem prvič prinesel prenosni računalnik, »kino«, sta rekla onadva, k Malnarjevim in smo si pogledali vse fotografije, ki sta mi jih posodila.

Najbolj presenečenega pa sem ga videl takrat, ko je pred hišo ugledal Tomaža Plahutnika. To je posebna zgodba, podrobno opisana v glasilu OŠ Col *Javorov list* »Ko zvoki in toni zazvenijo kot napev ...«. Tone je o tem srečanju govoril še več let kasneje. »Se spomniš, kako smo 'frajtonali' s Tomažem? Ja, je bilo lepo!«

Lucijan Trošt

Tone in Tomaž Plahutnik pred Malnarsko hišo na Vodicah. Zgodba o tem srečanju je bila leta 2011 objavljena v tematski številki *Javorovega lista* »Ko zvoki in toni zazvenijo kot napev ...«.

... Zgodba s Tonetom in citrami pa se tu še ne konča povsem. O Tonetovih citrah je slišal operni pevec Marko Kobal in prek njega tudi njegov prijatelj, priznani slovenski citrar, Tomaž Plahutnik. Poleg citranja se Tomaž ukvarja tudi z zbiranjem ljudskega gradiva o starih citrah in citrarjih, zato so ga citre Toneta Malnarskega zelo zanimala. Iskali smo možnost, kako bi se srečali in priložnost se je ponudila poleti 2010, ko se je sestala številna Suhovrška rodbina. Pod šotorom v Suhem Vrhu je z Markom tekla beseda o tem in onem in naenkrat je padla ideja: »Gremo do Toneta Malnarskega!« Čeprav malo na tesno s časom, je bil za to tudi Tomaž. Toneta sem dobil za »špargetom« v kuhinji in v začetku kar ni hotel pred hišo. Ko pa je le stopil ven, ni mogel verjeti svojim očem. Tomaža in Marka je, tako kot večino izvajalcev slovenske narodne glasbe, namreč dobro poznal. Televizija pač dela svoje. Seveda je šel takoj po citre in ko se je malo »vživel«, je začel nanje tudi igrati. Po svoje citre je stopil tudi Tomaž in kmalu sta družno zaigrala nekaj pesmi. Pri nekaterih je s svojim glasom »poprijel« tudi Marko, ki je sicer s fotografskim aparatom pridno dokumentiral dogodek. Žal pa nihče ni imel kamere, da bi edinstveno dogajanje posneli. Kar naj bi bil bežen obisk, se je sprevrglo v več kot dvourno srečanje. Tako veselega Toneta že dolgo nisem videl ...

(Vir: Foto M. Kobal, arhiv L. Trošt)

GRADBENA IN GOZDARSKA MEHANIZACIJA
SILVESTER KOBAL S.P.

Malo Polje 26A | 5273 Col
+386 (0)41/414-603

Utrinek iz zgodovine kraja: kuharski tečaj leta 1950

Rižota za funkcionarje

Pred slabim letom sem bil spet na Malem Polju. Pri gospe Nevenki Pregelj – Maticevi. Pogovarjala sva se o tem in onem, največ pa o bombardiranju Cola spomladi leta 1945. Med enim od premorov je gospa Nevenka rekla: »Čakaj, ti bom nekaj pokazala. Tebe bo to zagotovo zanimalo.« Pokazala mi je pričujočo fotografijo, na njej so udeleženske kuharskega tečaja na Colu leta 1950.

Gospa Nevenka je povedala, kako je vse skupaj potekalo: »Kuharsko-gospodinjski tečaj je bil februarja 1950. Najprej je bil en manjši tečaj na šoli, a je bil bolj tako, udeležilo se ga je malo deklet. Ta tečaj, o katerem govorim, pa je bil veliko bolj organiziran, to se vidi že po številu udeleženk. Vodila ga je učiteljica Vera (priimka se gospa Nevenka ni spomnila, op. a.), potekal pa je v Makselnovi hiši. Lastnica Barbka Makselnova je dovolila, da je tečaj potekal pri njej. Imela je veliko,

lepo urejeno kuhinjo. Potekal je v dveh terminih, dopoldne in popoldne, ker bi bila kuhinja drugače premajhna.«

Gospa Nevenka se spominja, da so kot zaključno jed pripravili rižoto, na pojedino pa so povabili vse tedanje funkcionarje občine Col. »Vse izdelke (torte, potice, rolade ...) smo ob koncu prikazale na prodajni razstavi. Vse stvari smo tako hitro prodale, da je Polde Koren – Lokvarski ostal brez vsega. Bil je precej užaljen, zato sva mu s Silvo Šribarsko naslednji dan

spekli posebno torto, na katero je učiteljica Vera narisala violinski ključ. Fotografija vseh tečajnic je nastala v zadruženem domu, v spodnjem prostoru današnjega vrtca. Tam je bila tudi razstava.« Gospa Nevenka se še spominja, da jih je pri zaključnem delu opazovala neka gospa, ki je nadzirala delo učiteljice Vere. Gospa Nevenka predvideva, da je učiteljica Vera verjetno opravljala kakšen zaključni izpit.

Lucijan Trošt

ZADNJA VRSTA OD LEVE: MILKA ČESNIK – MRKCOVA IZ OREŠJA, POROČENA V PODKRAJ, DRUGO V VRSTI JE NEZNANO DEKLE (VERJETNO) IZ PODKRAJA, REZKA BIZJAK – MEŽNARJEVA, POROČENA V VRHPOLJE (POKOJNA), ENA OD JURČKOVIH DEKLET IZ BELE (NEZNANA), IVANKA BAJC – POLIŠKA, MARA PREGELJ – JURČKOVA IZ ŽAGOLIČA
SREDNJA VRSTA OD LEVE: GUŠTA PREGELJ IZ PODKRAJA, IVANKA MIKŽEVA IZ ŽAGOLIČA, MARIJA ŠTEFANČIČ – ŠRIBARSKA S COLA, FRANCKA CERGOLOVA IZ VIŠENJ, ANČKA BAJC – POLIŠKA, SILVA ŠTEFANČIČ – ŠRIBARSKA, NEVENKA TRATNIK, POROČENA PREGELJ NA MALO POLJE K MATICEVIM
SEDIJO OD LEVE: SLAVKA BAJC – POLIŠKA, DARINKA ČESNIK, POROČENA KODELJA, BIVŠA LASTNICA GOSTILNE PRI VODNJAKU, UČITELJICA VERA SAMEC, DOMA (VERJETNO) IZ GABRJI, ZINKA BAJC – TEKELNOVA IZ OREŠJA, IVANKA CERGOLOVA IZ VIŠENJ, SLAVKA KOREN – KORENOVA, POROČENA V VIŠNJE.
FOTO: ARHIV NEVENKA PREGELJ – MATICEVA

Vrtec je pomembno gibalno razvoja kraja Ježki in medvedki se imajo lepo

Z vrtcem na Colu sem povezan že od samega začetka pred približno 25 leti. Takrat petnajstleten mulc sem pomagal brusiti parket, mama ga je lakirala. Takrat so bili drugačni časi in treba je poudariti, da so prostor za vrtec v zadružnem domu uredili krajanje Cola sami. Po tolikih letih pa so seveda ti prostori postali nujno potrebni temeljite prenove.

Pojavila se je ideja, da bi pozidali prostor pod osnovno šolo, ki je tik ob cesti, in vanj preselili vrtec. Ob utemeljenih pomislekih številnih staršev, vzgojiteljic in tudi ravnatelja šole sem se začel bolj aktivno ukvarjati s tem, da bi našli ustrežnejšo rešitev.

Takoj po izvolitvi v občinski svet jeseni leta 2014 sem začel s prizadevanji, da bi na Colu dobili dva oddelka vrtca. Potrebo po tem sem utemeljil z zbranimi podpisi številnih staršev, ki bi želeli vpisati otroke v vrtec prav na Col. Čeprav zadružni dom

ni najbolj idealna lokacija za vrtec, je bila edina realno uresničljiva.

Sledili so meseci pogajanj in dogovarjanj z vodstvom vrtca, občino in društvu, ki so takrat uporabljala prostore zadružnega doma. Na posvetu predstavnikov krajevne skupnosti in vseh društev smo se strinjali, da je obnova in širitev vrtca prioriteta. Tako sta se društvu Duri in Gozd odpovedali uporabi prostorov zadružnega doma v

korist vrtca.

Poleti 2015 je bil kot projektant izbrano podjetje Risba. Narejen je bil načrt za prostore vrtca, ki morajo seveda ustrezati vsem zakonskim predpisom in standardom. Obsega približno 200 kvadratnih metrov v dveh etažah.

Spomladi 2016 smo starši pomagali pri selitvi vrtca v začasne prostore osnovne šole. Tako se je lahko začela obnova. Dela je izvajalo podjetje Zidgrad. Narejene so bile nove betonske plošče, nove instalacije, popolnoma prenovljena notranjost. Zgrajen je bil nadstrešek in povečane so bile zunanje igralne površine. V delovno skupino prenove vrtca sem bil vključen tudi sam. Dobivali smo se enkrat tedensko in spremljali potek gradnje. Dela so bila zaključena do konca avgusta.

Tako so lahko otroci 1. septembra 2016 veselo zakorakali v prenovljen vrtec. Slovesno odprtje vrtca pa je bilo 29. septembra 2016.

Prenovljeni prostori vrtca so svetli, lepo urejeni, pozimi primerno ogrevani in poleti hlajeni, tako, kot si naši otroci tudi zaslužijo. V pritličju je skupina »ježkov«, v kateri so mlajši otroci, v nadstropju pa skupina »medvedkov«, v kateri so starejši otroci.

Število vpisanih otrok je že prvo leto

(2016/17) preseglo pričakovanja vodstva vrtca, saj sta bili obe skupini že na začetku polni. V oddelku 1–3 let je bilo 11 otrok, v oddelku 3–6 let pa 21 otrok, skupaj 32.

Da bi lahko sprejeli več otrok, so v tem šolskem letu (2018/19) oblikovali oddelek mlajših otrok starih od 2 do 5 let, kjer jih je 17. V oddelku 3–6 let pa ostaja 21 otrok, ker je to po predpisih maksimalno število.

Prav vsi smo lahko upravičeno veseli in ponosni na to lepo pridobitev našega kraja, ki bo služila mnogim generacijam naših otrok.

Janez Tratnik

SREČNO IN ZDRAVO V 2019!

ZIDARSTVO

Židanik Viljem s.p.

Sanabor 7, 5271 VIPAVA

GSM: 041 502 999

Gostilna Tratnik

Vabimo vas v našo gostilno,
kjer vas bomo pogostili s
tradicionalnimi kračami in bogračem
ter razširjeno ponudbo drugih specialitet...

Delovni čas:
torek - četrtek 10h - 22h
petek - sobota 10h - 24h
nedelja 10h - 22h
ponedeljek - zaprto

Col 17, 5273 Col, tel.: 05 996 79 99
www.gostilnatratnik.si

AVTO SERVIS in VULKANIZERSTVO

BOJAN PUC s.p.
COL 106
TEL: 041 933 620

In memoriam: Ivan Pregelj, nekdanji predsednik KS Col

Kljub očitkom se je krajevna skupnost dobro razvijala

Torek, 7. avgusta, je boleče zarezal v zavest krajanov: v hudi prometni nesreči blizu Ptuja sta življenje izgubila Danica Mikuž iz Višenj in Ivan Pregelj s Cola. Ivan oziroma Ivo Brjaški, kot smo ga vsi poznali, je bil ena od gonilnih sil naše krajevne skupnosti v ne najbolj prijaznih sedemdesetih letih prejšnjega stoletja.

Takrat, ko se je marsikatera ideja zaustavila na polju političnega preštevanja, je odigral izjemno pomembno vlogo pri elektrifikaciji Križne Gore, prihodu Alpine, gradnji vodovoda in ustanovitvi gasilskega društva. Da bi bili tudi pri nas deležni nekaterih življenjskih dobrin, ki so občanom v Dolini položene v zibelko, je pogosto hodil po robu med idejami in možnostmi. Prižgal je marsikatero iskro in gradil prihodnost kraja.

Daljši pogovor z njim sem opravil lani spomladi, ko je nastajala knjiga ob 40-letnici Gasilskega društva Col. Naj ne bo narobe, da nekaj njegovih odgovorov ohranimo tudi na straneh Colskega časnika. Za neizbrisen spomin in tudi za opomin, da je vedno vredno poiskati pravo rešitev, kot je Ivo večkrat poudaril.

Kakšni so osebni spomini na ustanovni občni zbor Gasilskega društva Col? Kdo je dal idejo, da ga popestrite s prikazom gasilskih veščin?

Idejo so dali v Ajdovščini. Tako, kot je na kakšnih drugih prireditvah navada, da se jih popestri s kulturnim programom, je pri ustanavljanju gasilskih društev primeren prikaz katere od vaj in spretnosti. Colčani so bili navdušeni nad videnim, saj se je prvič zgodilo, da je sredi vasi potekala prava gasilska vaja.

So bili takrat vsi akterji za to, da se organizira društvo ali je imel kdo tudi pomisleke?

Mislím, da ni bilo nikogar, ki bi menil, da Col ne potrebuje gasilskega društva. Vsi so

bili za to: tako domačini kot tudi odgovorni v Ajdovščini. Vsi so si bili enotni, da je to odlična poteza. O tem smo se prepričali tudi pozneje pri gradnji gasilskega doma, saj so ves les zanj darovali domačini.

Ampak takrat so bila tudi obdobja, ko ni šlo povsod vse tako gladko, saj so krogi iz Ajdovščine, ki so imeli v rokah moč odločanja, včasih Col celo načrtno zavirali zaradi domnevne preteklosti.

V času, ko smo bili aktivni okrog ustanovitve društva in gradnje doma to ni bilo več tako aktualno. Prej pa smo pogosto slišali številne pikre pripombe, češ da smo bela garda, sovražniki naroda in da Colu ne bodo pomagali. Tudi osebno sem bil velikokrat deležen tovrstnih očitkov, ko so zaustavljali naše načrte. Ampak krajevna skupnost se je vseeno uspešno razvijala in prav zaradi tega so nas kmalu postavljali celo za zgled drugim, govornice, s katerimi so nas žigosali, pa so počasi potihnile.

So nagajali predvsem pri napeljavi elektrike na Križno Goro?

Ko so se pri meni oglasili Križnogorci, sem njihovo željo, da bi končno dobili elektriko, luč, kot so ji takrat rekli, prenesel na takratni občinski oddelek za gospodarstvo. Bilo je precej besed v smislu, da je to prevelik projekt, ki je neizvedljiv in tudi nepotreben za tako malo

hiš. Vodja oddelka je nazadnje ugotovil, da bi bilo ceneje, če bi vsaka hiša imela generator in pri tem je takrat tudi ostalo, saj je nastopil čas dopustov. In prav to je bilo nazadnje odločilnega pomena, da je stekla neke vrste gverilska akcija. V pisarnah oddelka za gospodarstvo je bilo namreč tudi nekaj uslužbencev, ki so držali z menoj in navijali za to, da bi elektriko vendarle pripeljali tudi na Križno Goro. Predlagali so, da se povežemo z načelnikom oddelka iz Idrije, ki je bil ob

IVO Z MAMO ANTONIJO, KI SO JO VSI KLICALI TETA NUNCA, IN S SETRO MARIJO.

odsotnosti ajdovskega pooblaščen za nujne primere, poleg tega pa je bilo nekaj hiš na širšem območju Križne Gore v idrijski občini. In res smo se dobili v gostilni Pri Kampcu, kjer so bili na sestanku tudi vsi Križnogorci in hitro smo se dogovorili vse potrebno. Drogove smo naročili na Dolenjskem, domačini so kopali luknje zanje, načrte za traso smo nazadnje dobili v Ajdovščini, kjer so se očitno pripravljali na ta projekt, a ni bilo prave politične volje zanj. Ko je bila elektrifikacija končana, je bilo na Križni Gori veliko slavlje, domačini pa so se mi za izpeljano akcijo zahvalili z majhnim darilom.

Kako pa se je odzval načelnik ajdovskega oddelka, ko je prišel z dopusta?

Ne vem, pa tudi spraševal ga nisem. Zame je bilo pomembno le to, da je bila na Križni Gori elektrika.

Se je dogajalo kaj podobnega tudi pri prvih idejah, da se na Colu uredi obrat žirovske Alpine, ki je nazadnje zaživel spomladi leta 1972?

Za prve korake, ki so peljali proti colskemu obratu Alpine, je bila zaslužna Antonija Škvarč. Takrat je bila zaposlena na občini in izvedela je, da namerava Alpina nekje na primorskem odpreti obrat in išče primerne prostore. Poklicala me je, ali je kaj možnosti, da bi jih povabili na Col. Takoj sem šel v akcijo in na sestanku smo se dogovorili, da bi lahko v ta namen preuredili prosvetni dom. Izvedeli smo, da so zelo zainteresirani tudi v Podnanosu in eden od argumentov v naš prid je bil, da smo bližje Žirem in tudi s tem smo odgovorne v Alpini prepričali, da je Col

primernejša lokacija kot pa katera od vasi v Dolini. A se je nazadnje ustavilo v Ajdovščini, kjer nad našo idejo niso bili navdušeni. Takratni predsednik občine ji je nasprotoval z mnenjem, da na Colu sploh ni dovolj delovne sile za takšen obrat. Takoj smo se odločili za novo akcijo, s katero smo želeli dokazati, da imamo dovolj ljudi. Neko nedeljo smo po mašah pred cerkvami v Podkrajju, na Otlici in na Colu zbrali okrog sedemdeset podpisov zainteresiranih za službo. Takrat sem bil tudi občinski odbornik in ko sem na naslednji seji predstavil naše rezultate, so šli vsi proti meni, češ da so podatki na zavodu za zaposlovanje drugačni in da je iz njih razvidno, da na Gori ni nezaposlenih in čudili so se, kako smo lahko zbrali toliko podpisov. Jasno, zaposlitev v domačem kraju je zanimala predvsem dekleta in žene, ki so se sicer vozile na delo v Ajdovščino in zato je bil posebej oster predvsem takratni direktor Tekstine Grozdan Šinigoj, ki mi je očital, da mu bomo vzeli najboljše delavke. Takrat so očitno v Ajdovščini nenadoma ugotovili, da so Gorjani dobri delavci, prej očitno tega niso hoteli vedeti ...

Ampak to je bila verjetno šele prva težava na poti proti odprtju obrata?

Velika je bila tudi z zagotovitvijo prostora. Na Colu smo sicer imeli za to primeren prosvetni dom, ki pa je bil takrat v upravljanju šole, saj ga krajevna skupnost zaradi prevelikih stroškov ni mogla vzdrževati. Začela so se zelo trda pogajanja z učitelji, ki so bili proti temu, da bi ga namenili tovarni. Očitali so nam, da nam ni mar za kulturo, da nam šola ni pomembna in da nas zanima samo delo.

IVO PRED SVOJO HIŠO. POGLED NA DEL VASI, KO STRANSKE CESTE ŠE NISO BILE ASFALTIRANE.

Na naši strani je bila le Ivanka Pregelj z Malega Polja, zaradi česar je takrat pretrpela marsikatero žalitev.

Ker smo vztrajali, da je prihod Alpine pomemben za delovna mesta in s tem za razvoj kraja, so nazadnje pristali. Spomnim se odločilnega sestanka na šoli, s katerega sem nato stekel v združni dom, kjer je bil zbor krajanov. Od navdušenja, da mi je uspelo prepričati učitelje, sem ostal brez glasu in nekoga sem prosil, da ljudem sporoči veselo novico. Takoj se je razleglo veselje, vsi so zaploskali.

Pa so učitelji glasovali o tem, ali naj vam dajo prosvetni dom, v katerem je bil tudi edini kolikor toliko primeren prostor za telovadbo?

KRAJANI SO TIK PRED ODPRTJEM OBRATA ŽIROVSKE ALPINE, APRILA LETA 1972, UREJALI OKOLICO PROSVETNEGA DOMA, KI SO GA SICER LETO DNI PRED TEM TEMELJITO PRENOVILI IN UREDILI ZA PRIREDITVE. PO DELOVNI AKCIJI ŠE SPOMINŠKA FOTOGRAFIJA. Z LEVE: LENART IN FRANC ŠKVARČ – GERLEVIČEVA, NA TRAKTORJU FRANC KOBAL – KRŠTOFOV, FRANC ŠTEFANČIČ – MATJACEV, LOJZE PREGELJ – MATICEV, IVAN TROŠT – TROŠTOV Z OREŠJA, JOŽE BENČINA – MEDETOV, JERNEJ BAJC – NETO BOLKOV, IVAN TROŠT – HIŠNIK, SPODAJ STANKO TROŠT – SKOKARSKI, SPODAJ ČEPIJO OKOLIŠKI OTROCI.

Niti ni šlo za glasovanje, bolj za to, da so se strinjali s tem, da se enostavno ne morejo upreti tako gorečim željam Colčanov, da bi imeli tovarno spet doma.

Ko je bila deset let pozneje zgrajena nova stavba, so te menda pozabili povabiti na svečano odprtje.

Mirne duše lahko rečem, da brez Antonije Škvarč in mene Alpina zagotovo ne bi prišla na Col. Res so pozabili name, me je pa pozneje vodstvo tovarne povabilo v Žiri, ogledal sem si tovarno in dobil tudi priznanje, tako da so napako popravili.

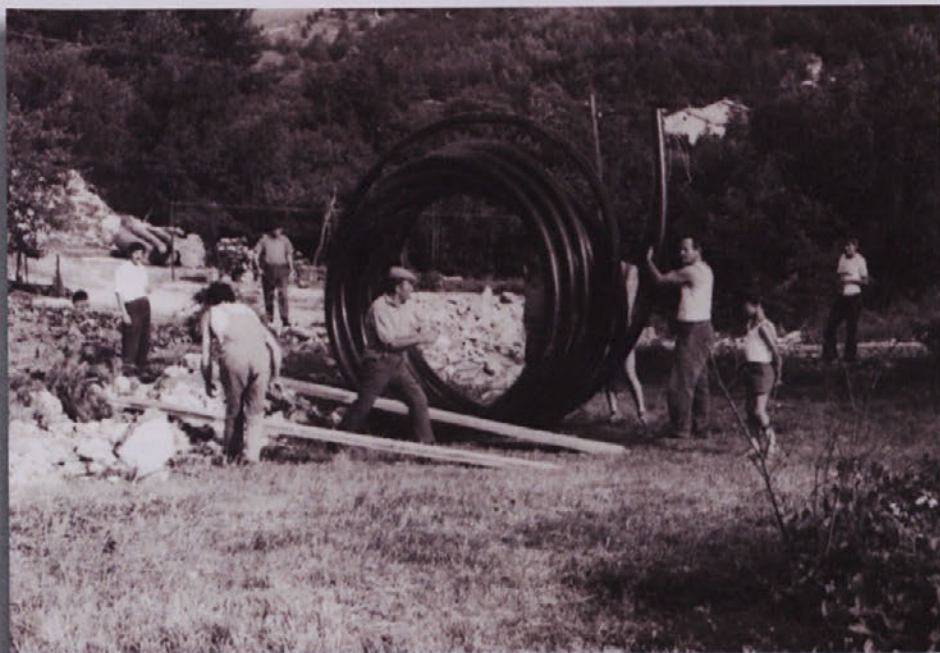
Eden od krajevnih projektov, ki

je nekako peljal proti ustanovitvi gasilskega društva, je bila tudi gradnja prvega vodovoda v zgodnjih sedemdesetih letih. Prav je, da se ustaviva tudi tu.

Ideja, da bi gradili vodovod, je bila prisotna že prej, je pa bila velika težava, kako

ČETRTEK, 27. APRILA 1972, JE BIL VELIK DAN, SAJ JE VAS SPET DOBILA INDUSTRIJSKI OBRAT, V KATEREM SE JE NAJPRED ZAPOSLOILO 30 DELAVK. DEŽURNI KRONIST V TISTEM OBDOBJU IVAN RUŠT JE NA OTVORITVENI DAN NAREDIL TUDI TA ZGODOVINSKI POSNETEK KRAJA, KI IMA DANES POVSEM SPREMENJENO PODOBO. POD ŠOLSKO STAVBO JE BILO IGRIŠČE IZ LEŠA S KOŠEM, PRITRJENIM NA DEBLO HRUŠKE. ASFALTNO IGRIŠČE JE BILO ZGRAJENO PET LET POZNEJE.

VODOVOD SO GRADILI Z ALKATEN CEVMI, KI SO JIH TAKRAT PRIPOROČALI STROKOVNJAKI.

prepričati ljudi, da na Colu potrebujemo tekočo vodo. Vsi so imeli namreč pri hiši vodnjake in so bili mnenja, da je tovrsten projekt nepotreben. Takrat so me precej obravnavali v družbah za šanki in mi očitali, da se podajam v nepotrebne stroške, saj da imajo vodo vsi in da so bolj potrebni kakšni drugi projekti, kot so asfalt in boljše ceste. Ljudje so prihajali celo k meni domov in mi grozili. Nekdo, ki tudi pozneje ni hotel vzeti priključka, mi je očital, da dobro pozna studenec v Orešju, kjer smo nameravali urediti zajetje, saj da je tam zidaril in videl, da priteče le za en klobuk vode na minuto. Povedal mi je še, da bo popravil domač vodnjak in precej bolj smiselno zapravil denar kot mi. Nazadnje me je celo prijavil na občino,

češ da se enostransko in mimo volje ljudi odločam za nesmiselni projekt in moral sem na zagovor.

Smo pa poskrbeli za strokovna mnenja in pregledali lokacije. Na občinskem oddelku za gospodarstvo v Ajdovščini so nam svetovali, da se povežemo z idrijskim rudnikom, ki je takrat iskal nove žile rude tudi na našem področju. Z elektronsko sondo so ugotovili, da je na Malem Polju kmalu pod površjem precej vode. Ampak strokovnjak za vodna zajetja iz Ljubljane nas je hitro postavil na realna tla, ko nam je rekel, da smo očitno preveč zeleni za takšne projekte; z morebitno vrtino bi namreč prebili nepropustno plast, voda bi odtekla v globine in s tem je ne bi bilo niti na Colu in tudi ne v zajetju Podroteja pri Idriji, kamor naj bi se stekala podtalnica prav s tega območja. Idejo smo zato opustili, je pa bilo v načrtu, da bi vodo z Malega Polja speljali v Križno goro, od koder bi potem z njo oskrbovali tako Col kot tudi Črni Vrh. Nazadnje smo projekt izpeljali tako, kot je bilo prvotno zastavljeno.

Ampak takratna tehnologija s plastičnimi cevmi se je kmalu izkazala za neprimerno na kraškem terenu.

Takrat smo se odločali med salonitnimi cevmi, ki so se precej uporabljale za gradnje vodovodov, ali pa za alkaten cevi. Odločili smo se za slednje, saj bi za salonitne cevi potrebovali bolj raven teren, naš pa je bil kamnit, pa še ročno smo kopali in alkaten cevi, ki so upogljive, so bile za to bolj primerne. To je bil glavni razlog za takšno odločitev, nenazadnje pa

smo imeli takrat na razpolago samo ti dve možnosti, tretje ni bilo.

Jožeta Viteznika iz Vipave, ki je bil zaposlen na Goriških vodovodih, smo pooblastili za nadzornika gradnje. Zelo pogosto smo bili v stiku in se pogovarjali o posameznih rešitvah in za takratni vodovod je naredil veliko, po cele dneve je bil na Colu, brez da bi zahteval plačilo za ure, ki jih je prebil z nami.

Na pomoč je takrat priskočila tudi JNA. Je bila njihova pomoč ustrezna?

V komandi garnizije v Ajdovščini sem se dogovoril za sodelovanje in tudi za pogoje in tako smo morali sami zagotoviti avtobusne prevoze in tople obroke, ki smo jih vozili iz Vipave. Zjutraj smo morali vojake razporediti po trasi in tu so se začele težave, saj so eni delali, večina pa ne. Ko sem se pritožil njihovim nadrejenim, so mi odvrnili, da je zaanje najbolj pomembno, da jih cele vrnejo domov, ko bodo odslužili vojaščino. Velike težave smo imeli, saj si z njimi nismo veliko pomagali, poleg tega takrat nismo smeli minirati, kar je še dodatno upočasnilo gradnjo. Povzročili so nam tudi precej stroškov, saj so uničili ali izgubili veliko orodja, ki smo si ga sposodili na ajdovskem in novogoriškem komunalnem podjetju. Glavno breme izkopa smo tako nosili domačini, saj je imela vsaka hiša določen del trase.

Ste že takrat vedeli, da zajetje v Orešju ni dovolj zmogljivo?

V načrtih so bila tri možna zajetja. Eno je bilo na Vodicah, drugo studenec v Orešju in tretje Sapotnik. Razmišljali smo tudi o Žagoliču, saj je bilo tam, po izročilu, nekoč precej tekoče vode in naj bi bil močan izvir kmalu pod površjem. Sodelovali smo z ljubljanskim Hidroinženiringom, podjetjem, ki je za colski vodovod marsikaj naredilo tudi brezplačno. Delavce, ki so prihajali k nam, je k temu vzpodbudilo navdušenje in odločna želja Colčanov, kakršne, kot so poudarili, niso zasledili nikjer drugje. Prečesali so celoten teren in pri Sapotniku ugotovili, da so pod kotom petinštirideset stopinj proti hribu nagnjene neprepustne plasti, ki tvorijo nekakšno skledo, polno vode, do katere bi prišli z vrtino. Ampak ugotovili so tudi, da je teren med Višnjami in Colom plazovit, tako da bi morali cevi speljati nad površjem. Napeljavo vode iz Vodic pa so odsvetovali, ker bi morali zaradi višinske razlike zgraditi več raztežilnikov, poleg tega bi korenine dreves v iskanju vode prej ali slej pretrgale

KANALE SO POMAGALI KOPATI VOJAKI IN V TISTIH DNEH JE BIL COL VELIKO GRADBIŠČE. PONEKOD JE BIL TEREN IZJEMNO ZAHTEVEN, Z VELIKO KAMENJA, NA KATEREM SO SE LOMILI KRAMPI IN LOPATE.

alkaten cevi. Ta možnost bi bila zelo draga tudi zaradi tega, ker bi potrebovali dodatno črpalko, da bi vodo z Vodice pripeljali do Črteža. Ostal je torej le še studenec, ki smo ga nazadnje tudi izbrali kot edino možno rešitev, a z zavedanjem, da je tam vode premalo in da ne bo zadoščala za potrebe kraja.

Pa ste imeli pripravljeno rešitev?

Dogovorili smo se s podjetjem, ki je opravljalo vrtnice in pri Korenu smo prišli do dveh izvirov, ki sta nam dajala sorazmerno

zadostne količine vode. Izjema so bila poletna sušna obdobja, ko je nastopilo pomanjkanje.

Pa ste morda že takrat razmišljali dlje v prihodnost, morda tudi o vodovodu Gora, ki je nazadnje dokončno rešil vodooskrbo na celotnem območju Cola?

Ena od ugodnih prednosti Cola je bila v tem, da so Italijani zgradili velik rezervoar v Žerivšah in nanj smo računali tudi v luči morebitnih požarov, saj bi imeli tam dovolj rezervnih kapacitet. Ko smo gradili Alpino, je bil dogovor, da od tam napeljemo tudi poseben vod, ki bi bil rezerviran samo za njihove potrebe, saj smo pristali na kompromis, da se v primeru pomanjkanja vodo najprej zagotovi za redno obratovanje tovarne. Alpina je tudi sama postavila dva rezervoarja na dvorišču, ki bi prišla v poštev v primeru požara.

Kdo pa je financiral gradnjo prvega vodovoda, ste gradili tudi z občinskimi sredstvi?

V prvi fazi smo gradili z lastnimi sredstvi, ne spomnim se, da bi nam pomagala občina. Če bi se lotili deset let pozneje, bi bilo drugače, takrat pa smo bili prepuščeni sebi in svoji iznajdljivosti.

NA SLOVESNOSTI OB 30-LETNICI PGD COL JE IVO PREJEL SPOMINSKO ZAHVALO. V ZGODOVINO KRAJA SE JE SICER ZAPISAL KOT POBUDNIK IN AKTER NEKATERIH KLJUČNIH PROJEKTOV V SEDEMDSESTIH IN OSEMDESETIH LETIH PREJŠNJEGA STOLETJA.

Cevi smo nabavili pri Hidroinženiringu v Ljubljani, kjer so nam tudi svetovali, koliko kilometrov in kakšne debeline posamezne cevi bomo potrebovali.

Ste takrat pripravili svečano odprtje vodovoda?

Mislim, da ne, saj voda sprva ni pritekla povsod. Za hiše, ki so bile višje od zbiralnika v Žerivšah, so nam strokovnjaki iz Hidroinženiringa svetovali dodaten zbiralnik, ki bi ga postavili na vrhu Drag. Nazadnje smo ga postavili na vrhu Žerivš, bil je iz plastičnih mas, nabavili pa smo ga v Kopru in mislim, da je še v uporabi.

V obdobju vodenja krajevnih skupnosti ste izpeljali nekaj velikih projektov, ki so bili tudi zelo zahtevni. Bi jih lahko primerjali s sedanjimi?

Vsako obdobje ima svoje programe, takratni so bili drugačni, potrebe so bile drugačne. Smo pa že mi nadgrajevali predhodne, tako, kot so naši zanamci nadgrajevali naše. Tudi sedanje vodstvo krajevnih skupnosti je dovolj aktivno, dobro sodelujejo in delajo, stvari tečejo, kot je treba.

Kako bi po zahtevnosti razvrstili vaše takratne programe?

Težko bi naredil nek vrstni red, saj je bilo v vsakem obdobju nekaj najbolj pomembno. V celoti gledano morda še najbolj prav to, da smo uspeli s prebojem na občini, da smo dokazali in pokazali, da nismo manjvredni. To je bila za nas velika moralna pridobitev. Velika je bila tudi akcija, ko smo urejali pokopališče, naredili načrt grobov in jih oštevilčili. To je bila pravzaprav svojevrstna novost, saj smo začeli pobirati tudi grobnino. Omenila sva že vodovod, elektrifikacijo Križne Gore, ustanovitev gasilskega društva. Res veliki projekti.

V kakšno smer bi se moral razvijati Col, katere prednostne naloge bi izpostavil?

Naj gre naprej v sedanjem slogu. Krajevna skupnost in sama vas Col se bosta razvijala, če bodo vsi krajani sodelovali pri tem. Narobe je, ko s prstom pokažejo na vodstvo in rečejo: »Nič ne naredijo.« Reči bi morali: »Nič ne naredimo!«

Pogovarjal se je Sandi Škvarč

VDM Logar^{d.o.o.}

Kovinarstvo in vzdrževanje

Maló Polje 9, 5273 Col

tel.: 05/36 68 303, fax: 05/99 28 872, gsm: 041/495 961

velting

Velting d.o.o. Uradni zastopnik Sievi
Vojkova ulica 7a, SI-5270 Ajdovščina
T +386 5 368 9313, T, F +386 5 368 9314
www.velting.si e-naslov: info@velting.si

Vladimir Bizjak – Jerinovski

Poetični spomin na mladost na Križni Gori

Oglasil se nam je Darko Jerinovski s Križne Gore in nam zaupal v objavo nekaj svojih verzov, s katerimi se nostalgичno spominja svoje mladosti, ki jo je skozi rime prepletel z vračanjem v rodne kraje.

O CESTI NA KAL

*Na senožetih so travo kosili,
da so pozimi kravico nahranili.
Nato industrija je vse obrnila na glavo,
pustili senožet so, travo, kravo in njivo,
odšli so delat v tovarno – industrijo.
Nato pa v roke vzeli so krampe,
na senožetih skopali so jame,
nasadili borovce za vse večne čase.
Sedaj senožeti se ne vidijo več,
ker pokriva jih borovc rdeč.
Tudi cesto so nam trasirali nekoč,
da bi ljudem bila v pomoč.
A glej fovšijo, slovensko norijo –
»tukaj ne bo šla, po mojem tud' ne«,
in tako ostalo je do današnjega dne.
Pobrali veljaki so načrt, inženirje in tako so dejali:
»Ko se bodo stvari uredile se vidimo spet,
čez 50 let.«
In res,
čez 50 let,
na isto traso Kobal pripeljal je red.*

*Zdaj koplje in rije, za njim cesta se vije,
v dobro ljudem – ne tistim od prej,
ampak tistim, ki živijo za zdej.
Morda pa nekoč ta cesta na Kal se privije,
zgrajena naj bo brez fovšije.
Tako, kot bilo je zamišljeno prej.*

POGLED S KRIŽA

*Od Križa je res lep razgled na nižinski svet.
Malo Polje v dolini skriva se,
nad vasjo hrib strmo dviga se.
Za vasjo v tej strmini,
colski šolarji borovce smo sadili.
To že davnega 1963 je bilo,
zdaj gozd je zrasel za vasjo.
Tam na robu, v strmini,
kot gnezdo orla v pečini,
še vztrajajo ljudje.
Le za preživetje gre.
Naprej pogled se ti odpre –
tu Dolarska dolina je,
Prevalje, Jurcovka, Police,
in cesta, ki pelje na Vodice.
Nato pogled se ti ustavi,
na Col, Žerivše, Nanos in Kras,
Vipavska nam je v okras.
Po dolini večkrat burja se podi,
Kraševcem pršut zastonj suši.
Še en hrib postavi se ti pred oči,
že tisočletja tam stoji.
In tisočletja burji se upira,
čeprav na drugi strani se podira,
kjer voda ga spodjeda.
Kovk se ne vodi, ne burji ne bo vdal,
še dolgo, dolgo tam bo stal.
Ostane mi še en pogled,
na še en prelepi svet.
Planina pred očmi se mi pojavi,
v vsej biserni postavi.
Encijan visoko dviga se,
saj to kralj Planine je.
Krono za krono si natika,
lepši je kot je njegova slika.
Tu pri križu burja močno piha.
Če imaš skodrane lase, burja poravna ti vse.
Če pa klobuk imaš na glavi,
ostal boš kmalu – gologlavi.*

NOVO!

Leone

Pridite in poizkusite našo NOVOST!

PANETTONE ICE CREAM

Vsi ljubitelji sladoleda in zamrznežnih izdelkov,

**VABLJENI V NAŠE TRGOVINE V
AJDOVŠČINI IN NOVI GORICI,**

kjer vas čakajo naši najboljši sladoledi.

Ponedeljek – Petek: 8:00 – 19:00

Sobota: 8:00 – 13:00

Nedelje in prazniki zaprto.

www.leone.si

Volitve 2018

Spomladi državne, jeseni lokalne

Skoraj ne mine leto, da ne bi šli vsaj enkrat na volišča. Letos smo šli kar trikrat: najprej na ponovljeni referendum za oziroma proti oziroma kdo ve zakaj o drugem tiru, v začetku junija na državnozborske volitve, novembra še na lokalne, na katerih smo izbirali tudi nova vodstva krajevnih skupnosti.

V občini Ajdovščina je s 3.441 glasovi zmagala SDS, na drugo mesto se je uvrstila NSI s 1.759 glasovi in na tretje SD, ki je zbrala 1.585 glasov.

Kako smo na letošnjih državnozborskih volitvah glasovali krajanje na območju Gore?

Glede na rezultate lahko rečemo, da v krajevnih skupnostih Col in Podkraj še vedno prevladuje Janševa SDS, kljub temu, da nismo imeli kandidata na tej listi, ki bi prihajal iz naše Občine Ajdovščina. Zanimivo je tudi, da je kandidat mag. Miloš Bizjak, po rodu iz Višenj, na našem območju in predvsem v domačem kraju prejel izjemno malo glasov. To je še enkrat odraz tega, da na državnozborskih volitvah volimo stranko in ne človeka.

V državni zbor sta se iz volilnega okraja Ajdovščina-Vipava v državni zbor uvrstila Eva Irgl (SDS) in Jernej Vrtovec (NSI).

OBČINSKI SVET: MINIMALNA ZMAGA SOCIALNIH DEMOKRATOV

Poglejmo še na lokalne volitve. V Občini Ajdovščina je 15.765 občanov z volilno pravico. Na voliščih in po pošti je glasovalo 8.945 volivcev, kar pomeni 56,74 % vseh volilnih upravičencev. Rezultati glasovanja za občinski svet Občine Ajdovščina po listah v občini:

ZAP.ŠT.	IME LISTE	ŠTEVILO GLASOV	% GLASOV
1.	STRANKA MODERNEGA CENTRA (SMC)	320	3,69 %

Zahvala volivcem

Matjaž Bajec in Janez Tratnik se zahvaljujeta volivcem v volilni enoti 3 za zaupanje in glasove, ki ste nama jih namenili za ponovno izvolitev v občinski svet. Volivci iz Krajevne skupnosti Col ste s tem sporočili, da je pomembno namentiti glas ljudem iz domačega kraja, ne pa strankarskim listam, ki so vas nagovarjale s kandidati od drugod. Krajevna skupnost Col bo tako ponovno dovolj močno zastopana v občinskem svetu, da se bo njen glas slišal in bil upoštevan. Obljubljava, da se bova po najboljših močeh trudila za naše skupne projekte.

2.	NOVA SLOVENIJA – KRŠČANSKI DEMOKRATI	1013	11,67 %
3.	ZVEZA ZA PRIMORSKO	926	10,67 %
4.	SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA – SDS	1873	21,58 %
5.	LEVICA	403	4,64 %
6.	LISTA BURJA – LISTA ZA RAZVOJ OBČINE AJDOVŠČINA	1609	18,54 %
7.	DESUS – DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE	327	3,77 %
8.	NARODNA STRANKA DELA	320	3,69 %

V letu, ki prihaja, vam želimo zdravja in veselja
v družbi poštenih in dobrih ljudi.

30. dec. 2018

9.	SD – SOCIALNI DEMOKRATI	1887	21,74 %
----	-------------------------	------	---------

Največje presenečenje letošnjih lokalnih volitev je zagotovo nestrankarska Lista Burja – lista za razvoj Občine Ajdovščina, ki ima v občinskem svetu 5 svetnikov.

V naši volilni enoti 3, ki pokriva območja Krajevnih skupnosti Col, Podkraj, Otlica-Kovk, Predmeja in Lokavec smo volili tako:

ZAP.ŠT.	IME LISTE	ŠTEVILO GLASOV	% GLASOV
1.	STRANKA MODERNEGA CENTRA (SMC)	63	4,02 %
2.	NOVA SLOVENIJA – KRŠČANSKI DEMOKRATI	165	10,52 %
3.	ZVEZA ZA PRIMORSKO	255	16,26 %
4.	SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA – SDS	443	28,25 %
5.	LEVICA	54	3,44 %
6.	LISTA BURJA – LISTA ZA RAZVOJ OBČINE AJDOVŠČINA	271	17,28 %
7.	DESUS – DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE	66	4,21 %
8.	NARODNA STRANKA DELA		0 %
9.	SD – SOCIALNI DEMOKRATI	251	16,01 %

VOLIŠČE: 15 OSNOVNA ŠOLA, COL

Oddanih glasov 399

Neveljavnih gl.: 8

ZAP.ŠT.	IME LISTE	ŠTEVILO GLASOV	% GLASOV
1	STRANKA MODERNEGA CENTRA (SMC)	2	0.51 %
2	NOVA SLOVENIJA - KRŠČANSKI DEMOKRATI	26	6.65 %
3	ZVEZA ZA PRIMORSKO	23	5.88 %
4	SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA - SDS	157	40.15 %
5	LEVICA	3	0.77 %
6	LISTA BURJA - ZA RAZVOJ OBČINE AJDOVŠČINA	158	40.41 %
7	DeSUS - Demokratična stranka upokojencev Slovenije	5	1.28 %
9	SD - SOCIALNI DEMOKRATI	17	4.35 %

VOLIŠČE: 16 OSNOVNA ŠOLA, PODKRAJ

Oddanih glasov 264

Neveljavnih gl.: 5

ZAP.ŠT.	IME LISTE	ŠTEVILO GLASOV	% GLASOV
1	STRANKA MODERNEGA CENTRA (SMC)	4	1.54 %
2	NOVA SLOVENIJA - KRŠČANSKI DEMOKRATI	60	23.17 %
3	ZVEZA ZA PRIMORSKO	10	3.86 %
4	SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA - SDS	119	45.95 %
5	LEVICA	3	1.16 %
6	LISTA BURJA - LISTA ZA RAZVOJ OBČINE AJDOVŠČINA	18	6.95 %
7	DeSUS - Demokratična stranka upokojencev Slovenije	7	2.70 %
9	SD - SOCIALNI DEMOKRATI	38	14.67 %

Svetniki, izvoljeni v naši volilni enoti: Matjaž Bajec in Janez Tratnik s Cola, Valter Polanc s Predmeje ter Jurko Pergar in Angel Vidmar iz Lokavca

VOLITVE ŽUPANA: TADEJ BEOČANIN ZMAGOVALEC V PRVEM KROGU

ZAP.ŠT.	IME LISTE	ŠTEVILO GLASOV	% GLASOV
1.	TADEJ BEOČANIN	5238	59,41 %
2.	MIHA KAPELJ	2104	23,87 %
3.	MARJAN POLJŠAK	1474	16,72 %

Zmagovalec Tadej Beočanin, kandidat Socialnih demokratov (SD), je zmagal s podporo strank SMC, DESUS, LEVICA in nestrankarske LISTE BURJA – Liste za razvoj občine Ajdovščina.

VOLITVE V SVET KS COL: NOV MANDAT, NOVI LJUDJE

Nov svet KS Col sestavljajo: Branko Tratnik Ambrožič, Stanislav Krapež, Hubert Pregelj, Maja Mikuž, David Rušt, Kristjan Bizjak in Milan Pregelj.

Volina enota 1

ZAP.ŠT.	IME LISTE	ŠTEVILO GLASOV	% GLASOV
1.	BRANKO TRATNIK AMBROŽIČ	61	55,45 %
2.	MARKO KOREN	49	44,55 %

Volilna enota 2

ZAP.ŠT.	IME LISTE	ŠTEVILO GLASOV	% GLASOV
1.	STANISLAV KRAPEŽ	56	100 %

Volilna enota 3

ZAP.ŠT.	IME LISTE	ŠTEVILO GLASOV	% GLASOV
1.	HUBERT PREGELJ	25	100 %

Volilna enota 4

ZAP.ŠT.	IME LISTE	ŠTEVILO GLASOV	% GLASOV
1.	MAJA MIKUŽ	59	39,86 %
2.	DAVID RUŠT	45	30,41 %
3.	NEJC BOŽIČ	44	29,73 %

Volilna enota 5

ZAP.ŠT.	IME LISTE	ŠTEVILO GLASOV	% GLASOV
1.	KRISTJAN BIZJAK	70	100 %

Volilna enota 6

ZAP.ŠT.	IME LISTE	ŠTEVILO GLASOV	% GLASOV
1.	MILAN PREGELJ	25	54,35 %
2.	MATJAŽ BAJEC	21	45,65 %

Maja Mikuž, nova predsednica KS Col

Col ima danosti tudi za razvoj turizma

Volivke in volivci so na Colu odločili, da bo imel Svet KS v mandatu 2018-2022 vse člane nove. Izvoljeni smo bili: Branko Tratnik Ambrožič, David Rušt, Hubert Pregelj, Kristjan Bizjak, Maja Mikuž, Milan Pregelj in Stanislav Krapež.

MAJA MIKUŽ JE NOVA PREDSEDNICA KS COL. PO IVANKI RUDOLF IN IVANKI BIZJAK JE TRETJA ŽENSKA NA ČELU KRAJEVNE SKUPNOSTI.

Za predsednico sveta Krajevne skupnosti Col sem bila izvoljena Maja Mikuž. Novoizvoljeni svet KS se je doslej sestel enkrat, tako da nas natančnejši načrti šele čakajo. V tem mandatu bomo nadaljevali začeta dela prejšnjega sveta:

- Tesno sodelovanje z obema občinskima svetnikoma s Cola, pri večjih projektih pa tudi s svetniki iz Predmeje in Lokavca. Občinski svetniki iz našega kraja nam lahko pri izvajanju projektov v KS veliko pomagajo.

- Sodelovanje z županom, podžupani, občinskimi službami.

- Vzdrževanje cestne infrastrukture v KS.
- Dosledno izvajanje zimske službe, pluzenja in posipanja cest, tako da bomo lahko vsi krajan KS pravočasno prišli na delo, v šolo, k zdravniku in po ostalih opravkih.

- Sodelovanje s komunalnim podjetjem za boljšo urejenost mrliške vežice in pokopališča.

- Tesno sodelovanje z društvi iz območja naše KS. Prav tako sodelovanje podjetji in podjetniki iz naše KS, osnovno šolo, župnijo...

- Skrb za urejanje društvenih prostorov, športnih površin, prostorov z igrali za najmlajše.

- Skrb za povečanje prometne varnosti na celotnem območju KS, zlasti ob glavni cesti v središču Cola.

Na naslednji seji KS bomo obravnavali

predloge posameznih članov sveta KS z njihovega področja in določili prioritete na katerih bomo potem v tem mandatu delali. Prosim vse krajan, da svojim predstavnikom v KS sporočajo želje in ideje o projektih, ki bi jih lahko v tem mandatu uresničili.

Seveda je na začetku mandata dajanje obljub precej nevhvaležno opravilo, saj je KS s sredstvi precej omejena. Verjamemo pa, da bomo uspeli uresničiti vsaj nekaj potreb, ki jih imamo v naši KS.

Verjetno se bomo morali enkrat pričeti spogledovati tudi z razvojem turizma na našem področju. Naravne danosti imamo, tako da bi lahko imelo več naših krajanov zaslužek od obiska turistov. Menim, da bi bilo potrebno s širšim sodelovanjem narediti idejni načrt vsebin in smeri, v katere bi lahko usmerjali razvoj turizma v našem kraju. Prav gotovo je možnost ureditve sob, apartmajev v naših hišah, zagotovo bi bila dobra ideja tudi avtokamp in še kaj bi se našlo.

V imenu vseh članov sveta KS želim vsem sokrajanom in sokrajanom vesele božične praznike in srečno novo leto.

Maja Mikuž, predsednica Sveta KS Col

AVTOMEHANIKA

aleš hladnik s.p.
Podkraj 110,
tel. 031 643143

ZBORCI d.o.o.

KROVSKA IN GRADBENA DELA

041 99 11 07

Z društvom Trillek skozi leto 2018

Proslava, Bubin tek, Colska, glasbeni oder

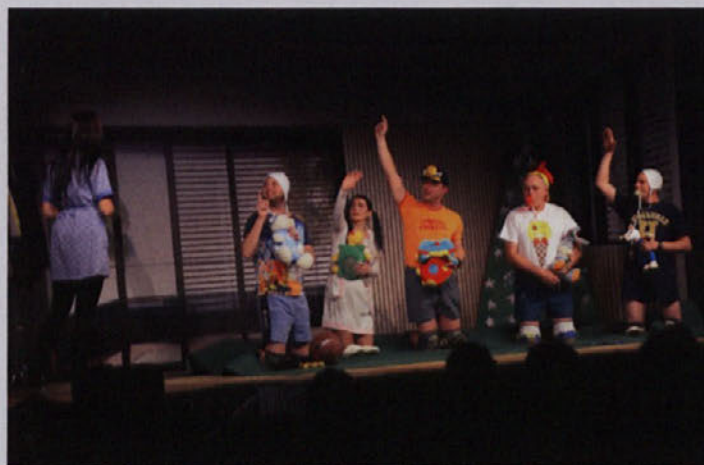
Tudi leto, ki se izteka smo zapolnili s klasičnimi društvenimi prireditvami in dogodki. Morda je prostor še za kakšno, a smo prepričani, da je kvaliteta pomembnejša od kvantitete, tako da bomo raje naredili več za bogatenje sedanjih. Športni del našega delovanja zaznamuje Bubin tek na Javornik, naša osrednja prireditev je Colska nedelja, jesen zapolni Colski glasbeni oder, zadnjo nedeljo v letu tradicionalno popestri Novoletna proslava. Z vseh dogodkov smo pripravili fotoreportaže.

NOVOLETNA PROSLAVA 2017

Kratek spomin na lansko Novoletno proslavo, ki je imela naslov Od pomladi do jeseni življenja. »Kot milni mehurčki v neskončnosti časa, bomo spet priplesali s

šaljivimi zgodbami in se z njimi zapeljali od pomladi do jeseni življenja,« smo zapisali na plakatu. Naredili smo tematsko popotovanje in se s skeči in šaljivimi zgodbicami zaustavljali ob posameznih

življenskih prelomnicah. Za uro in pol smeja, zabave in dobrega počutja, za filmski zapis, ki bo ostal, in za fotografije, katerih izbor pripenjamo v tokratni časnik.

14. BUBIN TEK

Potekal je v nedeljo, 22. aprila 2018. Letos s prijetno popestritvijo, za katero so na ciljnem prostoru poskrbeli člani MPZ Razpotje.

Teklo je 55 tekačic in tekačev. Oba zmagovalca sta postavila rekord proge.

Absolutno, moški:

Marko Tratnik (ŠD Nanos) 40:20

Simon Alič (ŠD Nanos) 41:28

Tomaž Ferjančič (ŠD Nanos) 44:06

Ženske:

Klementina Lemut (ŠD Nanos) 48:02

Petra Tratnik (ŠD Nanos) 51:02

Sara Durn (ŠD Nanos) 51:30

S ČASOM 48:02 JE BILA V ŽENSKI KONKURENCI NAJHITREJŠA KLEMENTINA LEMUT.

MARKO TRATNIK JE SERIJSKI ZMAGOVALEC, TOKRAT JE S 40:20 DOBIL DVOBOJ S POVRATNIKOM SIMONOM ALIČEM, KI JE ZAOSTAL DOBRO MINUTO. MARKO JE ZMAGAL ŠESTIČ, SIMON IMA SEDEM ZMAG.

PRVA TRI DEKLETA: PETRA, KLEMENTINA IN SARA.

PRVI TRIJE ABSOLUTNO: TOMAŽ, MARKO IN SIMON. Z NJIMI JE SILVANA TRATNIK. TUDI NA TEM MESTU SE JI ZAHVALJUJEMO, KER JE VSAKO LETO Z NAMI IN NAM POMAGA NA SKLEPNI PRIREDITVI.

ZAKLJUČNO SVEČANOST JE POPESTRIL MPZ RAZPOTJE, KATEREGA ČLAN JE BIL SILVO TRANIK – BUBA. TRETJI IN ČETRTI Z DESNE STA ANTON PODOBNIK IN MATEJ PELJHAN, POBUDNIKA BUBINEGA TEKA.

COLSKA NEDELJA 2018

Čeprav je bila prireditev ponovno štiridnevna, ime ostaja takšno, kot smo

ga zastavili leta 1989 – Colska nedelja. Postalo je prava blagovna znamka, ki smo jo letos zaokrožili s četrtkovim kulturnim, petkovim športnim, sobotnim

rokerskim večerom in z nedeljo, ko smo ob narodnozabavni glasbi pripravili gozdarsko tekmovanje.

ZMAGOVALEC DRUŠTVENEGA TURNIRJA JE POSTALA EKIPA PGD COL.

SOBOTNI ROCK VEČER JE POPESTRILA TUDI MLADA DOMAČA ZASEDBA STORM.

LARA ŠTEFANČIČ SE JE NA TOMAŽEVI ŠTALI PREDSTAVILA Z MONOKOMEDIJO WSMICA PR' MERI.

PETKOVO DOGAJANJE NA IGRIŠČU JE BILO LETOS V ZNAMENJU NOGOMETNEGA TURNIRJA MED DRUŠTVI, KI DELUJEJO NA COLU.

MALCE DRUGAČEN ODER IN OSREDNJI GOSTJE, SKUPINA HORNETS Z OBALE.

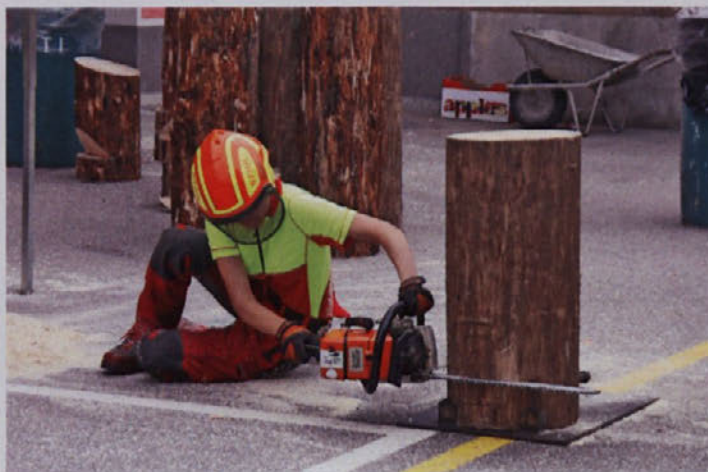

LETOŠNJA NOVOST IN POPESTRITEV NEDELJSKEGA DOGAJANJA JE BILO TEKMOVANJE V GOZADRSKIH SPRETNOSTIH. PRIPRAVILI SMO GA NA OSREDNJEM PRIZORIŠČU COLSKE NEDELJE.

INES MED ŠIMULACIJO PODIRANJA DREVEŠA. DOBRODOŠEL TRENING PRED ODHODOM NA SVETOVNO PRVENSTVO NA NORVEŠKO, KJER JE OSVOJILA NASLOV VICEPRVAKINJE.

ZMAGOVALEC JE POSTAL JANEZ MEDEN, DRUGI ROBERT ČUK, TRETJE MESTO JE OSVOJIL ŠIMEN DRAŠLER.

PRVIČ SMO LAHKO POBLIŽE SPOZNALI DISCIPLINE GOZDARSKEGA TEKMOVANJA: PRIZORIŠČI KOMBINIRANEGA IN PRECIZNEGA REZA.

MED SEDEMNAJSTIMI TEKMOVALCI TUDI DEKLE, INES FRANČESKIN, DIJAKINJA SGLŠ POSTOJNA.

NAJBOLJ ATRAKTIVNA IN TUDI ZA GLEDALCE NAJBOLJ ZANIMIVA DISCIPLINA JE KLEŠČENJE. PREDSTAVLJA FINALE TEKMOVANJA, V KATEREM SE POMERIJO NAJBOLJŠI IN ODLOČIJO O ZMAGOVALCU.

ZANIMIVO »GOZDARSKO TEKMOVANJE« TUDI ZA GLEDALCE, KI SO MORALI ODREZATI KILOGRAM TEŽAK KOS DEBLA. SLAVIL JE ČLAN ANSAMBLA KRAŠKI KVINTET.

PRVIČ NA ODRU COLSKE NEDELJE ZAMEJSKI ANSAMBEL KRAŠKI KVINTET Z BRACOM KORENOM. SLEDNJI JE NA COLU NASTOPAL ŽE V SEDEMDESETIH LETIH PREJŠNJEGA STOLETJA, KO JE V DVORANI V ZADRUŽNEM DOMU, TAM KJER JE SEDAJ VRTEC, NASTOPAL NA PRIREDITVI KONCERT IZ NAŠIH KRAJEV.

COLSKA 28. colška nedelja tudi z mojstri gozdarskih spretnosti, ki se bodo na Norveškem pomerili s svetovno konkurenco

Spretni, hitri in natančni

Društvo za ohranitev starih običajev Trilek je konec tedna pripravilo tradicionalno Colsko nedeljo. Športno, kulturno in zabavno dogajanje je bilo včeraj v znamenju tekmovanja v gozdarskih spretnosti. Med 17 sodelujočimi so bili člani državne ekipe, ki se bo avgusta udeležila svetovnega prvenstva gozdnih delavcev na Norveškem, med njimi tudi aktualni evropski prvak Robert Čuk.

ALENKA TRATNIK

Tradicionalna Colška nedelja je svoje prvo izvedbo doživela že leta 1989 in o-

taja prireditev z nadaljšo tradicijo na Ajdovškem. V Društvo Trilek varno prevelejo etnološko, kulturno, športno in družabno vsebi-

no. "V prvi vrsti pa poskušamo združiti in predstaviti domače ustvarjalce, gozdarstve, društva," je ob 28. izvedbi v imenu organizatorjev povedal Sandi Škvarč.

Štiridnevno dogajanje je svoj vrhunec doseglo včeraj, z zabavnim druženjem, delavnicami izdelovanja dreves in s pomladno domačih izdelkov. V ospredju pa je bilo tekmovanje v gozdarskih spretnostih. Društvo Trilek ga je gostilo v sodelovanju z večkratnim državnim in aktualnim evropskim prva-

Hitrost in natančnost sta pogoj za uspeh.

Večkratni delavni in aktualni evropski prvak v gozdnih spretnostih Robert Čuk.

kom v gozdarskih spretnostih Robert Čukom iz Podkraja, pri izvedbi so sodelovali tudi domači gozdnarji in predstavniki sosednjih gozdarstev in lesarstev iz Postojne.

17 tekmovalcev se je pomerilo v menjavi verige in obračanju letve, kombiniranem in preciznem rezu ter v simulaciji podiranja drevesa. Dogajanje so zaznali s prikazom

kletčenja. Motorne žage so v rokah spretno kokali profesionalni gozdni delavci in dijaki srednje šole. Med njimi tudi dijakinja tretjega letnika programa gozdarstviških tehnik Ines Frančičkin.

Obiskovalci pa so si lahko tudi sami odlagali kos drevesa.

Tekmovanje je bilo tudi trening za tekmovalce, ki se v začetku avgusta odpravijo na svetovno prven-

stvo gozdnih delavcev na Norveško. V odpravi bosta ob tričlanski seniorski ekipi, kjer se bo za prva mesta potegoval tudi Čuk, še mladinec in članica. "Manjka nam še malo treninga, a verjamem, da smo lahko z malo športne sreče tudi v svetovnem vrhu. Zato je pri nas priložnost za tekmovalce malo, saj se udeležujemo tekem v tujini," je včeraj povedal Čuk.

LETOS SMO S PRIREDITVIJO COLSKA NEDELJA PRIŠLI TUDI V MEDIJE. NA TV KOPER IN V ODDAJI LJUDJE IN ZEMLJA JE BILA OBJAVLJENA REPORTAŽA, POROČALE SO TUDI PRIMORSKE NOVICE.

Gradbena in kovinarska dela
Janko Škvarč s.p.
 Žagolič 28, 5273 Col

COLSKI GLASBENI ODER 2018

Tradicionalni jesenski koncert z naslovom Colski glasbeni oder se je rodil leta 2005. Vse od takrat ga redno pripravljamo,

pretežno na odru v dvorani, nekajkrat smo ga gostili tudi na Tomaževi štali. Rdeča nit je vseskozi narodnozabavna glasba, poudarek je na domači tovrstni ustvarjalnosti in tako je bilo tudi letos, ko

so se v nedeljo, 28. oktobra, predstavili izvajalci z našega konca. Ponovno smo dodali tudi nekaj rokenrola oziroma zvokov kitar in bobnov, da je bil večer primerno glasbeno zaokrožen.

PRVIČ STA PRIREDITEV POVEZOVALI SESTRI DVOJČICI LUCIJA KOREN IN TAMARA ŽNIDARŠIČ. PRIJETNA POPESTRITEV VEČERA!

ANGELSKI TRIO. VODJA JE BARITONIST ŽAN BENČINA, VNUK FRANCA BENČINE, USTANOVNEGA ČLANA ANSAMBLA BRATOV BENČINA.

ANSAMBL GREGORJA KOBALA SI VSE BOLJ UTIRA POT NA ODRE NA PRIMORSKEM IN TUDI DRUGOD PO SLOVENIJI.

OB KARIERI PEVCA V NARODNOZABAVNEM ANSAMBLU SLOVENSKI MUZIKANTJE JE SEBASTJAN FABČIČ POGOSTO TUDI SAM NA ODRU. PREDSTAVIL JE DVE AVTORSKI SKLADBI.

30. dec. 2018

SKUPINA ZZ TOP COVER BAND
ODLIČNO POSNEMA SLAVNE
TEKSAŠKE ROKERJE. GLASBENO IN
VIZUALNO.

ANSAMBL NANOS SE ZAENKRAT
»VRAČA« SAMO NA PRIREDITVAH
COLSKI GLASBENI ODER. VEČ NAJ
BI NASTOPALI PRIHODNJE LETO,
MORDA SPET NA COLSKI NEDELJI.

GOSTJE VEČERA SO BILI TOKRAT
SKUPINA 3IN30, NEKDANJI ŠAŠO
IN ROBI Z MEŽNARJI. ANGAŽIRANA
GLASBA S POMENLJIVIMI BESEDILI S
PRETEŽNO KRŠČANSKO TEMATIKO.

MIKLAVŽ

Še ena stalnica med dogodki, ki jih pripravljamo v okviru društva Trillek. Prvič

smo Miklavža pospremili med otroke na Colu in v bližnjih zaselkih že leta 1988, tako da letos vstopamo v četrto desetletje ohranjanja priljubljenega doživetja. Dobri

mož sveti Miklavž, je otrokom darila tudi letos prinesel na predvečer godovnega dne.

APARTMAJI URDIH

Višnje 5, 5273 Col

ITALIJANSKO ANGLEŠKO

040 437 893 Bogdan

040 805 090 Irena

051 630 187 Branko

031 616 435 Ivanka

apartmaji.urdih@gmail.com

Rokometni klub Col nadaljuje poslanstvo z najmlajšimi Nov obetaven začetek

Rokometni klub Col je klub z bogato, več kot štiridesetletno tradicijo. Ustanovljen je bil že leta 1976 na pobudo Vojka Stegovca, Janka Žgavca, Branka Lebara in Antona Tratnika. Dolga leta je klub uspešno nastopal v različnih slovenskih ligah, tako v tekmovanju mladih kot tudi v članski konkurenci.

Zadnjič je v članska ekipa nastopala leta 2012/13 v 2. moški državni ligi, nato pa je zaradi pomanjkanja finančnih sredstev sledilo nekaj letno zamrtje rokometu na Colu. Leta 2016 sta delovanje RK Col ponovno oživila Branko Leban in Tina Benčina, ob pomoči Janeza Korena in Aleša Krapeža.

V preteklosti je bil klub usmerjen le v moški rokomet, tokrat pa smo z načrtnim delom pričeli tudi z deklicami. Zanimanje za rokomet narašča, tako je trenutno v klub vpisanih več kot trideset mladih nadobudnih rokometashev in rokometasich starih od šest do štirinajst let.

Osnovni namen kluba je sicer omogočiti mladim udejstvovanje v nečem, kar jim je pri srcu in pozitivno vpliva na njihov slog ter način življenja. Na ta način jim želimo zagotoviti tako fizično, kot psihično zdravje ter jih hkrati tudi usmerjati v vedenjskih in značajskih vzorcih, jih vpeljati v osnove fair playa ter vzajemnega sodelovanja. Ker pa je potrebno trud in znanje nagraditi ter prav tako pridobiti potrebne tekmovalne izkušnje, letos že drugo leto nastopajo v organiziranem državnem prvenstvu pod okriljem Rokometne zveze Slovenije. Trenutno tekmujejo v dveh kategorijah – Starejše deklice B in Starejši dečki B, kjer se borijo za naslov državnega prvaka. Treningi potekajo trikrat tedensko v telovadnici na Colu, tekme pa se

izmenično igrajo v gosteh in doma; kar za nas pomeni ajdovsko dvorano Police, saj colska žal ne ustreza kriterijem.

Njene mere (dolžina in širina) so na žalost preskromne, da bi vanje umestili rokometno igrišče ustreznih dimenzij. Se je pa porodila ideja, da bi dimenzijsko ustrezno zunanje igrišče v Lipovem gaju, oblekli v montažno konstrukcijo (šotor, balon...), ki bi omogočala treninge tudi v slabem vremenu, predvsem pa bi bili ti mogoči na ustreznem igrišču, kar je za napredek izredno pomembno. Stekli so že prvi pogovori s potencialnimi dobavitelji in investicija se zdi realna. Ob dejstvu, da je tudi lokalni član občinskega sveta Matjaž Bajec izrazil posluš za idejo, je ta zelo živa in jo bomo negovali naprej.

Kljub temu, da teče šele drugo leto rokometnega udejstvovanja teh otrok in je morda rezultatsko manj opazno, je napredek za tako kratek čas zelo velik. Upoštevati je potrebno tudi dejstva, da je kljub številnosti otrok starostna razlika med njimi precejšnja, zato nekateri igrajo z veliko starejšimi, večjimi in močnejšimi nasprotniki, ki pa se jim zelo uspešno upirajo. V tekmovalnem obdobju odigrajo dečki povprečno petnajst, deklice pa 20 tekem. Poleg tega se udeležujemo tudi turnirjev mini rokometu, kjer sodelujejo najmlajši in se rezultat ne beleži.

Lani so se dečki udeležili tudi tekmovanja

TINA BENČINA JE NEKDANJA IGRALKA MLINOTESTA, PO VRNITVI PO POŠKODBI JE PRESTOPILA V KOPER, OBENEM SKRBI ZA VZGOJO MLADIH COLSKIH ROKOMETASICH.

v Rokometu na mivki, kjer so v boju za državnega prvaka osvojili odlično drugo mesto.

Izpostaviti je potrebno, da delovanje kluba vsekakor ne bi bilo mogoče brez dobre organizacije ter uspešnega sodelovanja in vključevanja staršev ter vseh prijaznih in radodarnih ljudi, ki so finančno in drugače pripomogli k oživitvi kluba ter njegovim uspehom.

V prihodnosti bi radi še povečali število otrok in tudi trenerjev, da bi klub zaživel v celoti in bi lahko tekmovali v več kategorijah. Želimo si, da bi še naprej iz Colskega kluba prihajali vrhunski igralci, kot je to bilo že v preteklosti. Naj ob tej priložnosti povemo še, da je v širši izbor reprezentantov Slovenije v kategoriji starejših dečkov prišel tudi naš igralec Jaka Pregelj, za kar mu iskreno čestitamo. Zahvaljujemo se vsem, ki klubu kakorkoli pomagata na naši poti, vse rokometne navdušence pa vabimo, da si napredek naše mladine ogledate na tekmah v ajdovski dvorani Police, razpored le teh pa najdete na internetni strani Rokometne zveze Slovenije.

Tina Benčina

EKIPI STAREJŠIH DEKLIC B IN STAREJŠIH DEČKOV B. LEVO JE TRENER ALEŠ KRAPEŽ, NA DESNI STRANI BRANKO LEBAN.

Fotoreportaže

Leto skozi fotografski objektiv

Pred tremi leti je bil *Colski časnik* prvič v celoti v barvah. Tisk je zaradi tega dražji, stroški so višji od prihodkov od oglaševanja in prodaje, ampak če smo hoteli v korak s časom, je bil ta nujen. S tem pridejo tudi fotografije bolj do izraza. So pomemben pričevalce zgodovine kraja oziroma utrinki o dogodkih, ki so zaznamovali naš kraj, njegovo okolico in življenje nas samih. Nekaj smo jih nanizali skozi celoten časnik, na tem mestu še nekaj zaokroženih foto zgodb.

MAKSELNOVE HIŠE NI VEČ

Dolga leta je propadala, letos je odšla med ruševine. Vsi so ji rekli Makselnova hiša. Spomin krajanov seže v predvojna leta, ko je bila v pritličju gostilna, katere lastnik je bil Žgur iz Podnanosa (Podrage). V nadstropjih so bile sobe in stanovanja, v katerih so bili v letih pod Italijo nastanjeni italijanski učitelji in drugi uslužbenci. Po kapitulaciji Italije so bili tam nemški vojaki. Med bombardiranjem pozimi in spomladi leta 1945 ni bila neposredno zadeta.

V prvih povojnih letih je v Makselnovi hiši delovala občina z matičnim uradom, tam je bila pošta, svojo delavnico je imel krajevni čevljar. Leta 1955 so se vsi uradi in delavnice preselili v novozgrajeni združni dom, v stavbi so ostala le stanovanja. Leta 1972 so tja za nekaj časa preselili trgovino iz združnega doma, kjer so urejali samopostrežno trgovino. Med povojnimi stanovalci Makselnove hiše je bila družina Žejn (zdravnik dr. Mirko Žejn), nekaj časa je tam živel učitelj Franc Odar,

zadnja stanovalka je bila starejša gospa, ki so jo, ker je nekoč službovala v Parizu, vsi klicali Parižanka. Odselila se je v drugi polovici osemdesetih let in takrat je stavba začela propadati in kvariti izgled vasi. Letošnje rušenje je bilo nujno. Zaenkrat je prostor prazen in čaka na investitorja. Lastniki so potomci oziroma sorodniki nekdanjih lastnikov Žgurjev, družina Zanon iz Trevisa (Tržič) in po informacijah naj bi obe parceli, ki sta tam, prodajali za 25.000 evrov.

POGLED NA DEL VASI, KJER JE TUDI MAKSELNOVA HIŠA V ČASU ZAVEZNIŠKEGA BOMBARDIRANJA. HIŠA NI BILA ZADETA, JE PA VEČ IZSTRELKOV ZADELO HIŠO PRED NJO (ČESNIKOVA GARAŽA). V NJEJ SO PO VOJNI, V OKVIRU PODJETJA OBNOVA, ČISTILI RUŠEVINE IN LETA 1947 SO KORLE KOVAČEV, PAVLE JERINOVSKI IN LENKO GRLEVIČEV IZKOPALI GLAVO NEMŠKEGA VOJAKA. ODNESLI SO JO ŽUPNIKU PETRIČU, KI JE POSKRBEL ZA POKOP.

TAKŠEN PA JE BIL POGLED NA HIŠO LETO ALI DVE PRED RUŠENJEM. STREHA SE JE ŽE UDRILA, SAMA STAVBA JE OGROŽALA PROMET IN UREJENO JE BILO ZOŽENJE CESTE – NA ENEM NAJBOLJ OBREMENJENIH IN NEVARNIH ODSEKOV CESTE SKOZI VAS.

SEDANJI LASTNIKI SO SI PRED LETI V PRITLIČJU, KJER JE BILA NEKOČ GOSTILNA, POZNEJE PA KRATEK ČAS TUDI TRGOVINA, UREDILI STANOVANJE. NEKAJKRAT SO PRIŠLI NA COL ZA NOVOLETNE PRAZNIKE, KO JIH NI BILO VEČ, JE ZAČEL TUDI TA PROSTOR PROPADATI.

PODIRAJOČA SE STAVBA JE KVARILA IZGLED VASI IN OGROŽALA PROMET. KLJUB VSEMU: POSNETKA ZA ZGODOVINO – ŠE EN DEL VASI, KI JE DOBIL DRUGAČNO PODOBO, KOT JO JE IMEL DESETLETJA.

RECIMO TEMU »VMESNI POGLED« NA DEL VASI. MORDA BO TU NEKOČ STALA NOVA STAVBA ALI PA BO ZGOLJ PRAZEN PROSTOR, KI GA BO ZARASLA TRAVA ...

14. JUNIJA LETOS SE JE ZAČELO RUŠENJE IN NEKAJ DNI POZNEJE JE MAKSELNOVA HIŠA ODŠLA V ZGODOVINO. OSTAJA SPOMIN NA NJENO ŽIVAHNO PRETEKLOST.

»MOJA POBUDA« ZA LEPOTNI POPRAVEK ŠPORTNEGA PARKA LIPOV GAJ

„Moja pobuda“ je projekt uresničevanja participativnega proračuna v Občini

Ajdovščina, ki predstavlja sistem razporejanja dela proračunskega denarja tako, da o njegovi uporabi odločajo neposredno občani in občanke. V Občini Ajdovščina je bil dober odstotek občinskih proračunov v letih 2017 in 2018 namenjen

za projekte, ki po mnenju občanov in občanov izboljšujejo kakovost življenja v občini. Na Colu je lani dovolj glasov dobila ureditev športnega parka Lipov gaj. Vrednost projekta je bila 15.000 evrov. Letos nismo bili uspešni.

30. dec. 2018

SNEMANJA VIDEOSPOTA NOSTALGIJA

Leta 2016 smo na Novoletni proslavi

predstavili priredbo balade Leonarda Cohena Hallelujah. Dali smo ji naslov Nostalgija, zapel jo je Sebastjan Fabčič, ki se je poleti odločil zanj posneti tudi

videospot. Premierno je bil v produkciji društva Trillek predvajan v avgustovski oddaji Ljudje in zemlja na TV Koper.

EKIPA VIDEOSPOTA, Z LEVE: SEBASTJAN, LUKA PREGELJ, LENART ŠKVARČ IN SNEMALEC DAMIJAN VOLK. SPOT JE ZMONTIRAL TOMAŽ ŠČEK.

CERKEV IMA NOVO FASADO

V centru vasi je bilo jeseni še eno gradbišče, saj je novo fasado dobivala

naša farna cerkev. Pastelne barve lepo zaokrožajo njeno podobo.

TGMATIJA d.o.o.

Sanabor 5

5271 Vipava

040 605 553

tgmatija@gmail.com

Storitve z gradbeno mehanizacijo

Kiper prevozi, prevozi gradbene
mehanizacije

Manjša gradbena dela

Kamnite zložbe

30. dec. 2018

VISOKO NAD COLOM

V preteklih letih je nastalo veliko fotografij Cola in okolice, posnetih iz letala. Nekaj tudi v iztekajočem in tu je izbor treh, v treh

različnih letnih časih (zimsko je posneta z višine 6000 ft., dobrih 1800 metrov). Še en pogled na zemljepisno lego naše vasi, ki se razprostira »na polici« nad

Vipavsko dolino. Morje na jugozahodu in Alpe na severu jo umeščajo na mejo med sredozemskim in celinskim podnebjem, z značilnostmi enega in drugega.

KO COL DOBI »MORJE«

Ko megla prekrije Vipavsko dolino in se zdi, da je Col na robu morja, je eden manj pogostih vremenskih pojavov. Letos smo ga bili deležni v torek, 4. decembra. Preko celega dne, kar je pravzaprav dodatna

posebnost. Pojav imenujemo adveksijska megla. Nastaja pri gibanju zračnih mas v vodoravni smeri in je posledica drsenja toplega in vlažnega zraka nad hladnim površjem. Temperatura se ob dotiku s površjem zniža do rosišča in vodna para se kondenzira. V našem primeru prihaja

takšna zračna masa s Padske nižine in trči ob oviro, ki jo predstavljajo obronki Trnovske planote in Nanosa. Tokratni pojav je bil tako izrazit tudi zaradi temperaturne inverzije (toplotnega preobrata), saj je bil zrak na naši nadmorski višini bolj topel kot v Dolini.

GOZDARSTVO

FRANC URDIH d.o.o.
VIŠNJE 5 5273 COL

KlimaIN d.o.o.
Višnje 8 5273 COL

041 / 62 77 12

Transgradnja **▣ Kobal ▣**

Transport in gradbeništvo d.o.o.

Višnje 5/a, 5273 Col, Gsm: 031 327 922, 041 524 918

Servis in prodaja

HMklima Marjan Hladnik s.p.

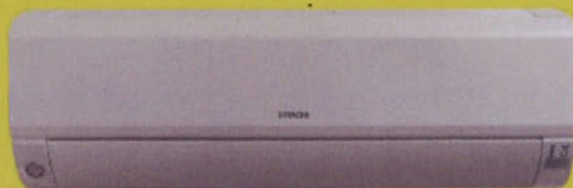
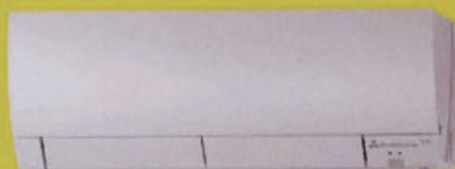
**ogrevanje in hlajenje objektov z toplotnimi črpalkami
in klimatskimi napravami priznanih blagovnih znamk.**

več informacij na tel: 031 673 016

info@hmklima.si

www.hmklima.si

Slike so simbolične

DAIKIN

Panasonic

TOSHIBA

HITACHI
Inspire the Next

turistična kmetija

„ABRAM“ ☎ 059 / 388 008

**COLSKI
GLASBENI
ODER**

Leto je naokrog in ponovno vabljeni na prijeten večer z domačimi glasbeniki, ansambli in skupinami.

v nedeljo, 28. oktobra 2018 ob 17.30 v športni dvorani na Colu

Nastopajo:
 Ansambel Nanos
 Ansambel Gregorja Kobala
 Angelski trio
 Skupina Storm
 ZZ TOP Cover Band
 Sebastjan Fabčič

in gostje
 Skupina 3in30
 bivši Sašo&Robi z mežnarji
 (skupina izvaja sodobno avtorsko krščansko glasbo)

Program bosta povezovali dvojčici Lucija in Tamara.

Vstop je prost!

Colska 2018
osemindvajsetič!

četrtek, 14. junij
 20.30, Tomaževa štala v Orešju
Wsmica pr Meri
 monokomedija Lare Štefancić

petek, 15. junij,
 • 18.00, Lipov gaj
malonogometni turnir društev
 • 22.00 zadržni dom
večer disco glasbe

sobota, 16. junij
 • 10.00 pohod Med skale, bore in spomine z Lucijanom Troštom
 • 22.00 zadržni dom
rock skupina Hornets

nedelja, 17. junij,
 trg pred zadržnim domom
 • 11.00 tekmovanje v gozdarskih spretnostih za pokal Colske nedelje
 • 16.00 otroška delavnica izdelovanje dreves
 • 18.00 večer z ansamblom **Kraški kvintet,** gost **Sebastjan Fabčič**
 Skupnice z domačimi kulturnimi izdelki, nagradne igre za obiskovalce, srečelov.

Na vse dogodke je vstop prost!

Hornet

triglav, HORNET, FAMA, ZAVRSTNA ŠOLA SLOVENIJE, I FEEL LOVE

PLAKATA ZA LETOŠNJI OSREDNJI PRIREDITVI DRUŠTVA COLSKA NEDELJA IN COLSKI GLASBENI ODER.

DECEMBRSKI POGLED NA COL IZ LETALA.

NA ZADNJI STRANI: NEOBIČAJEN FOTOGRAFSKI POSNETEK DOGAJANJA NA LETOŠNJI COLSKI NEDELJI, KO SMO PREMIERNO PRIPRAVILI GOZDARSKO TEKMOVANJE. (FOTO: KLEMENBIZJAK)

Ajdovščina
sp-dom 908(497.4)Vd
COLSKI
2018

SVETIČVA KNJAZNICA

0187881,31

COBISS

